

KALEPATAN FONOLOGIS SAHA MORFOLOGIS BASA JAWI

ING SUBTITLE FILM KOREA SPY GIRL

Skripsi

Dipunajengaken dhateng Fakultas Bahasa dan Seni
Universitas Negeri Yogyakarta
minangka Jejangkeping Pandadaran
Anggayuh Gelar
Sarjana Pendidikan

dening:

Nugraheni Sri Purwanti

NIM 09205241032

PROGRAM STUDI PENDIDIKAN BAHASA JAWA

JURUSAN PENDIDIKAN BAHASA DAERAH

FAKULTAS BAHASA DAN SENI

UNIVERSITAS NEGERI YOGYAKARTA

2013

PASARUJUKAN

Skripsi kanthi irah-irahan *Kalepatan Fonologis saha Morfologis Basa Jawi ing Subtitle Film Korea Spy Girl* sampun pikantuk pasarujukan dening pembimbing saha sampun siyaga dipunlajengaken ujian.

Yogyakarta, 21 Agustus 2013

Yogyakarta, 09 September 2013

Pembimbing I,

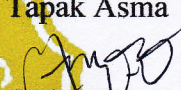
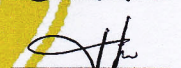
Pembimbing II,

Dra. Siti Mulyani, M. Hum.
NIP. 19620729 198703 2 002

Drs. Mulyana, M. Hum.
NIP. 19661003 199203 1 002

PANGESAHAN

Skripsi kanthi irah-irahan *Kalepatan Fonologis saha Morfologis Basa Jawi ing Subtitle Film Korea Spy Girl* menika sampun dipunandharaken ing pandadaran wonten sangajenging *Dewan Penguji* ing tanggal 19 September 2013 saha dipuntetepaken lulus.

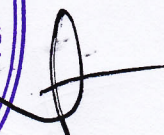
Asma	Jabatan	Tapak Asma	Tanggal
Drs. Afendy Widayat, M.Phil.	Ketua Penguji		26/9/2013
Drs. Mulyana, M.Hum.	Sekretaris Penguji		25/9/2013
Nurhidayati, S.Pd., M.Hum.	Penguji I		25/9/2013
Dra. Siti Mulyani, M.Hum.	Penguji II		25/9/2013

Yogyakarta, 27 September 2013

Fakultas Bahasa dan Seni

Universitas Negeri Yogyakarta

Dekan,

Prof. Dr. Zamzani, M. Pd.

NIP 19550505 198011 1 001

WEDHARAN

Ingang tandha tangan wonten ngandhap menika, kula:

Nama : Nugraheni Sri Purwanti

NIM : 09205241032

Program Studi : Pendidikan Bahasa Jawa

Fakultas : Bahasa dan Seni

medharaken bilih skripsi menika asil panaliten kula piyambak. Sapangertosan kula, wosing skripsi beda kaliyan skripsi ingkang sinerat dening tiyang sanesipun, kajawi bab tartamtu ingkang kula pendhet kangge pamanggih dhasar kanthi njumbuhaken tata cara saha etika panyeratan. Menawi wedharan menika kabukti boten leres, dados tanggel jawab kula piyambak.

Yogyakarta, 21 Agustus 2013

Panyerat,

Nugraheni Sri Purwanti

NIM 09205241032

SESANTI

“Sifat-sifat yang baik itu tidak dianugerahkan melainkan kepada orang-orang yang sabar dan tidak dianugerahkan melainkan kepada orang-orang yang mempunyai keberuntungan yang besar.” (QS. Fuṣṣilat: 35)

PISUNGSUNG

Skripsi menika kula pisungsungaken dhateng Bapak saha Ibu ingkang sampun paring panyengkuyung saha donga pangestunipun saengga skripsi menika saged karampungaken.

PRAWACANA

Alhamdulillah puji sukur kula aturaken dhumateng Allah SWT ingkang sampun paring rahmat, taufik, hidayah, saha inayahipun saengga kula saged ngrampungaken skripsi menika kanthi lancar. Panyerating skripsi menika saged karampungaken awit saking pambiyantu saking mapinten-pinten pihak. Awit saking menika, kula ngaturaken panuwun dhateng pihak-pihak ing ngandhap menika.

1. Bapak Prof. Dr. Zamzani, M.Pd. minangka Dekan Fakultas Bahasa dan Seni Universitas Negeri Yogyakarta ingkang sampun paring kalodhangan dhateng kula kangge nindakaken panaliten,
2. Bapak Dr. Suwardi, M.Hum. minangka Pangarsaning Jurusan Pendidikan Bahasa Daerah ingkang sampun paring panyengkuyung supados nyekapaken skripsi,
3. Ibu Dra. Siti Mulyani, M.Hum. minangka pembimbing I ingkang sampun paring bimbingan saha wewarah dhateng kula kanthi sabar saha tlatos,
4. Bapak Drs. Mulyana, M.Hum. minangka pembimbing II ingkang sampun paring bimbingan saha wewarah dhateng kula kanthi sabar saha tlatos,
5. Bapak Prof. Dr. Suwarna, M.Pd. minangka *penasehat akademik* ingkang sampun paring wewarah saha wejangan ing salaminig sinau wonten ing Jurusan Pendidikan Bahasa Daerah,
6. Para Dosen ingkang sampun paring ngelmu dhateng kula saha *staf* Jurusan Pendidikan Bahasa dan Seni ingkang sampun paring pambiyantu babagan *administrasi* saengga skripsi menika saged karampungaken,
7. Tiyang sepuh saha kulawarga kula ingkang sampun paring panyengkuyung saha donga pangestu dhateng kula,
8. Kanca-kanca Jurusan Pendidikan Bahasa Daerah angkatan 2009 mliginipun kelas A ingkang sampun paring panyengkuyung saha pambiyantunipun,
9. Sedaya tiyang ingkang sampun paring pambiyantu dhateng kula, ingkang boten saged kula sebutaken setunggal mbaka setunggal, kula ngaturaken panuwun.

Temtu kemawon panyerating skripsi menika dereng saged kawastanan sae, jangkep, menapa malih sampurna. Pramila saking menika sedaya pangandikan menapa dene panyaruwe ingkang tumuju murih langkung sae, jangkep, saha sampurnaning skripsi menika, tansah katampi kanthi bingahing manah saha atur agunging panuwun.

Yogyakarta, 21 Agustus 2013

Panyerat,

Nugraheni Sri Purwanti

NIM 09205241032

WOSING ISI

	Kaca
IRAH-IRAHAN	i
PASARUJUKAN.....	ii
PANGESAHAN.....	iii
WEDHARAN	iv
SESANTI	v
PISUNGSUNG	vi
PRAWACANA.....	vii
WOSING ISI.....	ix
<i>DAFTAR TABEL</i>	xv
<i>DAFTAR GAMBAR</i>	xvi
<i>DAFTAR LAMPIRAN</i>	xvii
<i>DAFTAR SINGKATAN</i>	xviii
<i>DAFTAR TETENGER</i>	xix
SARINING PANALITEN	xx
 BAB I PURWAKA	
A. Dhasaring Panaliten	1
B. Underaning Perkawis	4
C. Watesaning Perkawis	5
D. Wosing Perkawis.....	5
E. Ancasing Panaliten.....	5
F. Paedahing Panaliten	6
G. Pangertosan	6
 BAB II GEGARAN TEORI	
A. Andharan Teori	9
1. Analisis Kalepatan Basa	9
2. Jinising Kalepatan Basa.....	11
a. Kalepatan <i>Fonologis</i>	11
1) <i>Silabisasi</i>	12
2) <i>Ejaan</i>	14

b. Kalepatan <i>Morfologis</i>	19
1) Proses Wuwuhan	21
2) Tembung Rangkep	28
3) Tembung Camboran	29
4) Proses <i>Perubahan Dalam, Peninggian Vokal, saha</i> <i>Pendiftongan</i>	30
B. Panaliten ingkang Jumbuh	30
C. Nalaring Pikir	32
BAB III CARA PANALITEN	
A. Jinising Panaliten	35
B. <i>Data saha Sumbering Data</i>	35
C. Caranipun Ngempalaken <i>Data</i>	36
D. Pirantining Panaliten	37
E. Caranipun Nganalisis <i>Data</i>	38
F. <i>Validitas saha Reliabilitas Data</i>	39
BAB IV ASILING PANALITEN SAHA PIREMBAGANIPUN	
A. Asiling Panaliten	41
B. Pirembagan	51
1. Kalepatan <i>Fonologis</i>	52
a. Kalepatan <i>Silabisasi</i>	52
1) Kalepatan Panyerating Tembung ingkang Dipuntambah <i>Vokal</i>	52
a) Dipuntambah <i>Vokal e</i>	52
b) Dipuntambah <i>Vokal i</i>	53
c) Dipuntambah <i>Vokal o</i>	54
2) Kalepatan Panyerating Tembung ingkang Dipuntambah <i>Konsonan</i>	55
a) Dipuntambah <i>Konsonan b</i>	55
b) Dipuntambah <i>Konsonan d</i>	56
c) Dipuntambah <i>Konsonan h</i>	56
d) Dipuntambah <i>Konsonan k</i>	57

e) Dipuntambah <i>Konsonan l</i>	58
f) Dipuntambah <i>Konsonan m</i>	59
g) Dipuntambah <i>Konsonan n</i>	60
h) Dipuntambah <i>Konsonan r</i>	61
i) Dipuntambah <i>Konsonan s</i>	62
j) Dipuntambah <i>Konsonan t</i>	63
k) Dipuntambah <i>Konsonan w</i>	63
l) Dipuntambah <i>Konsonan y</i>	64
3) Kalepatan Panyerating Tembung ingkang Dipunkirangi	
<i>Vokal</i>	65
a) Dipunkirangi <i>Vokal a</i>	65
b) Dipunkirangi <i>Vokal i</i>	66
c) Dipunkirangi <i>Vokal e</i>	67
4) Kalepatan Panyerating Tembung ingkang Dipunkirangi	
<i>Konsonan</i>	68
a) Dipunkirangi <i>Konsonan g</i>	68
b) Dipunkirangi <i>Konsonan h</i>	69
c) Dipunkirangi <i>Konsonan k</i>	70
d) Dipunkirangi <i>Konsonan w</i>	71
e) Dipunkirangi <i>Konsonan y</i>	72
b. Kalepatan <i>Ejaan</i>	72
1) Kalepatan <i>Ejaan Vokal</i>	73
a) <i>Vokal /a/</i> Dipunserat o	73
b) <i>Vokal /a/</i> Dipunserat e	74
c) <i>Vokal /e/</i> Dipunserat a	75
d) <i>Vokal /i/</i> Dipunserat e	75
e) <i>Vokal /i/</i> Dipunserat u	76
f) <i>Vokal /u/</i> Dipunserat o	77
g) <i>Vokal /i/</i> Dipunserat y	78
2) Kalepatan <i>Ejaan Konsonan</i>	79
a) <i>Konsonan /d/</i> Dipunserat j	79

b) <i>Konsonan /dh/</i> Dipunserat d.....	80
c) <i>Konsonan /g/</i> Dipunserat k.....	80
d) <i>Konsonan /p/</i> Dipunserat b.....	81
e) <i>Konsonan /t/</i> Dipunserat d.....	82
f) <i>Konsonan /t/</i> Dipunserat th	83
g) <i>Konsonan /th/</i> Dipunserat t.....	83
2. Kalepatan <i>Morfologis</i>	84
a. Kalepatan Panyerating Tembung.....	85
1) Kalepatan Panyerating Tembung Ancer-ancer.....	85
2) Kalepatan Panyerating Tembung <i>Klitika</i>	86
a) Kalepatan Panyerating Tembung <i>Proklitik</i>	86
b) Kalepatan Panyerating Tembung <i>Enklitik</i>	87
b. Kalepatan Proses Pandhapuking Tembung	88
1) Kalepatan Proses Ater-ater	88
a) Ater-ater {ke-}.....	89
b) Ater-ater {dak-, kok-, di-}.....	89
2) Kalepatan Panambang	90
a) Panambang {-a}	90
b) Panambang {-e}	91
c) Panambang {-en}	91
d) Panambang {-an}	92
e) Panambang {-ne}	93
f) Panambang {-ke}	94
3) Kalepatan Wuwuhan Sesarengan	95
a) Dipunpisah Ater-ateripun.....	95
b) Dipunpisah Ater-ater saha Panambangipun	100
4) Kalepatan Panyerating Tembung Rangkep	101
a) Kirang Tandha Panggandhengipun	101
b) Dipunringkes Ngginakaken Angka Kalih	102
3. Kalepatan <i>Fonologis</i> saha <i>Morfologis</i>	103
a. Kalepatan Panyerating Tembung ingkang Dipuntambah <i>Vokal</i>	

saha Lepat ing Panyerating Wuwuhanipun	103
b. Kalepatan Tembung ingkang Kirang <i>Konsonan</i> saha Lepat ing Panyerating <i>Proklitik</i> , Ater-Ater, Wuwuhan Sesarengan sarta Tembung Rangkep	104
1) Kalepatan Tembung ingkang Kirang <i>Konsonan</i> saha Lepat ing Panyerating <i>Proklitik</i>	104
2) Kalepatan Tembung ingkang Kirang <i>Konsonan</i> saha Lepat ing Panyerating Ater-Ater {dak-, kok-, di-}	105
3) Kalepatan Tembung ingkang Kirang <i>Konsonan</i> saha Lepat ing Panyerating Wuwuhan Sesarengan.....	106
4) Kalepatan Tembung ingkang Kirang <i>Konsonan</i> saha Lepat ing Panyerating Tembung Rangkep	107
c. Kalepatan Tembung ingkang Lepat <i>Ejaan Vokalipun</i> saha Lepat ing Panyerating <i>Proklitik</i> , Ater-Ater, Panambang, sarta Tembung Rangkep	109
1) Kalepatan Tembung ingkang Lepat <i>Ejaan Vokalipun</i> saha ingkang Lepat ing Panyerating <i>Proklitik</i>	110
2) Kalepatan Tembung ingkang Lepat <i>Ejaan Vokalipun</i> saha ingkang Lepat ing Panyerating Ater-Ater.....	110
3) Kalepatan Tembung ingkang Lepat <i>Ejaan Vokalipun</i> saha ingkang Lepat ing Panyerating Panambang.....	111
4) Kalepatan Tembung ingkang Lepat <i>Ejaan Vokalipun</i> saha ingkang Lepat ing Panyerating Tembung Rangkep.....	115
d. Kalepatan Tembung ingkang Lepat <i>Ejaan Konsonan</i> saha ingkang Lepat ing Panyerating Wuwuhan Sesarengan, <i>Proklitik</i> , <i>Enklitik</i> , Panambang, sarta Tembung Rangkep.....	119
1) Kalepatan Tembung ingkang Lepat <i>Ejaan Konsonan</i> saha ingkang Lepat ing Panyerating Wuwuhan Sesarengan.....	119
2) Kalepatan Tembung ingkang Lepat <i>Ejaan Konsonan</i> saha ingkang Lepat ing Panyerating Tembung <i>Proklitik</i>	122
3) Kalepatan Tembung ingkang Lepat <i>Ejaan Konsonan</i> saha	

ingkang Lepat ing Panyerating <i>Enklitik</i>	123
4) Kalepatan Tembung ingkang Lepat <i>Ejaan Konsonan</i> saha ingkang Lepat ing Panyerating Panambang	124
5) Kalepatan Tembung Lepat <i>Ejaan Konsonan</i> saha ingkang Lepat ing Panyerating Tembung Rangkep	126
BAB V PANUTUP	
A. Dudutan	127
B. Implikasi	128
C. Pamrayogi	128
KAPUSTAKAN	129
LAMPIRAN	131

DAFTAR TABEL

	Kaca
<i>Tabel 1</i> Jinising Ater-ater.....	21
<i>Tabel 2</i> Jinising Seselan	23
<i>Tabel 3</i> Jinising Panambang.....	24
<i>Tabel 4</i> Jinising Wuwuhan Sesarengan	25
<i>Tabel 5</i> Analisis Data	39
<i>Tabel 6</i> Kalepatan Fonologis saha Morfologis ing Subtitle Film Korea Spy Girl	41

DAFTAR GAMBAR

	Kaca
<i>Gambar 1: Gambar Kertu Data.....</i>	37

DAFTAR LAMPIRAN

	Kaca
<i>Lampiran 1: Tabel Analisis Data</i>	131

DAFTAR SINGKATAN

Singkatan:

C	camboran
D1	<i>Disk 1</i>
D2	<i>Disk 2</i>
K	<i>konsonan</i>
P	panyerating
R	rangkep
V	<i>vokal</i>
W	wuwuhan

DAFTAR TETENGER

Tetenger:

é	<i>tanda diakritik, nerangaken vokal e taling</i>
(-)	<i>tanda hubung, dipunginakaken kangge nyambung tembung rangkep</i>
(/)	<i>tanda garis miring tunggal, dipunginakaken kangge nggantosaken tembung ‘utawi’</i>
/.../	<i>garis miring rangkep, nedahaken fonem</i>
{...}	<i>kurung kurawal, nedahaken morfem</i>
[...]	<i>kurung siku, nedahaken transkripsi fonetis inggih menika nggambaraken cara maosipun</i>
(‘...’)	<i>tanda petik tunggal, ngapit tegesing tembung terjemahan saha andharan</i>
(“...”)	<i>tanda petik rangkap, ngapit petikan langsung</i>
→	<i>dipunwaos ‘dados’</i>
(+)	<i>dipunwaos ‘dipunwuwuhi’</i>
(-)	<i>dipunwaos ‘dipunkirangi’</i>

KALEPATAN FONOLOGIS SAHA MORFOLOGIS BASA JAWI ING SUBTITLE FILM KOREA SPY GIRL

Dening
Nugraheni Sri Purwanti
NIM 0920541032

SARINING PANALITEN

Ancasing panaliten inggih menika kangge ngandharaken kalepatan ing *subtitle film Korea Spy Girl*. Wujuding kalepatan ingkang dipunrembag ing panaliten inggih menika kalepatan *fonologis* saha *morfologis* basa Jawinipun.

Panaliten menika minangka panaliten *deskriptif*. Sumber *datanipun* awujud *subtitle film Korea Spy Girl* ingkang dipunterjemahaken dening Deny ingkang alamat *emailipun* *francaiseok@yahoo.com*. *Data* panaliten awujud tembung-tembung basa Jawi ingkang ngemu kalepatan ing perangan *fonologis* saha *morfologis* ing *film Spy Girl*. Basa Jawi ingkang dipunginakaken inggih menika basa ngoko ingkang adatipun dipunginakaken ing basa padintenan. *Data* dipunkempalaken kanthi cara waos saha cathet lajeng dipunanalisis kanthi teknik analisis *deskriptif*. Kangge manggihaken *validitas data* ngginakaken triangulasi teori saha *expert judgment*. Teori ingkang dipunginakaken inggih menika teori kalepatan *fonologi* saha *morfologi*. Dene *reliabilitas data* ngginakaken *reliabilitas stabilitas*.

Asiling panaliten menika awujud kalepatan *fonologis* saha *morfologis* ing *subtitle film Korea Spy Girl*. Kalepatan *fonologis* ingkang dipunpanggihaken inggih menika kalepatan *silabisasi* saha *ejaan*. Kalepatan *silabisasi* gayut kalihan tembung ingkang dipuntambah *vokal* utawi *konsonan* saha dipunkirangi *vokal* utawi *konsonan*. Kalepatan *ejaan* gayut kalihan panyerating tembung ingkang lepat ejaan *vokal* utawi *konsonan*. Dene kalepatan *morfologis* ingkang dipunpanggihaken inggih menika kalepatan panyerating tembung ancer-ancer; panyerating tembung *klitika*; saha proses pandhapuking tembung inggih menika panyerating ater-ater, panambang, wuwuhan sesarengan ingkang dipunpisah, tembung rangkep ingkang kirang tandha panggandheng saha ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih. Ing panaliten menika ugi kapanggihaken kalepatan *fonologis* ugi *morfologis* ing salebeting satunggal tembung, inggih menika kalepatan panyerating tembung ingkang dipuntambah *vokal* saha lepat ing panyerating wuwuhanipun. Tembung ingkang kirang *konsonan* saha lepat ing panyerating *proklitik*, ater-ater, wuwuhan sesarengan sarta tembung rangkep. Tembung ingkang lepat ejaan *vokal* saha lepat ing panyerating *proklitik*, ater-ater, panambang, sarta tembung rangkep. Tembung ingkang lepat ejaan *konsonan* saha lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan, *proklitik*, *enklitik*, panambang, sarta tembung rangkep.

BAB I PURWAKA

A. Dhasaring Panaliten

Film minangka salah satunggaling sarana ingkang dipunginakaken kangge komunikasi. Ing salebeting komunikasi tamtu kemawon mbetahaken sarana, sarana ingkang dipunkajengaken inggih menika basa. Basa ingkang dipunginakaken dening masarakat gumantung kalihan masarakatipun. Tuladhanipun masarakat Jawi ngginakaken basa Jawi kangge ngandharaken gagasan. Komunikasi ingkang dipuntindakaken dening masarakat menika gadhah ancas ngandharaken sedaya ingkang dipunraosaken, dipunpikiraken, saha dipunmangertosi dhateng tiyang sanes.

Komunikasi saged dipuntindakaken dening sinten kemawon saha kanthi ancas ingkang warni-warni. Ing antawisipun wonten ingkang ancasipun kangge sarana ngandharaken gagasan, paring pawarta, nyuwun pirsu bab tartamtu, dhawuh dhateng tiyang sanes, saha kangge hiburan. Tuladha komunikasi ingkang ancasipun kangge hiburan inggih menika komunikasi wonten ing tontonan.

Film menika kalebet jinising tontonan ingkang ancasipun paring hiburan dhateng masarakat. Jinisipun tontonan maneka warni, wonten tontonan ingkang asli saking tlatah Jawi saha wonten ugi ingkang saking njawi tlatah Jawi. Jinisipun tontonan ingkang asalipun saking njawi tlatah Jawi menika kathah, tuladhanipun *film-film Korea*. *Film-film* kasebut dipunremeni dening masarakat Jawi. Ing jaman samenika *film-film* saking nagari *Korea* sampun gampil dipunpanggihaken ing tlatah Jawi, ing antawisipun *film Spy Girl*.

Film Spy Girl menika *film* ingkang asalipun saking nagari *Korea*. *Film* menika nyariyosaken katresnanipun salah satunggaling tiyang estri ingkang dados telik sandhinipun pamarentah ingkang ngadhapi pinten-pinten pepalang, ananging saged dipunadhepi dening tiyang kasebut. *Film* menika dados tontonan ingkang narik kawigatosan menawi dipuntingali. Ing salebeting tontonan menika ugi ngandhut tuntunan ingkang saged dipunginakaken ing pagesanganipun masarakat. Tuntunanipun tamtu kemawon tuntunan ingkang sae, saged tuntunan ing babagan religi, sosial, saha tuntunan ngengingi panganggening basa.

Gegayutan kalihan tuntunan ing bab panganggening basa saged mendhet sumber *data* saking *subtitle* ing *film Spy Girl* amargi kaleresan ing *film* menika *subtitle*-ipun ngginakaken basa Jawi. Sedaya ingkang ngandhut tuntunan menika kedahipun samubarangipun leres ugi. Awit saking menika anggenipun nyerat *subtitle film* menika kedah leres supados ingkang ningali boten salah nafsiraken. Ananging kasunyatanipun, ing *subtitle film* menika taksih wonten kalepatan. Kalepatan-kalepatan ing *subtitle film* kasebut ngengingi kalepatan panyerating huruf, panyerating tembung, pamilihing tembung, panyerating tandha pamaosan, kalepatan ing urutaning tembung, pandhapuking ukara, koherensi ing antawisipun klausa ukara setunggal kalihan klausa sanesipun saha ukara setunggal kalihan ukara sanesipun.

Tuladha ing *subtitle film Korea Spy Girl* ingkang taksih lepat panyeratipun inggih menika:

“aku lagi *luka* iki **loro**, sory ra **iso** mrono” (D1-05:51)

Panyerating tembung aku ing ukara kasebut lepat ing panganggening huruf alit ing wiwitan ukara. Miturut tata panyerating ukara, panyerating huruf ing wiwitan ukara kedah ngginakaken huruf *kapital*. Saengga panyerating tembung aku ing ukara kasebut ingkang leres inggih menika Aku. Kalepatan kasebut kalebet ing tataran *sintaksis*. Lajeng tembung *luka* ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing pamilihing tembung (*diksi*). Tembung *luka* menika saking basa Indonesia, kedahipun dipungantos kalihan tembung tatu.

Panyerating tembung **loro** ing ukara kasebut ugi lepat amargi ingkang dipunkajengaken ing tembung kasebut **lara** ingkang ateges ‘sakit utawi gerah’. Saengga tembung **loro** ing ukara kasebut kedahipun dipunserat **lara**, menawi tetep dipunserat **loro** tamtu boten leres saha boten trep amargi tembung **loro** tegesipun ‘kalih’. Jalaran saking konteks ukara kasebut ngandharaken salah satunggaling tiyang ingkang nembe gerah saengga piyambakipun nyuwun pangapunten boten saged tindak.

Saking panyerating tembung kasebut menawi dipuntingali tata panyeratipun, tembung **loro** dereng trep menawi dipunjumbuhaken kalihan konteks ukara amargi **loro** menika tegesipun ‘kalih’. Tembung kasebut dipunserat loro jalaran panyerat boten saged mbedakaken tembung ingkang dipunwaos [o] kalihan [ɔ], menawi loro [loro] ateges ‘kalih’ dene lara [lɔɔ] tegesipun ‘sakit utawi gerah’. Perkawis ingkang ndayani wontenipun kalepatan kasebut tamtu angsal kemawon ananging supados boten ndadosaken salah tafsir, kalepatan kasebut kedah dipunleresaken.

Saking andharan kalepatan ingkang sampun dipunandharaken, nedahaken salah satunggaling kalepatan *fonologis* mliginipun ing tata panyerating *ejaan* inggih menika panyerating *vokal /a/* ingkang dipunserat o. Tembung **iso** ugi ngandhut kalepatan *fonologis* inggih menika panyerating *ejaan vokal /a/* ingkang dipunserat o. Panyerating tembung **iso** ingkang leres inggih menika isa.

Wontenipun *subtitle film* kasebut ugi saged dados bukti menawi basa Jawi taksih dipunlestantunaken dening masarakat, saengga panganggening basa kedah dipunleresaken supados boten dados tuladha ingkang lepat. Awit saking menika *subtitle film Korea Spy Girl* menika kedah dipuntliti amargi wonten kalepatanipun. Ananging awit kathahipun perkawis ingkang kedah dipuntliti, panaliten menika namung badhe nganalisis kalepatan ingkang dhasar rumiyin inggih menika mligi nganalisis kalepatan *fonologis* saha *morfologis*. Pamilihing perkawis kasebut amargi menawi panyerating tembung lepat saged ndadosaken teges utawi makna lepat ugi saengga kedah dipunleresaken.

B. Underaning Perkawis

Adhedhasar dhasaring panaliten kasebut, underaning perkawis ing panaliten saged dipunandharaken ing ngandhap menika.

1. Wujud kalepatan *fonologis* ing *subtitle film Korea Spy Girl*.
2. Wujud kalepatan *morfologis* ing *subtitle film Korea Spy Girl*.
3. Perkawis ingkang ndayani kalepatan *fonologis* ing *subtitle film Korea Spy Girl*.
4. Perkawis ingkang ndayani kalepatan *morfologis* ing *subtitle film Korea Spy Girl*.

5. Daya pangaribawa wontenipun kalepatan *fonologis* ing subtitle film Korea *Spy Girl* dhateng pamirsa.
6. Daya pangaribawa wontenipun kalepatan *morfologis* ing subtitle film Korea *Spy Girl* dhateng pamirsa.

C. Watesaning Perkawis

Perkawis ingkang sampun dipunsebutaken ing underaning perkawis taksih wiyar, saengga boten saged dipuntliti sedaya. Awit saking menika, perkawis ing panaliten dipunwatesi kados ing ngandhap menika.

1. Wujud kalepatan *fonologis* ing subtitle film Korea *Spy Girl*.
2. Wujud kalepatan *morfologis* ing subtitle film Korea *Spy Girl*.

D. Wosing Perkawis

Adhedhasar watesaning perkawis kasebut, wosing perkawis ing panaliten saged dipunandharaken kados ing ngandhap menika.

1. Kadospundi wujud kalepatan *fonologis* ing subtitle film Korea *Spy Girl*?
2. Kadospundi wujud kalepatan *morfologis* ing subtitle film Korea *Spy Girl*?

E. Ancasing Panaliten

Miturut wosing perkawis ing nginggil, ancasing panaliten saged dipunandharaken kados ing ngandhap menika.

1. Ngandharaken wujud kalepatan *fonologis* ing subtitle film Korea *Spy Girl*.
2. Ngandharaken wujud kalepatan *morfologis* ing subtitle film Korea *Spy Girl*.

F. Paedahing Panaliten

Paedahing panaliten ingkang dipunkajengaken wonten ing panaliten inggih menika saged mumpangati dhateng para pamaos supados pamaos mangertos kalepatan basa wonten ing *film Korea Spy Girl* menika saengga pamaos boten ngambali malih kalepatan kasebut sarta saged paring panyaruwe dhateng pamaos kangge ngirangi kalepatan basa kasebut.

G. Pangertosan

Supados boten wonten luputipun anggenipun nafsiraken, panyerat ngandharaken pangertosan ingkang dipunginakaken ing panaliten. Pangertosan ingkang dipunginakaken ing panaliten menika kados ingkang dipunandharaken ing ngandhap menika.

1. Analisis Kalepatan Basa

Miturut Pateda (1989:37) analisis kalepatan menika ancasipun kangge manggihaken kalepatan, milah-milah, sarta ingkang paling wigatos inggih menika kangge ngleresaken. Dene analisis kalepatan basa ingkang dipunkajengaken ing panaliten menika ancasipun kangge manggihaken kalepatan basa ing *subtitle film Korea Spy Girl* ngengingi kalepatan *fonologis* saha *morfologis* lajeng mantha-mantha miturut perangan kasebut, sarta ingkang wigatos inggih kangge ngleresaken kalepatan kasebut. Wonten ing panaliten menika, seratan ingkang panyeratipun lepat dipunwastani lepat ugi. Kangge netepaken kalepatan basa ing *subtitle film Korea Spy Girl* kasebut ngginakaken pranatan inggih menika ejaan basa Jawi ingkang dipunsampurnakaken.

2. Kalepatan *Fonologis*

Kalepatan *fonologis* gayut kalihan *pelafalan* saha panyerating swanten basa (Pateda, 1989). Pateda ugi ngandharaken tuladha kalepatan *fonologis* menika gayut kalihan panganggening huruf *kapital* saha huruf alit, panyerating *ejaan* *vokal* saha *konsonan*, *silabisasi* gayut kalihan panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi saha utawi dipunkirangi *vokal* saha *konsonanipun*, saha panganggening tandha pamaosan.

- a. Panganggening huruf mliginipun ngrembag kalepatan ing panyerating huruf *kapital* saha huruf alit. Panyerating huruf *kapital* saha huruf alit ing panaliten menika boten karembag amargi panganggening huruf adatipun gayut kalihan panyerating ukara, dene ukara mlebet ing tataran *sintaksis*.
- b. Panyerating *ejaan* gayut kalihan kalepatan panyerating *vokal* saha *konsonan*.
- c. Panyerating *silabisasi* gayut kalihan kalepatan pamedhoting wanda saha panyerating wanda ingkang dipunwuwuhi saha utawi dipunkirangi *vokal* saha *konsonanipun*.
- d. Panganggening tandha pamaosan menika ngrembag kalepatan ing panganggening tandha pamaosanipun. Panaliten menika boten ngrembag babagan panganggening tandha pamaosan amargi tandha pamaosan menika gayut kalihan panyerating ukara, dene panyerating ukara menika mlebet ing tataran *sintaksis*.

3. Kalepatan *Morfologis*

Kalepatan *morfologis* inggih menika kalepatan ingkang gayut kalihan cara pandhapuking tembung (Pateda, 1989). Dene kalepatan ing tataran *morfologis* ing

panaliten menika mligi ngrembag panyerating tembung ancer-ancer saha panyerating tembung *klitika*; tata tembung (proses *morfologi*) mliginipun ngengingi *afiksasi* (*pengimbuhan* utawi *wuwuhan*), *reduplikasi* (*pengulangan* utawi *rangkep*), *pemajemukan* (*camboran*), saha proses *perubahan dalam* (*ewah-ewahaning fonem*), *peninggian vokal* (*nginggilaken vokal*), sarta *pendiftongan*.

4. Basa Jawi

Basa Jawi menika minangka alat komunikasinipun masarakat suku Jawi (Mulyani, 2008:45). Lajeng pangertosan basa Jawi ingkang dipunkajengaken ing panaliten inggih menika basa ingkang dipunginakaken wonten ing *subtitle film Korea Spy Girl*.

5. *Film Korea Spy Girl*

Film inggih menika lakon utawi cariyos ingkang dipunbabar wonten ing layar kaca saha ing *media elektronik* (KLBI kaca 206). Lajeng ingkang dipunwastani *film Spy Girl* menika *film Korea* ingkang dipunterjemahaken ngginakaken basa Jawi dening Deny ingkang alamat *email*ipun *francaiseok@yahoo.com*.

BAB II GEGARAN TEORI

A. Andharan Teori

1. Analisis Kalepatan Basa

Dulay ((et al), 1982:277) ing Tarigan (1988:272)) ngandharaken kalepatan inggih menika perangan ingkang nyimpang saking *kaidah* norma baku. Saking andharanipun Dulay nedahaken kalepatan menika tumindak ingkang nyimpang saking pathokan utawi aturan baku. Pamanggihipun Dulay beda kalihan Hastuti, Hastuti (2003:79) ngandharaken menawi kalepatan nedahaken ‘*gelincir*’, inggih menika tumindak ingkang dipunjajari kirang pangatos-atos. Kalepatan menika adatipun dumados awit tiyang menika kesesa.

Saking kalih pangertosan ngengingi kalepatan kasebut, saged dipunpendhet dudutanipun menawi kalepatan menika nedahaken tumindak ingkang nyimpang saking aturan baku. Kalepatan menika dumados awit saking kirangipun pangatos-atos. Tiyang ingkang boten ngatos-atos adatipun jalaran tiyang kasebut kesesa.

Pateda (1988:34) ngandharaken menawi analisis kalepatan ingkang narik kawigatosan menika kalepatan ingkang sipatipun sistematis, inggih menika kalepatan ingkang gayut kalihan perkawis *kompetensi*. *Kompetensi* ingkang dipunkajengaken inggih menika katrampilanipun tiyang ingkang micara utawi tiyang ingkang nyerat kangge ngandharaken salah satunggaling perkawis kanthi ngginakaken basa ingkang jumbuh kalihan *kaidah* basa ingkang dipunginakaken. Menawi wicantenan ing kawontenan ingkang resmi kedahipun ngginakaken basa

ingkang resmi, dene wicantenan ing kawontenan ingkang santai cekap ngginakaken basa santai ugi. Basa ingkang dipunginakaken kangge wicantenan menika wujudipun tembung-tembung, saged ugi ukara. Ing salebeting tembung utawi ukara kasebut tamtu ngemot makna ingkang nyengkuyung pacelathonipun. Dene tembung saha ukara ingkang dumados saking perangan-perangan swanten basa ingkang saged mbedakaken kontras maknanipun dipunsebut *fonem*. Awit saking menika kalepatan ingkang kedah dipunanalisis gayut kalihan perangan *fonologi, morfologi, sintaksis, saha semantik*. Dados ingkang dipunsebut kalepatan basa inggih menika tumindak ingkang nyimpang saking aturan baku, inggih menika aturan *fonologi, morfologi, sintaksis, saha semantik*.

Inkang dipunsebut analisis kalepatan miturut Pateda (1989:37) inggih menika analisis kalepatan ingkang ancasipun kangge manggihaken kalepatan, milah-milah, saha ingkang langkung wigatos inggih menika kangge ngleresaken. Saking analisis menika dipunkajengaken saged ngleresaken kalepatan basa ingkang wonten saengga kalepatan menika boten dipuntindakaken saha dipunambali malih.

Miturut Pateda (1989:50) kalepatan basa menika kaperang dados sekawan, inggih menika kalepatan ing tataran *fonologi, morfologi, sintaksis, saha semantik*.

- a. Kalepatan ing tataran *fonologi* ngrembag babagan *pelafalan* saha panyerating swanten basa.
- b. Kalepatan ing tataran *morfologi* ngrembag tata pandhapuking tembung.
- c. Kalepatan ing tataran *sintaksis* ngrembag tata ukara.

d. Kalepatan ing tataran *semantik* menika raket sanget kalihan kalepatan *morfologi* amargi ukara ingkang mlebet ing kajian *sintaksis* menika dumados saking tembung-tembung, dene tembung-tembung menika kalebet ing kajian *morfologi*. Kalepatan ngengingi makna utawi teges kalebet ing ranah *semantik*.

Kalepatan basa miturut Hastuti sami kalihan pamanggihipun Pateda, ananging Hastuti (2003) ngandharaken menawi kalepatan menika kaperang dados kalepatan ing tataran *leksikon*, *sintaksis*, *morfologi*, saha *ortografi*.

- a. Kalepatan ing tataran *leksikon* ngrembag *istilah khusus* ingkang dipunginakaken.
- b. Kalepatan ing tataran *sintaksis* ngrembag babagan tata ukara.
- c. Kalepatan ing tataran *morfologi* ngrembag babagan tata pandhapuking tembung.
- d. Kalepatan ing tataran *ortografi* ngrembag babagan ilmu *ejaan*.

Panaliten menika ngginakaken dhasar *kaidah-kaidah* tata basa ingkang nggatosaken konsep ingkang jumbuh kalihan struktur basa ingkang leres. Struktur basa ingkang dipunkajengaken ing panaliten inggih menika struktur *fonologis* saha *morfologis*.

2. Jinising Kalepatan Basa

a. Kalepatan *Fonologis*

Miturut Pateda (1989) kalepatan *fonologi* menika ngrembag babagan *pelafulan* saha panyerating swanten basa. Makna kalepatan *fonologis* ingkang dipunkajengaken ing panaliten inggih menika kalepatan panyerating *fonem* ing salebeting tembung. Kalepatan menika gayut kalihan panyerating *silabisasi*,

inggih menika ngrembag pamedhoting wanda saha kalepatan anggenipun nyerat *konsonan* saha utawi *vokal* ingkang dipunkirangi saha utawi dipuntambah. Dene *ejaan* ngrembag kalepatan anggenipun nyerat *konsonan* saha utawi *vokal*.

1) *Silabisasi*

Silabisasi menika gayut kalihan kalepatan pamedhoting wanda, saha kalepatan anggenipun nyerat *konsonan* saha utawi *vokal* ingkang dipunkirangi saha utawi dipuntambah. Pamedhoting wanda ingkang lepat tuladhanipun panyerating tembung ing ukara ‘Masarakat dhusun Karang ngawontenaken **bersih** dhusun.’ Pamedhoting wanda ing *margin kanan* ing ukara kasebut taksih lepat, pamedhoting wanda kedahipun **ber-sih**. Dene tuladha panyerating *konsonan* ingkang dipunkirangi kados ing panyerating tembung **kui**. Panyerating tembung **kui** ingkang leres inggih menika **kuwi** ‘iku’, menawi kui menika boten ngemu teges.

Supados mangertos pamedhoting wanda, saged migunakaken pandom ejaan basa Jawi ingkang dipunsampurnakaken. Pandom pamedhoting wanda dipunperang dados kalih inggih menika pandom pamedhoting wanda ing tembung lingga saha ing tembung andhahan (Balai Bahasa Yogyakarta, 2006).

a) Pamedhoting Tembung Lingga

(1) Pamedhoting tembung ing antawisipun kalih huruf *vokal*. Tuladha: la-os

Diftong ai, au, oi ing tembung serapan boten dipunpedhot. Tuladha: au-rat

(2) Pamedhoting tembung ing tengahing *konsonan* ingkang mapan ing antawisipun kalih huruf *vokal*. Tuladha: ba-pak, pe-lem

Wiwitan saha utawi pungkasaning tembung lingga ingkang dumados saking satunggal huruf *vokal* boten dipunpedhot. Tuladha: iki, aku, kyai

- (3) Gabungan huruf *konsonan* boten dipunpedhot menawi nglambangaken *fonem konsonan*. Tuladha: bang-sa, ba-thok
- (4) Pamedhoting tembung ing tengahing huruf *konsonan* menawi huruf ing tembungipun menika *non-gugus konsonan*. Tuladha: mum-pung, sir-na
- (5) Gugus *konsonan* boten kenging dipunpedhot. Tuladha: ka-wruh, ke-plok
- (6) Pamedhoting tembung ing antawisipun *konsonan* kapisan saha kapidho menawi tembung kasebut kedadosan saking tigang huruf *non-gugus konsonan*. Tuladha: am-byur, gam-blang
- (7) Tembung ingkang dumados langkung saking satunggal unsur, salah satunggaling unsur kasebut saged gabung kalihan unsur sanesipun, pamedhotipun saged (a) ing antawisipun unsur-unsur kasebut, utawi (b) ing unsur gabungan ingkang jumbuh kalihan *kaidah* butir 1 dumugi 6. Tuladha: astro-logi, as-tro-lo-gi

b) Pamedhoting Tembung Andhahan

- (1) Pamedhoting tembung andhahan ing antawisipun tembung lingga kalihan ater-ater saha utawi panambang. Tuladha: dak-waca, dipun-waos-aken
Ater-ater saha panambang ingkang dumados saking satunggal huruf *vokal* boten dipunpedhot. Tuladha: di-tulisi, nu-lisa, ase-silih
- (2) Tembung andhahan ingkang wujudipun malih, pamedhotipun kados pamedhoting tembung lingga. Tuladha: nu-ku, tu-kon

(3) Tembung ingkang pikantuk seselan, pamedhotipun kados pamedhoting tembung lingga. Tuladha: gu-me-lar, lu-ma-ku

2) *Ejaan*

Kalepatan *ejaan* ingkang dipunkajengaken inggih menika kalepatan anggenipun nyerat *konsonan* saha utawi *vokal*. Pateda (1989) ngandharaken tuladha kalepatan *ejaan* ing basa Indonesia. Tuladhanipun ing panyerating tembung **Romadhon**. Panyerating tembung kasebut lepat ing panyerating *vokal* saha *konsonan*. Tembung kasebut kedahipun dipunserat **Ramadan**, kalepatan panyerating *vokal* ketingal saking *vokal* /a/ ingkang dipunserat o, dene kalepatan panyerating *konsonan* ketingal saking panyerating *konsonan* /d/ ingkang dipunserat dh.

Tuladha kalepatan panyerating *konsonan* ing basa Jawi kados ing panyerating tembung **kitab** ‘buku utawi layang’ kedahipun dipunserat **kitab**, menawi dipunserat kitap ndadosaken boten ngemu teges. Lajeng tuladha panyerating *vokal* ingkang lepat kadosta ing ukara ‘Bapak nanem **soto** lan pantun.’ Panyerating **soto** ing ukara kasebut lepat, kedahipun dipunserat **sata** ‘tembako’ menawi tetep dipunserat **soto** ‘aranipun sayuran’ boten jumbuh kalihan wosing ukara kasebut amargi ukara kasebat ngrembag bab tetaneman. Tembung soto menika dipunwaos [sɔtɔ], swanten [ɔ] ing tembung kasebut minangka *fonem* saking *vokal* a. Dados swanten [ɔ] ing tembung kasebut minangka *vokal* a ingkang dipunwaos [ɔ] sanes *vokal* o ingkang dipunwaos [ɔ].

Kangge pandom ing panyerating *konsonan* saha *vokal* saged nggatosaken andharan kados mekaten. Huruf abjad Latin ingkang dipunginakaken wonten ing

ejaan basa Jawi inggih menika: a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, saha z. Huruf-huruf menika kaperang dados *vokal* saha *konsonan*. *Vokal* basa Jawi wonten 6, kadosta *vokal* a, é, e, i, o, saha u. Dene miturut Sasangka (2001:2) ing Mulyani (2008:47), *vokal* ing basa Jawi menika wonten 7, inggih menika i, e, a, ə, u, o, saha ɔ. Sedaya pamanggih kalawau leres-leres kemawon menawi wonten dhasaripun. Miturut Mulyani (2008), ahli ingkang ngandharaken *vokal* ing basa Jawi wonten 6 menika nedahaken *vokal* a gadhah kalih *alofon*. Ingkang dipunsebut *alofon* inggih menika variasi saking swanten basa ingkang gunggungipun langkung saking satunggal saha asalipun saking satunggal *fonem*. *Alofon* saking *vokal* a inggih menika *vokal* a kalihan *vokal* ɔ. Menawi ahli ingkang ngandharaken *vokal* basa Jawi wonten 7 menika *vokal* a saha ɔ dados *fonem* piyambak-piyambak. Dene ingkang dipunsebut *fonem* inggih menika salah satunggaling swanten ingkang langkung alit. *Fonem* menika saged nedahaken kontras makna.

Konsonan ing basa Jawi wonten kalih dasa huruf, inggih menika b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, y, saha z. Dene *konsonan* ing basa Jawi miturut wujud ing piranti wicara saged dipunperang dados sedasa, inggih menika: *konsonan bilabial* menika /p/, /b/, /m/; *konsonan labio-dental* menika /w/; *konsonan apiko-dental* menika /t/, /d/; *konsonan apiko-alveolar* menika /n/, /l/, /ɾ/; *konsonan apiko-palatal* menika /tʃ/, /dʃ/; *konsonan lamino-alveolar* menika /s/, *konsonan medio-palatal* kadosta /c/, /j/, /ɲ/, /y/; *konsonan dorso-velar* menika *konsonan* /k/, /g/, /ŋ/; *konsonan laringal* menika *konsonan* /h/; sarta *konsonan*

glottal stop menika /ʔ/. Ing basa Jawi ugi wonten gabungan huruf ingkang dados tandha *konsonan*, inggih menika: dh, kh, ng, ny, sy, saha th.

Ing basa Jawi wonten ingkang dipunsebut mandaswara, inggih menika swanten ingkang manda-manda. Huruf ingkang kalebet mandaswara inggih menika y, w, saha h. Panyerating swanten y, w, saha h ing basa Jawi beda kalihan basa Indonesia. Tuladha panyerating swanten y ing tembung andhahan kadosta tembung rene + {-a} → renea **sanès** reneya. Ing basa Jawi swanten y ing tembung lingga kedah dipunserat dene ing basa Indonesia boten. Tuladhanipun tembung satriya ing basa Jawi, lajeng panyerating tembung satriya ing basa Indonesia boten mawi y, *satria*. Menawi ing tembung andhahan, swanten w boten kenging dipunserat, tuladha tuku + {-a} → tukua **sanès** tukuwa. Dene ing tembung lingga, swanten w kedah dipunserat, tuladhanipun tuwa. Ing basa Jawi, swanten h dipunserat mliginipun ing tembung andhahan. Tuladhanipun ing tembung kalih ingkang dipunwuwuhi panambang {-an}, kalih + {-an} → kalihan boten kenging dipunserat kalian utawi kaliyan. Dene swanten h ing tembung lingga boten dipunserat, tuladhanipun jait, pait, lair, saha taun. Ing basa Jawi ugi wonten swanten anteb kadosta b, g, saha d menika panyeratipun kadhang kala lira-liru kalihan swanten p, k, saha t. Tuladhanipun tembung **kitab** boten kenging dipunserat **kitap**, **bedhug** boten kenging dipunserat **bedhuk**, saha **babad** boten kenging dipunserat **babat**.

Vokal basa Jawi inggih menika /i/, /e/, /a/, /ə/, /u/, /o/, saha /ɔ/. *Fonem vokal* /i/ gadhah kalih *alofon* inggih menika [i] kalihan [I]. *Vokal* /i/ menika saged mapan ing wiwitan wanda, ing pungkasaning wanda sepisan, ing tengahing

wanda, sarta ing pungkasaning tembung. Tuladhanipun kados ing tembung ilang [ilan], pira [pirɔ], kaping [kapɪŋ], saha pari [pari]. Menawi *vokal* /e/ menika *alofon*ipun /e/ kalihan /ɛ/, saged mapan ing wiwitan tembung, pungkasaning wanda, tengah wanda, saha ing pungkasaning tembung. Tuladhanipun tembung ember [ɛmbɛr] ‘ember’, seta [setɔ] ‘pethak’, peyek [pɛyɛʔ] ‘aran dhaharan’, sare [sare] ‘sare’.

Kangge *vokal* /a/ utawi saged ugi dipunsebut *vokal* a miring, saged mapan ing wiwitan wanda kapisan, pungkasan wanda kapisan, tengah wanda, saha ing pungkasaning tembung. Tuladhanipun: ambu [ambu], mari [mari], alas [alas], saha ora [ora]. Salajengipun *vokal* /ə/, *vokal* menika saged mapan ing wiwitan wanda, pungkasan wanda kapisan, sarta ing tengah wanda. Tuladhanipun eri [əri], gela [gələ], saha merga [mərgɔ]. *Vokal* /ə/ boten wonten ingkang mapan ing pungkasan tembung.

Dene *vokal* /u/ menika saged mapan ing wiwitan tembung, pungkasan wanda kapisan, tengah wanda, saha ing pungkasan tembung. *Vokal* /u/ menika gadhah kalih *alofon*, [u] kalihan [U]. Tuladhanipun upa [upɔ], gula [gulɔ], bakul [bakUɪ], saha sapu [sapu]. *Vokal* /o/ gadhah *alofon* [o] kalihan [ɔ], saged mapan ing wiwitan tembung, pungkasan wanda kapisan, tengah wanda, saha ing pungkasan tembung. Tuladha omong [ɔmɔŋ], kopi [kɔpi], tepos [tepos], saha loro [loro]. Ing pungkasan inggih menika *vokal* /ɔ/ utawi *vokal* a jejeg. *Vokal* menika saged mapan ing wiwitan tembung, pungkasan wanda kapisan, tengah wanda, sarta ing pungkasan tembung. Tuladha amba [ɔmbɔ], rana [rɔnɔ], tamba [tɔmbɔ], saha tandha [tɔndɔ].

Panyerating *vokal* kadhang kala taksih lira-liru, kamangka antawisipun swanten satunggal kalihan swanten sanesipun menika saged bedakaken teges. Tuladhanipun tembung lara kalihan loro, lara [lɔrɔ] ateges ‘gerah’ menawi loro [loro] ateges ‘kalih’, wonten ugi sata kalihan soto, sata [sɔtɔ] ‘mbako’ menawi soto [soto] ‘aranipun sayur’. Supados boten klentu anggenipun nyerat, badhe dipunbabar wewatonipun (Sasangka, 1989).

- a) Menawi ing tembung lingga wonten swanten /ɔ/ utawi a jejeg dipunwuwuhi panambang {-e}, swanten /ɔ/ kalawau dados swanten /a/ utawi a miring, swanten /ɔ/ kalawau kedah dipunserat ngangge aksara a. Tuladha: arta [artɔ] + {-e} → artane [artané]. Dados tembung arta boten kenging dipunserat arto. Lajeng menawi wonten swanten /ɔ/ ing tembung lingga dipunwuwuhi panambang {-e} swanten /ɔ/ kalawau ajeg. Swanten /ɔ/ kalawau kedah dipunserat ngangge aksara o. Tuladha: sorot [sɔrɔt] + {-e} → sorote [sɔrɔté]. Tembung sorot boten kenging dipunserat sarat amargi bibar dipunwuwuhi panambang {-e}, swanten a jejeg boten malih dados a miring.
- b) Menawi wonten swanten i miring utawi /i/ ing tembung lingga dipunwuwuhi panambang {-e}, swanten i miring kasebut malih dados swanten i jejeg utawi /i/. Swanten /i/ kasebut kedah dipunserat mawi aksara i. Tuladha: cacing [cacɪŋ] + {-e} → cacinge [cacinɛ]. Dados tembung cacing boten kenging dipunserat caceng, amargi swanten i miring ing tembung sasampunipun dipunwuwuhi panambang {-e}, swanten i miring kalawau malih dados i jejeg.

- c) Menawi wonten swanten u miring utawi /U/ ing tembung lingga ingkang memper swanten /o/ dipunwuwuhi panambang {-e}, swanten u miring kalawau malih dados u jejeg utawi /u/. Swanten u miring ing tembung kedah dipunserat mawi aksara u. Tuladha: jagung [jagUŋ] + {-e} → jagunge [jaguŋé]. Tembung jagung kasebut boten kenging dipunserat jagong amargi swanten u miring ing tembung kalawau sareng dipunwuwuhi panambang {-e}, swanten e malih dados u jejeg utawi /u/.

b. Kalepatan *Morfologis*

Kalepatan ing tataran *morfologis* menika gayut kalihan tata pandhapuking tembung (Pateda, 1989:53). *Morfologi* menika ngrembag tata pandhapuking tembung, kajawi saking menika ugi ngrembag jinising tembung. Ing panaliten menika ngrembag kalepatan ing panyerating tembung ancer-ancer saha tembung sesulih (*klitika*). Tembung ancer-ancer menika tembung ingkang ginanipun kangge ngancer-anceri papan utawi tembung ingkang nggandheng antawisipun tembung setunggal kalihan tembung sanesipun (Sasangka, 1989:92). Ingkang kalebet tembung ater-ater kadosta: saka, karo, ing, dening, kanthi, sabab, kanggo, awit saking, dhateng. Panyeratipun tembung dipunpisah kalihan tembung ingkang dipunancer-anceri. Panyerating tembung ancer-ancer ingkang lepat tuladhanipun ing panyerating tembung **ingdalem** kedahipun dipunserat **ing dalem**.

Dene tembung sesulih (*klitika*) inggih menika tembung ingkang nggantosaken kalungguhanipun (*kedudukan*) tiyang, barang, papan, utawi wekdal (Mulyana, 2002:49). Tembung *klitika* dipunperang dados kalih inggih menika *proklitik* saha *enklitik*. Tembung *proklitik* inggih menika tembung sesulih ingkang

mapan ing ngajeng utawi wiwitan tembung, kadosta: dak- utawi tak- saha kok- utawi mbok- utawi tok-. *Enklitik* inggih menika tembung sesulih ingkang mapan ing wingking utawi pungkasaning tembung, kadosta: -ku, -mu, -e. Ing panaliten menika ugi dipunpangguhaken kalepatan ing panyerating tembung *klitika* mliginipun *enklitik* tuladhanipun ing panyerating tembung **buku ku** kedahipun dipunserat gandheng dados **bukuku**.

Kalepatan ing tataran *morfologis* ing tata pandhapuking tembung kados ing ukara ‘Adhik **mbalekaken** buku ana ing perpustakaan.’ Tembung **mbalekaken** ing ukara kasebut lepat, ingkang leres inggih menika **mbalekake** utawi **mbalekke** amargi ing ukara kasebut ngginakaken tembung-tembung ngoko. Dene ing tembung **mbalekaken** ingkang dumados saking {**m-**} + **bali** + {-**aken**} → **mbalekaken**, panambang {-**aken**} menika minangka panambang ing tingkat tutur krama. Dados kalepatan ing tataran *morfologis* ing tuladha kasebut dumados awit saking tembung ngoko ingkang wuwuhanipun krama. Pandhapuking tembung ingkang leres miturut konteks ukara ing nginggil kedahipun menawi tembungipun ngoko wuwuhanipun ugi ngoko, lajeng menawi tembungipun krama wuwuhanipun kedah krama.

Tuladha sanesipun inggih menika ing ukara ‘Pakdhe **di caos i** undangan saking Pak Broto.’ Tembung ingkang dipuncithak kandel kasebut lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {**di-i**} ingkang dipunserat pisah kalihan tembung lingganipun. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **dicaosi**.

Kangge mangertosi tata pandhapuking tembung saged ngginakaken pandom proses *morfologi*. Nurhayati (2001) ngandharaken proses *morfologi*

menika wonten sekawan, inggih menika *afiksasi* (*pengimbuhan* utawi *wuwuhan*); *reduplikasi* (*pengulangan* utawi *rangkep*); *pemajemukan* (*camboran*); saha ingkang pungkasan inggih menika proses *perubahan dalam* (*ewah-ewahaning fonem*), *peninggian vokal* (*nginggilaken vokal*), sarta *pendiftongan*.

1) Proses Wuwuhan

Proses wuwuhan kaperang dados sekawan inggih menika ater-ater (*prefiks*), seselan (*infiks*), panambang (*sufiks*), saha wuwuhan sesarengan (*konfiks*).

a) Ater-ater (*Prefiks*)

Ater-ater (*prefiks*) inggih menika wuwuhan ingkang mapan ing sangajenging tembung (Sasangka, 1989:31). Ater-ater ing basa Jawi cacahipun wonten kathah.

Tabel 1. Jinising Ater-ater

No.	Jinising ater-ater	Wujudipun	Tuladha
1	2	3	4
1.	Ater-ater anuswara	{m-}	{m-} + balang = mbalang
		{n-}	{n-} + dhupak = ndhupak
		{ny-}	{ny-} + sapu = nyapu
		{ng-}	{ng-} + klumpuk = nglumpuk
2.	Ater-ater {a-} utawi bawa ha	{a-}	{a-} + wujud = awujud
		{ma-}	{ma-} + guru = maguru
		{mer-}	{mer-} + dhukun = merdhukun
3.	Ater-ater {ka-}	{ka-}	{ka-} + jupuk = kajupuk
4.	Ater-ater {ke-}	{ke-}	{ke-} + jepit = kejepit
5.	Ater-ater {dak-}, {kok-}, {di-}	{dak-}	{dak-} + sapu = daksapu ∞ taksapu
		{kok-}	{kok-} + siram = koksiram ∞ mboksiram ∞ toksiram
		{di-}	{di-} + balang = dibalang
6.	Ater-ater {sa-}	{sa-}	{sa-} + gelas = sagelas ∞ segelas
			{sa-} + esuk = saesuk → sakesuk
7.	Ater-ater {pa-}	{pa-}	{pa-} + enget = paenget → penget
			{pa-} + kerti = pakerti

Tabel Salajengipun

1	2	3	4
8.	Ater-ater {pa-N} utawi pa- anuswara	{pam-}	{pam-} + panggih = pamanggih → pemanggih
		{pan-}	{pan-}+deleng = pandeleng → pendeleng
		{pany-}	{pany-} + candra = panyandra → penyandra
		{pang-}	{pang-} + ageng = pangageng → pengageng
9.	Ater-ater {pi-}	{pi-}	{pi-} + awon = piawon
10.	Ater-ater {pra-}	{pra-}	{pra-} + lambang = pralambang ∞ prelambang ∞ perlambang
11.	Ater-ater {pri-}	{pri-}	{pri-} + angga = priangga
12.	Ater-ater {tar-}	{tar-}	{tar-} + kadhang = tarkadhang ∞ terkadhang
13.	Ater-ater {kuma-}, {kami-}, {kapi-}	{kuma-}	{kuma-} + lancang = kumalancang → kumlancang
		{kami-}	{kami-} + tetep(en) = kamitetep(en)
		{kapi-}	{kapi-} + adreng = kapiadreng

Ater-ater anuswara {m-} menawi sumambung kalihan tembung lingga ingkang wiwitanipun aksara p saha w, aksara p saha w luluh. Tuladha: {m-} + pacul → macul. Ater-ater {n-} menawi sumambung kalihan tembung ingkang wiwitanipun aksara t saha th, aksara t saha th luluh. Tuladha: {n-} + tutup → nutup. Tembung lingga ingkang wiwitanipun mawi aksara s saha c menawi dipunwuwuhi ater-ater {ny-}, aksara kasebut luluh. Tuladhanipun: {ny-} + sapu → nyapu. Tembung lingga ingkang wiwitanipun k dipunwuwuhi ater-ater {ng-}, aksara k dados luluh. Tuladha: {ng-} + kancing → ngancing. Dene menawi ater-ater {ng-} sumambung ing tembung lingga setunggal wanda, ater-ater {ng-} dados {nge}. Tuladha: {ng-} + cet → ngecet.

Ater-ater {ke-} menawi sumambung kalihan tembung lingga ingkang purwanipun aksara b, d, dh, saha g, ater-ater {ke-} kadhang kala lira-liru kalihan

{ge-}. Tuladha: kegebug ∞ gegebug. Dene ater-ater {dak-} saha {kok-} kadhang kala lira-liru kalihan {tak-} saha {mbok-} utawi {tok-}.

b) Seselan (*Infiks*)

Miturut Sasangka (1989:43) seselan inggih menika wuwuhan ingkang mapan ing tengah tembung. Wujud seselan ing basa Jawi inggih menika {-um-}, {-in-}, {-er-}, saha {-el-}.

Tabel 2. Jinising Seselan

No.	Jinising Seselan	Wujudipun	Tuladha
1.	Seselan {-um-}	{-um-}	udhun + {-um-} = umudhun → mudhun
			panggang+ {-um-}=pumanggang→kumanggang
			bagus+ {-um-}= bumagus→gumagus ∞ gemagus
2.	Seselan {-in-}	{-in-}	antem + {-in-} = inantem → ingantem
			cacad + {-in-} = cinacad
3.	Seselan {-er-}	{-er-}	gandhul+ {-er-} = gerandhul → grandhul
4.	Seselan {-el-}	{-el-}	kepyur + {-el-} = kelepyur → klepyur

Seselan {-um-} kadhang kala malih dados {-em-} kadosta kuminter dados keminter, gumantung dados gemantung, sumanak dados semanak. Menawi seselan {-in-} ingkang sumambung kalihan tembung lingga ingkang wiwitanipun *vokal*, seselan {-in-} malih dados {-ing-} saha mapan ing ngajeng tembung kados tuladha ing nginggil inggih menika antem + {-in-} = inantem → ingantem. Lajeng menawi seselan {-er-} saha {-el-} kadhang kala malih dados {-r-} saha {-l-} kados tuladha ing nginggil, inggih menika gandhul + {-er-} = gerandhul → grandhul saha kepyur + {-el-} = kelepyur → klepyur.

c) Panambang (*Sufiks*)

Sasangka (1989:46) ngandharaken panambang inggih menika wuwuhan ingkang mapan ing wingkinging tembung saha panyeratipun kedah sumambung

kalihan lingganipun. Panambang ing basa Jawi menika cacahipun kathah sanget, kadosta: {-i}, {-a}, {-e}, {-en}, {-an}, {-na}, {-ana}, {-ane}, saha {-ake}.

Tabel 3. Jinising Panambang

No.	Jinising Panambang	Wujudipun	Tuladha
1.	Panambang {-i}	{-i}	pati + {-i} = patii → pateni
			antem + {-i} = antemi
2.	Panambang {-a}	{-a}	tangi + {-a} = tangia
3.	Panambang {-e}	{-e}	dara + {-e} = darae → darane
			joged + {-e} = jogede
4.	Panambang {-en}	{-en}	rundhuk + {-en} = rundhuken
			isi + {-en} = isien → isinen
5.	Panambang {-an}	{-an}	joged + {-an} = jogedan
			wungu + {-an} = wunguan → wungon
			bathi + {-an} = bathian → bathen
			gadhe + {-an} = gadhean → gadhen
			mangsa + {-an} = mangsaan → mangsan
6.	Panambang {-na}	{-na}	lungguh + {-na} = lungguhna
			kandha + {-na} = kandhana → kandhakna
			pati + {-na} = patina → patekna
			turu + {-na} = turuna → turokna
			gawe + {-na} = gawena → gawekna
			kendho + {-na} = kendhona → kendhokna
7.	Panambang {-ana}	{-ana}	kanca + {-ana} = kancaana → kancanana
			damu + {-ana} = damuana → damonana
			raup + {-ana} = raupana
8.	Panambang {-ane}	{-ane}	tamba + {-ane} = tambaane → tambanane
			tendhang + {-ane} = tendhangane
9.	Panambang {-ake}	{-ake}	kendho + {-ake} = kendhoake → kendhokake

Panambang {-i} menawi sumambung ing tembung lingga ingkang pungkasanipun awujud *vokal*, panambang {-i} malih dados {-ni}. Tuladhanipun kados andharan ing nginggil, pati + {-i} = patii → pateni. Dene menawi sumambung ing tembung ingkang pungkasanipun awujud *konsonan*, panambang {-i} boten ewah. Tuladhanipun: antem + {-i} → antemi. Lajeng tembung lingga ingkang pungkasanipun awujud konsonan pikantuk panambang {-a}, panyeratipun boten ewah. Ananging menawi tembung lingga ingkang

pungkasanipun *vokal* pikantuk panambang {-a}, panambang {-a} kasebut malih dados ya utawi wa. Panyeratipun swanten y saha w boten kenging dipunserat. Tuladha: tangi + {-a} = tangia sanes tangiya.

Tembung lingga ingkang pungkasanipun *vokal* pikantuk panambang {-e}, panambang {-e} malih dados {-ne} kados tuladha ing nginggil inggih menika dara + {-e} = darae → darane. Lajeng ing tembung lingga ingkang pungkasanipun *konsonan* n ingkang dipunwuwuhi panambang {-na}, panambang kasebut kadhang malih dados {-kna}. Tuladhanipun: takon + {-na} → takonna ∞ takokna. Panambang {-ane} ingkang sumambung kalihan tembung lingga ingkang pungkasanipun *vokal*, panambang kasebut dados {-nane}. Mekaten ugi kalihan tembung lingga ingkang pungkasanipun *vokal* dipunwuwuhi panambang {-ake}, panambang {-ake} dados {-kake}.

d) Wuwuhan Sesarengan (*Konfiksasi*)

Wuwuhan sesarengan inggih menika wuwuhan awujud ater-ater saha panambang ingkang dipunwuwuhaken ing tembung lingga kanthi sesarengan (Sasangka, 1989:60). Wuwuhan sesarengan menika dipunbedakaken dados kalih, inggih menika wuwuhan sesarengan rumaket saha wuwuhan sesarengan limrah.

Tabel 4. Jinising Wuwuhan Sesarengan

No.	Jinising ater-ater	Wujudipun	Tuladha
1	2	3	4
1.	Wuwuhan sesarengan rumaket	{ka-an}	{ka-}+bledhos+{-an}=kabledhosan∞kebledhosan
			{ka-} + raharja+ {-an} = karaharjan
		{ke-en}	{ke-} + abang + {-en} = kabangen
			{ke-} + ireng + {-en} = kirengen
			{kem-}+ pinggir +{-en} = keminggiren
			{ken-}+dhuwur +{-en} = kendhuwuren
			{keny-}+crongat+{-en} = kenyrongaten
			{keng-} + kulon + {-en} = kengulonen
		{pa-an}	{pa-} + pring + {-an} = papringan

Tabel Salajengipun

1	2	3	4
			{pa-} + adus + {-an} = padusan
		{paN-an}	{pan-} + tulis + {-an} = panulisan {pang-} + urip + {-an} = panguripan ∞ penguripan
		{pra-an}	{pra-} + janji + {-an} = prajanjian {pra-} + tapa + {-an} = pratapan
2.	Wuwuhan sesarengan limrah	{N-i}	{m-} + lumpat + {-i} = mlumpati
			{n-} + jiwit + {-i} = njiwiti
			{ny-} + suguh + {-i} = nyuguhi
			{ng-} + keplak + {-i} = ngeplaki
		{N-a}	{m-} + balang + {-a} = mbalanga
			{n-} + tangis + {-a} = nangisa
			{ny-} + sabrang + {-a} = nyabranga
			{ng-} + karang + {-a} = ngaranga
		{N-e}	{m-} + laku + {-e} = mlakune
			{n-} + jagong + {-e} = njagonge
			{ny-} + cekel + {-e} = nyekele
			{ng-} + klumpuk + {-e} = nglumpuke
		{N-ake}	{m-} + balang + {-ake} = mbalangake
			{n-} + janji + {-ake} = njanjekake
			{ny-} + cepak + {-ake} = nyepakake
			{ng-} + antem + {-ake} = ngantemake
		{N-ana}	{m-} + bundhel + {-ana} = mbundhelana
			{n-} + tulis + {-ana} = nulisana
			{ny-} + cedhak + {-ana} = nyedhakana
			{ng-} + keplak + {-ana} = ngeplakana
		{dak-i}	{dak-} + balang + {-e} = dakbalange ∞ takbalange
		{dak-ake}	{dak-} + lungguh + {-ake} = daklungguhake ∞ taklungguhake
		{dak-ana}	{dak-} + jupuk + {-ana} = dakjupukana ∞ takjupukana
		{dak-ane}	{dak-} + kenceng + {-ane} = dakkencengane ∞ takkencengane
		{kok-i}	{kok-} + dandan + {-i} = kokdandani ∞ mbokdandani ∞ tokdandani
		{kok-ake}	{kok-} + weneh + {-ake} = kokwenehake ∞ mbokwenehake ∞ tokwenehake
		{kok-ana}	{kok-} + jupuk + {-ana} = kokjupukana ∞ mbokjupukana ∞ tokjupukana
		{di-i}	{di-} + thithil + {-i} = dithithili
		{di-a}	{di-} + balang + {-a} = dibalanga
		{di-ana}	{di-} + jotos + {-ana} = dijotosana
		{di-ake}	{di-} + wulang + {-ake} = diwulangake

Tabel Salajengipun

1	2	3	4
		{sa-e}	{sa-} + cilik + {-e} = sacilike
		(-um-) + -a	singkir (-um-) + {-a} = sumingkira
		(-in-) + -an	ginambaran = digambari
		(-in-) + -ana	tinangisana = ditangisana
		(-in-) + -ake	sinambungake = disambungake

Wuwuhan sesarengan {pa-an} dados {pa-an} utawi {pe-an} menawi sumambung kalihan tembung lingga ingkang wiwitan saha pungkasanipun *konsonan*. Tuladhanipun: {pa-} + labuh + {-an} → pelabuhan. Dene wuwuhan sesarengan {pa-an} saged dados {paN-an} utawi {peN-an} menawi sumambung kalihan tembung ingkang wiwitanipun mawi *vokal* saha aksara b, c, d, dh, g, k, j, l, p, s, w saha pungkasanipun *konsonan*.

Panyerating wuwuhan sesarengan ingkang sumambung kalihan tembung lingga kados panyerating ater-ater saha panambang adatipun inggih menika dipunserat gandheng kalihan tembung lingganipun. Wuwuhan sesarengan {N-ake} ingkang awujud {n-ake} saged sumambung kalihan *konsonan* ingkang wiwitanipun c, t, th, d, dh saha ingkang pungkasanipun *konsonan*. Tuladhanipun: {n-} + thuthuk + {-ake} → nuthukake. Lajeng wuwuhan sesarengan {N-ake} ingkang awujud {m-ake} saged sumambung kalihan tembung lingga ingkang aksara wiwitanipun b, p, w saha ingkang pungkasanipun *konsonan*. Tuladha: {m-} + bubar + {-ake} → mbubarake. Wuwuhan sesarengan {N-ake} mliginipun ingkang awujud {ny-ake} saged sumambung kalihan tembung lingga ingkang wiwitanipun c, j, s saha pungkasanipun *konsonan*. Tuladha: {ny-} + seger + {-ake} → nyegerake. Tembung lingga ingkang wiwitanipun g, k, l, r, saha ingkang pungkasanipun *vokal* saged dipunwuwuhi wuwuhan sesarengan {N-ake}

mliginipun ingkang awujud {ng-ake}. Tuladha: {ng-} + gundhul + ake → nggundhulake. Wuwuhan sesarengan ingkang awujud {ng-ake} ugi saged sumambung kalihan tembung lingga ingkang wiwitanipun *vokal* saha pungkasanipun *konsonan*, tuladhanipun {ny-} + anyar + {-ake} → nganyarake.

2) Tembung Rangkep (*Reduplikasi*)

Tembung rangkep ing basa Jawi kaperang dados tiga, inggih menika tembung dwipurwa, tembung dwilingga, saha tembung dwiwasana.

a) Tembung Dwipurwa

Dwipurwa menika saking tembung dwi saha purwa. Dwi tegesipun ‘kalih’, purwa tegesipun ‘wiwitan’. Dados tembung dwipurwa menika tembung ingkang wanda wiwitanipun dipunrangkep (Sasangka, 1989:74). Tuladhanipun:

bungah	→ bu + (bu-ngah)	= bubungah	→ bebungah
resik	→ re + (re-sik)	= reresik	

b) Tembung Dwilingga

Tembung dwilingga menika tembung lingga ingkang dipunrangkep (Sasangka, 1989:74). Tembung lingga kaperang dados kalih inggih menika dwilingga saha dwilingga salin swara. Tembung dwilingga inggih menika tembung lingga ingkang dipunrangkep dados kalih, dene tembung dwilingga salin swara menika tembung lingga ingkang dipunrangkep dados kalih ananging salah satunggaling tembung wonten swanten ingkang ewah. Tuladha:

Dwilingga : takon → takon-takon

Dwilingga salin swara : takon → tokan-takon

c) Tembung Dwiwasana

Dwiwasana dumados saking tembung dwi saha wasana. Dwi tegesipun ‘kalih’, dene wasana tegesipun ‘pungkasan’. Dados tembung dwiwasana inggih menika tembung ingkang wanda pungkasanipun dipunrangkep (Sasangka, 1989:78). Tuladhanipun:

cekik → (ce-kik) + kik = cekikik

bedhug → (be-dhug) + dhug = bedhudhug

3) Tembung Camboran (*Kata Majemuk*)

Tembung camboran inggih menika tembung kalih utawi langkung ingkang dipungandheng dados satunggal, saha tembung kasebut dados tembung enggal ingkang tegesipun ugi enggal (Sasangka, 1989:79). Tembung camboran kaperang dados kalih, inggih menika camboran wutuh kalihan camboran tugel. Camboran wutuh inggih menika tembung ingkang dipuncambor wutuh ugi. Tuladhanipun: dhadha-menthok, gantung-siwur, randha royal, semar mendem, kalamenjing, nagasari.

Dene camboran tugel inggih menika tembung ingkang dipuncambor awujud tumbung wacahan utawi tugelan. Ingkang dipunwacah utawi dipuntugel saged salah satunggaling tembung, saged ugi kali-kalihipun awujud wacahan sedaya. Tuladha:

Wacahan sesisih: abot + repot = abot repot → botrepot

Wacahan kabeh: balung + kulit = balung kulit → lunglit

4) Proses Perubahan Dalam, Peninggian Vokal, saha Pendiftongan

Miturut Nurhayati (2001) proses ewah-ewahaning *fonem* utawi *internal change* ing *morfem* dhasar kados tuladha menika: amba ‘jembar’ → ombi ‘jembar sanget’, dawa ‘panjang’ → dowi ‘panjang sanget’, gedhe ‘ageng’ → gedhi ‘ageng sanget’, abang ‘abrit’ → abing ‘abrit sanget’. Saking tuladha-tuladha kasebut wonten ewah-ewahaning *fonem* /a/ → /o/, /a/ → /i/, /e/ → /i/. Dene proses nginggilaken swanten kados ing tuladha esuk ‘enjing’ → ‘esUk’ ‘enjing sanget’. Proses menika tuladhanipun saking swanten *fonem* andhap dhateng *fonem* inggil, inggih menika swantun /u/ → /U/.

Proses ingkang salajengipun inggih menika *pendiftongan*, ewah-ewahan saking satunggal *vokal* dados *vokal* rangkep. Tuladha: enak → uenak ‘enak sanget’, adoh → uadoh ‘tebih sanget’, angel → uangel ‘awrat sanget’. Saking tuladha kasebut sampun ketingal menawi wonten *pendiftongan* saking swanten /e/ → /ue/ saha swanten /a/ → /ua/.

B. Panaliten ingkang Jumbuh

Panaliten ingkang jumbuh kalihan panaliten ingkang badhe dipunlampahi kados ing ngandhap menika.

1. Panaliten “*Analisis Kesalahan Berbahasa Jawa dalam Karangan Siswa Kelas VIII SMP N 2 Cangkringan Sleman*” dening Hari Mulyani taun 2008

Panaliten ingkang jumbuh kalihan panaliten ingkang badhe dipunlampahi inggih menika panaliten kanthi irah-irahan “*Analisis Kesalahan Berbahasa Jawa dalam Karangan Siswa Kelas VIII SMP N 2 Cangkringan Sleman*”. Panaliten menika dipuntindakaken dening Hari Mulyani minangka skripsi *Jurusan*

Pendidikan Bahasa Daerah, Fakultas Bahasa dan Seni, Universitas Negeri Yogyakarta taun 2008. Panaliten menika sami-sami panaliten analisis kalepatan ngginakaken basa Jawi ingkang ngandharaken kalepatan tataran *fonologi* saha *morfologi*. Bedanipun, panaliten menika minangka panaliten *kualitatif* dene panaliten ingkang dipunlampahi menika panaliten *deskriptif*. Panaliten menika ugi nliti tataran *diksi* saha *leksikon*, menawi panaliten ingkang badhe dipunlampahi namung nliti tataran *fonologi* saha *morfologi*. Beda sanesipun inggih wonten ing objek panalitenipun, panaliten ingkang dipuntindakaken dening Hari Mulyani objekipun karangan siswa, menawi panaliten ingkang badhe dipunlampahi objekipun teks *subtitle* film *Korea Spy Girl*.

2. Panaliten “*Analisis Kesalahan Berbahasa Jawa dalam Karangan Siswa Kelas X SMA N 1 Banjarnegara Tahun Ajaran 2008/2009*” dening Yunani Linggar Pratiwi taun 2009

Panaliten “*Analisis Kesalahan Berbahasa Jawa dalam Karangan Siswa Kelas X SMA N 1 Banjarnegara Tahun Ajaran 2008/2009*” jumbuh kalihan panaliten menika. Panaliten ingkang dipuntindakaken dening Yunani Linggar Pratiwi minangka skripsi *Jurusan Pendidikan Bahasa Daerah, Fakultas Bahasa dan Seni, Universitas Negeri Yogyakarta* taun 2009. Panaliten menika sami-sami panaliten *deskriptif* ingkang gayut kalihan *analisis* kalepatan ngginakaken basa Jawi ingkang ngandharaken kalepatan ing tataran *fonologi* saha *morfologi*.

Bedanipun inggih menika menawi panaliten ingkang dipuntindakaken dening Yunani Linggar Pratiwi kajawi nliti kalepatan ing tataran *fonologi* saha *morfologi* ugi nliti kalepatan ing tataran *diksi* saha *sintaksis*, dene panaliten

menika namung nliti kalepatan ing tataran *fonologi* saha *morfologi* kemawon. Beda sanesipun inggih menika wonten ing objek panalitenipun. Panaliten menika objekipun karangan siswa, menawi panaliten ingkang badhe dipunlampahi objekipun teks *subtitle* film Korea *Spy Girl*.

3. Panaliten “*Analisis Kesalahan Berbahasa Jawa pada Pidato Siswa kelas VIII SMP Negeri 2 Turi, Sleman, Yogyakarta*” dening Prastiwi Raharja taun 2013

Panaliten ingkang jumbuh salajengipun inggih menika panaliten “*Analisis Kesalahan Berbahasa Jawa pada Pidato Siswa kelas VIII SMP Negeri 2 Turi, Sleman, Yogyakarta*” ingkang dipuntindakaken dening Prastiwi Raharja minangka skripsi *Jurusan Pendidikan Bahasa Daerah, Fakultas Bahasa dan Seni, Universitas Negeri Yogyakarta* taun 2013. Jinising panaliten menika sami kalihan panaliten ingkang badhe dipunlampahi inggih menika panaliten *deskriptif*. Bedanipun ing objek panalitenipun, menawi panaliten menika objek panalitenipun sesorah siswa kelas VIII SMP dene objek ing panaliten ingkang badhe dipunlampahi objekipun teks *subtitle* film Korea *Spy Girl*. Dene beda salajengipun inggih menika menawi panalitenipun Prastiwi Raharja menika ugi ngrembag kalepatan ing panganggening *diksi* saha *sintaksis*, menawi panaliten ingkang badhe dipunlampahi namung ngrembag kalepatan *fonologi* saha *morfologi* kemawon.

C. Nalaring Pikir

Kalepatan inggih menika nedahaken tumindak ingkang nyimpang saking aturan baku, saged dumados awit saking kirangipun pangatos-atos. Kalepatan ingkang narik kawigatosan menawi dipunanalisis inggih menika kalepatan

ingkang gayut kalihan katrampilanipun tiyang ingkang micara utawi tiyang ingkang nyerat kangge ngandharaken salah satunggaling perkawis kanthi ngginakaken basa ingkang jumbuh kalihan *kaidah* basa ingkang dipunginakaken. Basa ingkang dipunginakaken kangge wicantenan menika wujudipun tembung-tembung saged ugi ukara ingkang ngemot makna. Ing salebeting tembung wonten perangan swanten basa ingkang saged mbedakaken kontras makna, dipunsebut *fonem*. Awit saking menika kalepatan ingkang dipunanalisis gayut kalihan perangan *fonologi* saha *morfologi*. Cara nganalisis inggih menika kanthi analisis kalepatan ingkang ancasipun kangge manggihaken kalepatan, mantha-mantha, sarta ingkang paling wigatos inggih kangge ngleresaken.

Panaliten menika ngginakaken dhasar *kaidah-kaidah* tata basa ingkang nggatosaken konsep ingkang jumbuh kalihan struktur basa ingkang leres. Struktur basa ingkang dipunkajengaken ing panaliten inggih menika struktur *fonologis* saha *morfologis*. Mekaten ugi kalihan kalepatan ingkang wonten ing *subtitle film Korea Spy Girl* ingkang dipunanalisis miturut struktur *fonologis* saha *morfologis*.

Kalepatan basa ingkang dipunanalisis ing panaliten inggih menika kalepatan ingkang gayut kalihan perangan *fonologi* saha *morfologi*. Kalepatan *fonologi* ngrembag kalepatan *silabisasi* saha *ejaan*. Kalepatan *silabisasi* gayut kalihan pamedhoting wanda sarta kalepatan anggenipun nyerat *konsonan* saha utawi *vokal* ingkang dipunkirangi saha utawi dipuntambah. Dene kalepatan *ejaan* inggih menika kalepatan ingkang gayut kalihan kalepatan anggenipun nyerat *konsonan* saha utawi *vokal*.

Dene analisis kalepatan basa ing tataran *morfologi* menika gayut kalihan tata pandhapuking tembung, inggih menika ngrembag kalepatan ing proses wuwuhan, proses *reduplikasi* (rangkep), proses *pemajemukan* (camboran), saha proses *perubahan dalam* (ewah-ewahaning *fonem*), *peninggian vokal* (ninggilaken *vokal*), sarta *pendiftongan*. Kajawi saking menika kalepatan *morfologis* ugi ngrembag kalepatan panyerating tembung gayut kalihan panyerating tembung ancer-ancer saha panyerating *klitika*.

BAB III

CARA PANALITEN

A. Jinising Panaliten

Jinising panaliten inggih menika panaliten *deskriptif*. Miturut Sudaryanto (1992) panaliten *deskriptif* inggih menika panaliten ingkang ngandharaken perkawis ingkang dipuntliti menika adhedhasar kasunyatan utawi prastawa ingkang gesang ing masarakat saengga *data* ingkang dipunasilaken minangka *data* ingkang kados menapa wontenipun. Panaliten menika badhe nganalisis kalepatan ing *subtitle film Korea Spy Girl*, mliginipun ing tataran *fonologis* saha *morfologis* kanthi ngandharaken kalepatan kados menapa wontenipun.

B. Data saha Sumbering Data

Data ingkang dipunginakaken ing panaliten inggih menika tembung-tembung basa Jawi ingkang lepat ing perangan *fonologis* saha *morfologis* ing *subtitle film Korea Spy Girl*. Panaliti mendhet *data* saking *film Spy Girl* amargi ing *film* sampun dipunterjemahaken ing basa Jawi, ing salebeting *film* kasebut ngandhut tuntunan mliginipun ngengingi panganggening basa Jawi. Awit saking menika sedaya *subtitle* ing *film Spy Girl* samubarangipun kedah leres supados ingkang ningali boten salah nafsiraken. Dene sumber *datanipun* awujud *subtitle film Korea Spy Girl* ingkang ngemu kalepatan. Basa Jawi ingkang dipunginakaken wonten ing *subtitle film Korea Spy Girl* inggih menika basa ngoko ingkang adatinipun dipunginakaken ing basa padintenan. Panyerating tembung-tembung ing *subtitle* kasebut taksih kathah kalepatanipun. Awit saking

menika, tembung-tembung ingkang lepat panyeratipun dipundadosaken sasaraning panaliten amargi ngemu kalepatan *fonologis* saha *morfologis*.

C. Caranipun Ngempalaken *Data*

Cara ngempalaken *data* ing panaliten menika kanthi cara maos *subtitle film Korea Spy Girl* kanthi tliti. Ancasipun maos *subtitle film* menika kangge manggihaken tembung-tembung basa Jawi ingkang wonten ing *subtitle film Korea Spy Girl*. Sasampunipun manggihaken tembung-tembung basa Jawinipun lajeng dipunpilih *data (reduksi data)* inggih menika tembung-tembung ingkang lepat ing perangan *fonologis* saha *morfologis*, lajeng mangertosi saha ngandharaken ngengingi jinising kalepatan kasebut. Cara salajengipun inggih menika nyathet *subtitle* basa Jawi ingkang lepat ing kertu *data*. *Data* kasebut dipunanalisis miturut jinising kalepatan inggih menika kalepatan *fonologis* saha *morfologis*.

Cak-cakan ngempalaken *data* ing panaliten inggih menika:

1. nyamektakaken sumbering *data* panaliten ingkang awujud *film*,
2. maos kanthi tliti *subtitle* ing *film*,
3. lajeng nyathet *subtitle* kasebut wonten ing komputer,
4. sasampunipun nyathet *subtitle* ing komputer, lajeng dipunpilih *data* ingkang lepat ing perangan *fonologis* saha *morfologis*, *subtitle* ingkang boten lepat ing perangan *fonologis* saha *morfologis* boten dipunginakaken (*data* dipunreduksi),
5. *data* dipunlebetaken wonten ing kertu *data*, salajengipun dipunklasifikasi miturut jinising kalepatan basa inggih menika kalepatan *fonologis* saha *morfologis*.

D. Pirantining Panaliten

Pirantining panaliten inggih menika piranti utawi sarana ingkang dipunginakaken kangge pikantuk *data* panaliten. Kangge pikantuk *data*, panaliti miwiti saking manggihaken tembung-tembung ingkang lepat ing perangan *fonologis* saha *morfologis*, dipunlajengaken mangertosi saha ngandharaken ngengingi jinising kalepatan kasebut. Salajengipun panaliti nyathet *data* ing kertu *data*. Ing kertu *data*, *data-data* ingkang lepat ing perangan *fonologis* saha *morfologis* dipunpantha-pantha miturut jinising kalepatan inggih menika kalepatan *fonologis* saha *morfologis*. *Data* dipunanalisis kanthi dipunjumbuhaken kalihan teori inggih menika teori kalepatan basa mliginipun kalepatan *fonologis* saha *morfologis*. Tuladha kertu *data* kados ing ngandhap menika.

No	: 14
Data	: “ sek tak <u>gole</u> liane”
Sumber	: (D1-03:33)
Analisis	:
1. Kalepatan <i>fonologis</i> :	
a.	Tembung sek lepat ing panyerating vokal i ingkang dipunserat e. Panyerating tembung sek ingkang leres inggih menika sik . Kalepatan kasebut saged dumados awit fonem /i/ ing tembung kasebut gadhah alofon [I] ingkang swantenipun memper kalihan fonem /e/.
b.	Kalepatan ing panyerating tembung ingkang konsonanipun dipunkirangi, inggih menika ing tembung <i>liane</i> saha <i>gole</i> . Tembung <i>liane</i> dumados saking tembung lingga <i>liya</i> ingkang pikantuk panambang{-ne} saengga panyeratipun dados <i>liyane</i> sanes <i>liane</i> . Kalepatan kasebut saged jalaran pangaribawa saking panyerating tembung basa Indonesia. Lajeng tembung <i>gole</i> ing ukara kasebut lepat amargi ingkang dipunkajengaken golek ingkang ateges ‘pados’, menawi dipunserat <i>gole</i> tamtu lepat amargi <i>gole</i> menika ateges ‘olehe utawi enggone’. Dados panyerating tembung <i>gole</i> ingkang leres inggih menika <i>golek</i> .
2. Kalepatan <i>morfologis</i> :	
a.	Kalepatan ing panyerating ater-ater, inggih menika ing tembung tak <u>gole</u> . Panyerating tembung ingkang leres inggih menika <u>takgolek</u> amargi miturut pandom ejaan basa Jawi ingkang dipunsampurnakaken saha miturut proses morfologinipun, tembung lingga ingkang pikantuk ater-ater panyeratipun dipungandheng.

Gambar 1. Kertu Data

E. Caranipun Nganalisis *Data*

Cara nganalisis *data* ing panaliten menika ngginakaken *analisis deskriptif* inggih menika *analisis* ingkang ancasipun kangge ngandharaken wujud kalepatan *fonologis* saha *morfologis* ing *subtitle film Korea Spy Girl*. Caranipun nganalisis *data* cak-cakanipun kados andharan ing ngandhap menika.

1. Maos kanthi nganalisis *subtitle film Korea Spy Girl* ingkang sampun dipuncathet ing komputer,
2. Alih tulis saking *subtitle* ingkang boten lepat ing perangan *fonologis* saha *morfologis* boten dipunginakaken saengga boten dipunpilih (*reduksi data*),
3. *Analisis data* dipunjumbuhaken kalihan teori inggih menika miturut jinising kalepatanipun, inggih menika kalepatan *fonologis* saha *morfologis*. Kalepatan *fonologis* menika gayut kalihan kalepatan *silabisasi* ingkang gayut kalihan kalepatan pamedhoting wanda saha kalepatan anggenipun nyerat *konsonan* saha utawi *vokal* ingkang dipunkirangi saha utawi dipuntambah, kalepatan *ejaan* gayut kalihan panyerating vokal saha *konsonan*. Kalepatan *morfologis* gayut kalihan kalepatan panyerating tembung saha proses pandhapuking tembung. Kalepatan panyerating tembung gayut kalihan panyerating ancer-ancer saha *klitika*, dene proses pandhapuking tembung gayut kalihan proses wuwuhan, proses *reduplikasi* (rangkep), proses *pemajemukan* (camboran), saha proses *perubahan dalam* (ewah-ewahaning *fonem*), *peninggian vokal* (nginggilaken *vokal*), sarta *pendiftongan*,
4. Sasampunipun *data* dipunanalisis lajeng dipunpantha-pantha wonten ing tabel analisis *data*.

Tabel 5. Analisis Data

No.	Tuturan	Jinising kalepatan basa											Andharan
		Fonologis						Morfologis					
		Silabisasi				Ejaan		Tata Tembung					
		(+) V	(-) V	(+) K	(-) K	PV	PK	W	R	C	Ancer- ancer	Klitika	
1	2	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.	ngopo to? (D1-02:50)					√							ngopo → ngapa - o → a to → ta - o → a

Katrangan:Tembung saking *subtitle* → tembung ingkang leres**P** : panyerating**V** : vokal**K** : konsonan**(+)** : dipuntambah**(-)** : dipunkirangi**W** : wuwuhan**R** : rangkep**C** : camboran**F. Validitas saha Reliabilitas Data**

Cara ngesahaken *data* ing panaliten menika migunakaken *validitas saha reliabilitas*. *Validitas* ingkang dipunginakaken wonten ing panaliten inggih menika *triangulasi* teori saha *expert judgment*. *Triangulasi* teori inggih menika anggenipun ngempalaken *data* adhedhasar teori ingkang beda utawi nganalisis *data* ingkang sami kalihan teori ingkang beda (Setiyadi, 2006:32). *Validitas triangulasi* teori menika dipuntindakaken kanthi *teori* kalepatan basa mliginipun ing teori *fonologi* saha *morfologi*. Aplikasi saking *validitas triangulasi* teori kanthi *teori fonologi* kados tuladha ing ngandhap menika.

“**opo to**, koe ngko bengi **teko** kan?” (D1-02:17)

Ukara ing nginggil wonten kalepatan ing panyerating tembung-tembungipun. Kalepatan kasebut ing perangan *fonologis* inggih menika ing tembung **opo**, **to**, saha **teko**, inggih menika lepat ing panyerating vokal /a/ ingkang dipunserat o. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **apa**, **ta**,

saha **teka**. Tembung opo, to, saha teko dipunwaos [ɔpɔ], [tɔ], saha [təkɔ]. Swanten [ɔ] ing tembung-tembung kasebut minangka fonem saking vokal a. Dados swanten [ɔ] wonten ing tembung-tembung kasebut sanes vokal o ingkang dipunwaos [ɔ] nanging vokal a ingkang dipunwaos [ɔ]. Ananging menawi ing tembung ‘teka’ pikantuk wuwuhan {-ne} dados tekane, tembung kasebut dipunwaos [təkané] sanes dipunwaos [təkɔné].

Lajeng *expert judgment* ing panaliten menika dipuntindakaken kanthi cara konsultasi kalihan tiyang ingkang ahli, ahli ingkang dipunkajengaken ing panaliten menika dosen pembimbing. Dene caranipun ngesahaken *data* ing panaliten menika ngginakaken *reliabilitas*, mliginipun *reliabilitas stabilitas*. *Reliabilitas* inggih menika cara nguji *data* panaliten kanthi tliti. Dene *reliabilitas stabilitas* menika dipuntindakaken kanthi ngambali anggenipun maos *data* kalepatan *subtitle film Korea Spy Girl* ngantos pikantuk *data* ingkang ajeg. *Data* ingkang sampun dipunkempalaken saking proses ngambali maos kalawau lajeng dipunkaji jumbuh kalihan perkawis ingkang badhe dipunrembag inggih menika wujud kalepatan ing tataran *fonologi* saha *morfologi*.

BAB IV ASILING PANALITEN SAHA PIREMBAGANIPUN

A. Asiling Panaliten

Asiling panaliten menika ngandharaken wujud kalepatan *fonologis* saha *morfologis* ing subtitle film Korea *Spy Girl*. Ing tabel ngandhap menika dipunandharaken asiling panaliten ingkang sampun dipuntindakaken, dipunpanggiaken kalepatan ing perangan *fonologis* saha *morfologis*. Wonten tabel kasebut kalamangsanipun dipunpanggiaken tembung-tembung ingkang ngemot langkung saking setunggal kalepatan ananging ingkang dipunrembag dipunjumbuhaken kalihan perangan kalepatanipun. Kalepatan kasebut dipunandharaken kados ing ngandhap menika.

Tabel 6. Kalepatan Fonologis saha Morfologis ing Subtitle Film Korea Spy Girl

No.	Perangan	Kalepatan	Indikator
1	2	3	4
A.	<i>Fonologis</i>		
1.	Panyerating silabisasi tembung a. tambah vokal	(+) e	nek ngono ben kami2 iki ngeteerne (D2-41:10) - ngeteerne → ngeterne (+) vokal e
		(+) i	kandani (dila bgt)... (D1-16:38) - kandani → kandhani (+) vokal i
		(+) o	wong tuane suoeggeh poll (D1-04:28) - suoeggeh → sugih (+) o
	b. tambah konsonan	(+) b	pokomen sesuk sebtu jam 9 ketemuan (D2-03:35) - sebtu → Setu (+) konsonan b
		(+) d	cocodtmu ngomong opo koe? (D1-14:22) - cocodtmu → cocotmu (+) konsonan d

Tabel Salajengipun

1	2	3	4
		(+) h	pas aku lahir wes digontho gontho aku (D1-45:40) - lahir → lair (+) <i>konsonan</i> h
		(+) k	jiamput matane apikk tenan kemrenyes atiku (D1-11:53) - apikk → apik (+) <i>konsonan</i> k
		(+) l	wong tuane suoeggeh poll (D1-04:28) - poll → pol (+) <i>konsonan</i> l
		(+) m	isih mbejo pas ra ono lahar dingin (D1-25:00) - mbejo → bejo (+) <i>konsonan</i> m
		(+) n	koe ki seko ndeso banget po pie ngono we ra reti (D1-29:02) - ndeso → desa (+) <i>konsonan</i> n
		(+) r	ono angel anyarrrrr! (D1-08:30) - anyarrrrr → anyar (+) <i>konsonan</i> r
		(+) s	wess saiki mung kari ... (D1-31:00) - wess → wis (+) <i>konsonan</i> s
		(+) t	mattamu su (D2-29:12) - mattamu → matamu (+) <i>konsonan</i> t
		(+) w	pas enom bien panganan ku yo wmung junk food koyo kui (D1-29:33) - wmung → mung (+) <i>konsonan</i> w
		(+) y	wes lalekno KIM koe baliyo (D1-49:21) - baliyo → balia (+) <i>konsonan</i> y
	c. kirang vokal	(-) a	pas kpan kae pak (D1-13:54) - kpan → kapan (-) <i>vokal</i> a
		(-) i	tak tinggal skek! (D2-45:39) - skek → sikik (-) <i>vokal</i> i

Tabel Salajengipun

1	2	3	4
	d. kirang konsonan	(-) e	jabingan tnan koncomu! (D1-03:03) - tnan → tenan (-) <i>vokal</i> e
		(-) g	aku wegah nek nganti aku nko ... (D2-33:24) - nko → ngko (-) <i>konsonan</i> g
		(-) h	tambai regane 10 sen (D1-38:22) - tambai → tambahi (-) <i>konsonan</i> h
		(-) k	aku mreng nggolei Hyo-jin (D2-18:34) - nggolei → nggoleki - (-) k
		(-) w	koe ki arep ngopo je? (D1-40:12) - koe → kowe - (-) <i>konsonan</i> w
		(-) y	pie to koe ki? (D1-21:17) - pie → piye (-) <i>konsonan</i> y
2.	Panyerating <i>ejaan</i> tembung a. Lepat <i>ejaan</i> <i>vokal</i> ipun	/a/ dipunserat o	pokokmen le teko kudu nggowo bojo (D1-02:21) - teko → teka o → a
		/a/ dipunserat e	prejurit LIM? (D1-23:56) - prejurit → prajurit e → a
		/e/ dipunserat a	awak dewe iki bijine do elek2 goro2 koe2 kui rupane alek2 (D1-14:19) - alek2 → elek-elek a → e
		/i/ dipunserat e	aku le urep saiki mung seko adol kui (D1-27:08) - urep → urip e → i
		/i/ dipunserat u	sory kudune aku ra nggruseni keluargamu malah koe dadi susah ngene (D2-27:28) - nggruseni → nggriseni u → i
		/u/ dipunserat o	2 taon wingi... (D1-06:37) - taon → taun o → u

Tabel Salajengipun

1	2	3	4
	b. Lepat <i>ejaan konsonan</i>	/i/ dipunserat y	ty nganty wani wani nggole pacar dumeh koe saiki angel e (D1-21:24) - ty nganty → ti nganti y → i
		/d/ dipunserat j	lha pie tak jilati sek wae po? (D1-27:39) - tak jilati → tak dilati j → d
		/dh/ dipunserat d	dasare aku cen angel di ajari po yo?” (D2-35:28) - dasare → dhasare d → dh
		/g/ dipunserat k	semok lho (D1-03:08) - semok → semog k → g
		/p/ dipunserat b	pokokmen manteb wes to (D1-09:35) - manteb → mantep b → p
		/t/ dipunserat d	koped dadi ra napsu makan iki! (D1-25:16) - koped → kopet d → t
		/t/ dipunserat th	panggon sing KIM kerep kethok (D1-32:54) - kethok → ketok th → t
		/th/ dipunserat t	yakin ki si KIM mesti wes berhianat (D1-33:46) - mesti → mesthi t → th
B.	Morfologis		
1.	Panyerating a. tembung ancer-ancer	dipungandheng	arep ngeterne koe nangmarkas (D2-40:56) - nangmarkas → nang markas (panyeratipun dipisah)
	b. tembung proklitik	dipunpisah	iki mas e tak tawani iki? (D2-14:05) - tak tawani → taktawani (panyeratipun dipungandheng)
	c. tembung enklitik	dipunpisah	umur mu piro? (D1-27:48) - umur mu → umurmu (panyeratipun dipungandheng)

Tabel Salajengipun

1	2	3	4
2.	Proses	dipunpisah	ke etung ra kui? (D2-13:45) - ke etung → keetung (panyeratipun dipungandheng)
	a. ater-ater - {ke-}		
	- {dak-, kok-, di-}	dipunpisah	ayo ndang di damu (D2-10:15) - di damu → didamu (panyeratipun dipungandheng)
	b. panambang - {-a}	dipunpisah	jok meneng ae ngomong o (D2-00:59) - ngomong o → ngomonga (panyeratipun dipungandheng)
	- {-e}	dipunpisah	yo parani wong e (D1-03:38) - wong e → wonge (panyeratipun dipungandheng)
	- {-en}	dipunpisah	cetak en meneh nek koe arep nambah (D1-27:22) - cetak en → cithaken (panyeratipun dipungandheng)
	- {-an}	dipunpisah	rumangsamu nek koe klambenan ngono aku bakal ngesir koe njuk an ? (D2-21:50) - njuk an → njukan (panyeratipun dipungandheng)
	- {-ne}	dipunpisah	cul ne! (D2-20:19) - cul ne → culne (panyeratipun dipungandheng)
	- {-ke}	dipunpisah	sambung ke! (D2-03:14) - sambung ke → sambungke (panyeratipun dipungandheng)
	c. Wuwuhan sesarengan - {dak-ne}/ {tak-ne}	dipunpisah ater-ateripun	gampang ngko tak tukokne (D1-05:18) - tak tukokne → taktukokne (panyeratipun dipungandheng)
	- {dak-i}/ {tak-i}	dipunpisah ater-ateripun	nganti aku ketemu mbek wong sing tak golei ngko (D1-48:10) - tak golei → takgoleki (panyeratipun dipungandheng)
	- {dak-ke}/ {tak-ke}	dipunpisah ater-ateripun	wes tak olehke nginep malah nugelke irunge anak ku! (D2-26:20) - tak olehke → takolehke (panyeratipun dipungandheng)
		dipunpisah ater-ater saha panambangipun	ono sing arep tak omong ke (D2-27:40) - tak omong ke → takomongke (panyeratipun dipungandheng)

Tabel Salajengipun

1	2	3	4
	- {di-ke}	dipunpisah ater-ateripun	malah di blasuke (D1-07:08) - di blasuke → diblasukke (panyeratipun dipungandheng)
		dipunpisah ater-ater saha panambangipun	kok lagi di neh ke aku saiki? (D1-15:53) - di neh ke → dinehke (panyeratipun dipungandheng)
	- {di-i}	dipunpisah ater-ateripun	ayo di keploki , koyo doro muluk (D2-23:32) - di keploki → dikeploki (panyeratipun dipungandheng)
	d. Tembung rangkep	(-) tandha panggandheng	Jin-ah ra ono apa apane! (D1-08:33) - apa apane → apa-apane (kirang tandha panggandheng (-))
		dipunringkes ngginakaken angka kalih	wes lali mbek tugas2 spy mu po pie (D1-34:15) - tugas2 → tugas-tugas (tembung rangkep dipunserat jangkep saha dipunwuwuhi tandha panggandheng)
C.	Fonologis saha Morfologis		
1.	Tambah vokal, wuwuhan sesarengan {di-i}	- (+) i - ater-ater dipunpisah	ayoo do hormat sek karo komandan , mbangane di senenii! (D2-44:14) - di senenii → diseneni - (+) i - anyeratipun ater-ater {di-} dipungandheng
2.	Kirang konsonan a. proklitik	- (-) k - dipunpisah	sek tak gole liane (D1-03:33) - tak gole → takgolek - (-) k - panyerating tembung proklitik dipungandheng
	b. ater-ater {dak-, kok-, di-}	- (-) k - dipunpisah	sek tak gole liane (D1-03:33) - tak gole → takgolek - (-) k - panyeratipun ater-ater {tak-} dipungandheng
	c. wuwuhan sesarengan • {dak-i} / {tak-i}	- (-) k - ater-ater {tak-} dipunpisah	nganti aku ketemu mbek wong sing tak golei ngko (D1-48:10) - tak golei → takgoleki - (-) k - panyeratipun ater-ater {tak-} dipungandheng

Tabel Salajengipun

1	2	3	4
	• {di-ke}	- (-) k - ater-ater {di-} dipunpisah	malah di blasuke (D1-07:08) - di blasuke → diblasukke - (-) k - panyeratipun ater-ater {di-} dipungandheng
	d. tembung rangkep	- (-) w - (-) tandha panggandheng	aku yakin koe koe kabeh do susah amargo deknen metu, tur yo pie meneh (D2-23:28) - koe koe → kowe-kowe - (-) w - (-) tandha panggandheng
		- (-) w - dipunringkes ngginakaken angka kalih	awak dewe iki bijine do elek2 goro2 koe2 kui rupane alek2 (D1-14:19) - koe2 → kowe-kowe - (-) w - tembung rangkep dipunserat jangkep saha dipunwuwuhi tandha panggandheng
3.	Lepat <i>ejaan vokal</i> a. <i>proklitik</i>	- a → o - dipunpisah	tak kiro pinter e jebule koplo (D1-06:33) - tak kiro → takkira - a → o - panyerating tembung <i>proklitik</i> dipungandheng
	b. ater-ater {tak-}	- a → o - dipunpisah	tak kiro pinter e jebule koplo (D1-06:33) - tak kiro → takkira - a → o - panyerating ater-ater {tak-} dipungandheng
	c. panambang • {-a}	- a → o - dipunpisah	jok meneng ae ngomong o (D2-00:59) - ngomong o → ngomonga - o → a - panyeratipun panambang {-a} dipungandheng
	• {-ne}	- a → o - dipunpisah	ketok sengsoro ne (D2-45:58) - sengsoro ne → sengsarane - o → a - panyerating panambang {-ne} dipungandheng

Tabel Salajengipun

1	2	3	4
	• {-en}	- e → i - dipunpisah	cetak en menèh nek koe arep nambah (D1-27:22) - cetak en → cithaken - e → i - panyeratipun panambang {-en} dipungandheng
	• {-an}	- e → i - dipunpisah	yo wes tak niati wes an (D1-21:53) - wes an → wisan - e → i - panyeratipun panambang {-an} dipungandheng
	d. tembung rangkep	- a → o - (-) tandha panggandheng	pas aku lahir wes digonho gonho aku (D1-45:40) - digonho gonho → digantha – gantha - o → a - (-) tandha panggandheng
		- a → o - dipunringkes ngginakaken angka kalih	iki konco2ku seko sma biyen (D2-05:33) - konco2ku → kanca-kancaku - o → a - tembung rangkep dipunserat jangkep saha dipunwuwuhi tandha panggandheng
		- a → e - dipunringkes ngginakaken angka kalih	awak dewe iki bijine do elek2 goro2 koe2 kui rupane alek2 (D1-14:19) - alek2 → elek-elek - a → e - tembung rangkep dipunserat jangkep saha dipunwuwuhi tandha panggandheng
		- e → i - (-) tandha panggandheng	sek sek (D1-25:36) - sek sek → sik-sik - e → i - (-) tandha panggandheng
		- e → i - dipunringkes ngginakaken angka kalih	he gowo urep2? (D2-15:13) - urep2 → urip-urip - e → i - tembung rangkep dipunserat jangkep saha dipunwuwuhi tandha panggandheng

Tabel Salajengipun

1	2	3	4
4.	Lepat <i>ejaan konsonan</i> a. wuwuhan sesarengan • {dak-i}/ {tak-i}	- j → d - ater-ater {tak-} dipunpisah	lha pie tak jilati sek wae po? (D1-27:39) - tak jilati → takdilati - j → d - panyeratipun ater-ater {tak-} dipungandheng
		- d → dh - ater-ater {tak-} dipunpisah	sek tak kandani (D1-06:28) - tak kandani → takkandhani - d → dh - panyeratipun ater-ater {tak-} dipungandheng
	• {dak-ke}/ {tak-ke}	- d → dh - ater-ater {tak-} dipunpisah	tak kandake polisi koe lho (D1-42:33) - tak kandake → takkandhakke - d → dh - panyeratipun ater-ater {tak-} dipungandheng
	b. <i>proklitik</i>	- d → dh - dipunpisah	sek tak kandani (D1-06:28) - tak kandani → takkandhani - d → dh - panyerating <i>proklitik</i> dipungandheng
	c. <i>enklitik</i>	- d → dh - dipunpisah	cewe idaman ku iki , type ku tenan (D1-14:10) - idaman ku → idhamanku - d → dh - panyerating <i>enklitik</i> dipungandheng
	d. panambang • {-e}	- d → dh - dipunpisah	golei duit e jal (D1-25:18) - duit e → dhuite - d → dh - panyeratipun panambang {-e} dipungandheng
	• {-en}	- t → th - dipunpisah	cetak en meneh nek koe arep nambah (D1-27:22) - cetak en → cithaken - t → th - panyeratipun panambang {-en} dipungandheng
	e. tembung rangkep	- d → dh - (-) tandha panggandheng	pokokmen urusane dewe dewe (D1-33:26) - dewe dewe → dhewe-dhewe - d → dh - (-) tandha panggandheng

Adhedhasar tabel ing nginggil saged dipunmangertosi bilih ing *subtitle film Korea Spy Girl* lepat ing perangan *fonologis* saha *morfologis*. Kalepatan *fonologis* ingkang dipunpanggihaken gayut kalihan kalepatan panyerating tembung ingkang dipuntambah *vokal* e, i, saha o. Tembung dipuntambah *konsonan* b, d, h, k, l, m, n, r, s, t, w, saha y. Tembung dipunkirangi *vokal* a, i, saha e, dipunkirangi *konsonan* g, h, k, w, saha y, sarta lepat *ejaan vokal* saha *konsonan*ipun. Lajeng kalepatan *ejaan vokal* /a/ dipunserat o, /a/ dipunserat e, /e/ dipunserat a, /i/ dipunserat e, /i/ dipunserat u, /u/ dipunserat o, saha /i/ dipunserat y. Dene kalepatan *ejaan konsonan* /d/ dipunserat j, /dh/ dipunserat d, /g/ dipunserat k, /p/ dipunserat b, /t/ dipunserat d, /t/ dipunserat th, saha /th/ dipunserat t.

Kalepatan *morfologis* ing *subtitle film Korea Spy Girl* ingkang dipunpanggihaken inggih menika kalepatan ing panyerating tembung saha proses pandhapuking tembung. Panyerating tembung gayut kalihan panyerating tembung ancer-ancer ingkang dipunserat gandheng sarta panyerating tembung *proklitik* saha *enklitik* ingkang dipunserat pisah. Dene kalepatan ing proses pandhapuking tembung ingkang dipunpanggihaken inggih menika proses ater-ater {ke-} saha {dak-, kok-, di-} ingkang dipunpisah; panambang {-a}, {-e}, {-en}, {-an}, {-ne}, {-ke} ingkang dipunpisah; wuwuhan sesarengan {dak-ne}/{tak-ne}, {dak-i}/{tak-i}, {dak-ke}/{tak-ke}, {di-ke}, saha {di-i} ingkang dipunpisah ater-ater saha utawi panambangipun; sarta proses ngrangkep tembung ingkang kirang tandha panggandhengipun saha tembung rangkep ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih.

Wonten ing panaliten menika ugi dipunpangguhaken *subtitle* ingkang ngandhut kalepatan *fonologis* ugi *morfologis* ing salebeting setunggal tembung. Kalepatan kasebut gayut kalihan 1) tembung dipunwuwuhi *vokal* ingkang wuwuhan sesarenganipun mligi ater-ateripun dipunserat pisah; 2) tembung kirang *konsonan* gayut kalihan panyerating *proklitik* ingkang dipunpisah, ater-ater {dak, kok-, di-} ingkang dipunpisah; wuwuhan sesarengan {dak-i}/{tak-i}, {di-ke} ingkang ater-ateripun dipunserat pisah; tembung rangkep kirang tandha panggandheng saha dipunringkes ngginakaken angka kalih; 3) tembung lepat *ejaan vokal* gayut kalihan panyerating tembung *proklitik* ingkang dipunserat pisah; ater-ater {tak-} ingkang dipunserat pisah; panambang {-a}, {-ne}, {-en}, {-an} ingkang dipunserat pisah; tembung rangkep ingkang kirang tandha panggandhengipun saha ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih; 4) tembung lepat *ejaan konsonan* gayut kalihan panyerating wuwuhan sesarenganipun {dak-i}/{tak-i}, {dak-ke}/{tak-ke} ingkang ater-ateripun dipunserat pisah; *proklitik* saha *enklitik* ingkang dipunserat pisah; panambang {-e}, {-en} ingkang dipunserat pisah; sarta tembung rangkep ingkang kirang tandha panggandhengipun.

B. Pirembagan

Saking asiling panaliten menika saged dipunandharaken kalepatan ingkang wonten ing *subtitle film Korea Spy Girl* ing perangan *fonologis* saha *morfologis*. Kalepatan *fonologis* ingkang dipunpangguhaken gayut kalihan *silabisasi* saha *ejaan*. Kalepatan *morfologis* ingkang dipunpangguhaken inggih menika kalepatan ing panyerating tembung saha proses pandhapuking tembung. Ing panaliten

menika ugi kapanggihaken kalepatan *fonologis* ugi *morfologis* sesarengan ing salebeting satunggal tembung. Asiling *data* panaliten langkung cetha dipunandharaken ing pirembagan ngandhap menika.

1. Kalepatan *Fonologis*

Kalepatan *fonologis* ingkang dipunpanggihaken ing panaliten inggih menika kalepatan *silabisasi* saha *ejaan*. Kalepatan *silabisasi* gayut kalihan panyerating tembung ingkang dipuntambah *vokal*, dipuntambah *konsonan*, dipunkirangi *vokal*, dipunkirangi *konsonan*. Dene kalepatan *ejaan* gayut kalihan kalepatan panyerating *ejaan vokal* saha *konsonan*. Kalepatan-kalepatan kasebut badhe dipunandharaken ing ngandhap menika.

a. Kalepatan *Silabisasi*

Kalepatan panyerating *silabisasi* tembung ingkang dipunpanggihaken ing panaliten inggih menika tembung dipuntambah *vokal*, dipuntambah *konsonan*, dipunkirangi *vokal*, dipunkirangi *konsonan*. Kalepatan-kalepatan kasebut dipunjlentrehaken ing ngandhap menika.

1) Kalepatan Panyerating Tembung ingkang Dipuntambah *Vokal*

Kalepatan panyerating tembung ingkang dipuntambah *vokal*ipun ingkang dipunpanggihaken ing panaliten inggih menika tambahan *vokal* e, i, saha o. Kalepatan-kalepatan kasebut badhe dipunjlentrehaken ing ngandhap menika.

a) Dipuntambah *Vokal* e

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunuwuhi *vokal* e kados pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“nek ngono ben kami2 iki **ngeteerne**” (D2-41:10)

Ing pethikan kasebut, tembung **ngeterne** mliginipun ing wanda kapindhonipun lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *vokal* e. Kalepatan kasebut dumados amargi *vokal* e ing tembung kasebut dipunserat rangkep, kedahipun cekap dipunserat e kemawon. Menawi dipunserat kados mekaten ndadosaken tembung kasebut boten ngemu teges. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **ngeterne**.

Tuladha sanes ingkang lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *vokal* e kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“wong tuane **suoeggeh** poll” (D1-04:28)

Tembung **suoeggeh** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *vokal* o, *vokal* e. Tembung kasebut ugi lepat ing *ejaan vokal* /i/ ingkang dipunserat e. Kalepatan kasebut dumados amargi wanda kapisan ing tembung kasebut dipuntambah *vokal* o saha e. Lajeng ngengingi kalepatan *ejaan vokal* /i/ ingkang dipunserat e boten dipunrembag ing perangan menika amargi badhe dipunrembag mligi ing panyerating *ejaan vokal*. Miturut konteks ukara, tembung kasebut ancasipun kangge nyangetaken (*menyangatkan*) tembung sugih. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika **sugih**.

b) Dipuntambah Vokal i

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *vokal* i kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“**kandanii** (dila bgt)...” (D1-16:38)

Panyerating tembung **kandanii** lepat ing panyerating tembung inggih menika ing pungkasaning tembung ingkang dipunwuwuhi *vokal* i. Kalepatan

kasebut dumados amargi *vokal* i ing pungkasaning tembung kasebut dipunserat rangkep, kedahipun cekap dipunserat i kemawon. Ing panyerating tembung kasebut, ugi ngandhut kalepatan panyerating *konsonan* /dh/ ingkang dipunserat d. Ngengingi sebab wontenipun kalepatan kasebut dipunrembag ingkang mligi ngrembag *ejaan konsonan*. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **kandhani**.

Tuladha sanes ingkang lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *vokal* i wonten ing *subtitle film Spy Girl* kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“utek mu nandi to **srii** katrok yo katrok tur ojo kebangeten” (D1-28:58)

Tembung **srii** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *vokal* i. Kalepatan kasebut dumados amargi *vokal* i dipunserat rangkep, kedahipun cekap dipunserat i kemawon. Tembung **srii** kasebut ugi lepat ing panganggening huruf alit ing wiwitan tembung *sapaan*. Huruf s ing tembung kasebut kedahipun dipunserat *kapital* jalaran tembung **srii** kasebut minangka tembung *sapaan*. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika **Sri**.

c) **Dipuntambah Vokal o**

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *vokal* o kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“wong tuane **suoeggeh** poll” (D1-04:28)

Tembung **suoeggeh** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *vokal* o, *vokal* e, lepat ing *ejaan vokal* /i/ ingkang dipunserat e. Kalepatan kasebut dumados amargi wanda kapisan ing tembung kasebut dipuntambah *vokal* o saha e.

Lajeng ngengingi kalepatan *ejaan vokal /i/* ingkang dipunserat e boten dipunrembag ing perangan menika amargi badhe dipunrembag mligi ing panyerating *ejaan vokal*. Miturut konteks ukara, tembung kasebut ancasipun kangge nyangetaken (*menyangatkan*) tembung sugih. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika **sugih**.

2) Kalepatan Panyerating Tembung ingkang Dipuntambah Konsonan

Kalepatan panyerating tembung ingkang dipunpanggihaken ing panaliten inggih menika tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan* b, d, h, k, l, m, n, r, s, t, w, saha y. Kalepatan-kalepatan kasebut dipunandharaken ing ngandhap menika.

a) Dipuntambah Konsonan b

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan* b kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“pokomen sesuk **sebtu** jam 9 ketemuan” (D2-03:35)

Tembung **sebtu** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan* b. Tembung kasebut ugi lepat ing panganggening huruf *kapital* ingkang dipunserat alit ing wiwitan nama dinten. Kalepatan ing panyerating tembung **sebtu** ingkang dipunwuwuhi *konsonan* b menika jalaran pikantuk pangaribawa saking panyerating tembung Sabtu ing basa Indonesia. Ing basa Jawi, tembung Setu boten mawi *konsonan* b. Awit saking asring nyerat tembung Sabtu ing basa Indonesia ndadosaken lepat anggenipun nyerat tembung sebtu ing basa Jawi. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika **Setu**.

b) Dipuntambah Konsonan d

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan d* kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“**cocodtmu** ngomong opo koe?” (D1-14:22)

Ing pethikan pacelathon ing nginggil, tembung **cocodtmu** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan d*. Kalepatan ing panyerating tembung **cocodtmu** ndadosaken tembung kasebut boten ngemu teges. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **cocotmu**.

c) Dipuntambah Konsonan h

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan h* kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“pas aku **lahir** wes digontho gontho aku” (D1-45:40)

Tembung **lahir** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan h*. Kalepatan ing panyerating tembung lair ingkang dipunwuwuhi *konsonan h* jalaran pangaribawa saking seratan basa Indonesia. Ing basa Indonesia, tembung lahir tegesipun sami kalihan tembung lair ing basa Jawi. Ing seratan lahir basa Indonesia woten *konsonan h* ingkang mapan ing antawisipun *vokal a* kalihan *vokal i*, dene ing basa Jawi boten. Awit saking asring nyerat tembung lahir ing basa Indonesia ndadosaken lepat anggenipun nyerat lair ing basa Jawi. Tembung lahir ingkang leres dipunserat **lair**.

Ing *subtitle film* kasebut ugi dipunpangguhaken tuladha sanesipun ingkang lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan h* kados pethikan ing ngandhap menika.

“**woh** matane!” (D1-03:01)

Tembung **woh** ing pethikan *subtitle* ing nginggil lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan* h. Miturut konteks ukaranipun, tembung woh ing ukara kasebut minangka tembung panyeru. Menawi dipunserat woh ndadosaken beda teges amargi woh menika ateges ‘pentil ingkang sampun tuwa’ kamangka ingkang dipunkajengaken inggih menika wo ingkang ateges ‘sabawa nelakaken gela, kagol, cuwa’. Saengga panyerating tembung **woh** ing ukara kasebut ingkang leres inggih menika **wo**.

d) Dipuntambah Konsonan k

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan* k kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“jiamput matane **apikk** tenan kemrenyes atiku” (D1-11:53)

Panyerating tembung **apikk** ing pethikan pacelathon ing nginggil lepat amargi panyerating pungkasan tembung dipunwuwuhi *konsonan* k. Kalepatan kasebut dumados amargi *konsonan* k dipunserat rangkep, kedahipun cekap dipunserat k kemawon. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **apik**, *konsonan* k ing pungkasan tembung dipunserat setunggal kemawon.

Tuladha kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan* k sanesipun kados pethikan ing ngandhap menika.

“angkat **jancukkk** koploo..” (D1-48:34)

Tembung **jancukkk** ing pethikan *subtitle* ing nginggil lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan* k. Kalepatan kasebut dumados amargi *konsonan* k ing pungkasaning tembung dipunserat rangkep, kedahipun cekap

dipunserat k kemawon. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **jancuk**.

e) Dipuntambah Konsonan l

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan l* kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“wong tuane suoeggeeh **poll**” (D1-04:28)

Tembung **poll** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan l*. Kalepatan kasebut dumados amargi *konsonan l* ing pungkasaning tembung dipunserat rangkep, kedahipun cekap dipunserat l kemawon. Miturut konteks ukaranipun, tembung poll ing nginggil ateges ‘sampun dumugi ingkang paling kathah’, dene panyerating tembung ingkang ateges ‘sampun dumugi ingkang paling kathah’ ingkang leres inggih menika pol ingkang panyerating *konsonan l* ing pungkasaning tembung cacahipun namung satunggal. Saengga tembung **poll** ingkang leres dipunserat **pol**.

Ing *subtitle film Spy Girl* kasebut ugi dipunpangguhaken tuladha sanes ingkang lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan l* kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“tapi gandeng demi Hyo-jin duit **kecilll**” (D1-16:51)

Ing pethikan pacelathon ing nginggil, tembung **kecilll** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan l*. Kalepatan kasebut dumados amargi *konsonan l* ing pungkasaning tembung dipunserat rangkep saengga ndadosaken boros saha boten jumbuh kalihan *ejaan* basa Jawi ingkang

dipunsampurnakaken, ingkang leres cekap dipunserat l kemawon. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **kecil**.

f) Dipuntambah Konsonan m

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan* m kados ing pethikan pacelathon menika.

“isih **mbejo** pas ra ono lahar dingin” (D1-25:00)

Tembung **mbejo** ing pethikan kasebut lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan* m. Kalepatan kasebut dumados amargi ing tembung-tembung ingkang wiwitanipun *konsonan* b adatipun anggenipun maos dipuntambah *konsonan* m. Wontenipun wuwuhan m kasebut ancasipun kangge nggampilaken anggenipun maos, ananging ing seratan huruf m boten dipunserat. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **bejo**.

Tuladha sanesipun ing *subtitle film Korea Spy Girl* ingkang ngemu kalepatan ing panyerating tembung ingkang pikantuk wuwuhan *konsonan* m kados pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“kangen jaman **mbiyen** aku” (D1-30:47)

Panyerating tembung **mbiyen** lepat ing panyerating tembung ingkang dipuntambah *konsonan* m. Tembung kasebut dipuntambah *konsonan* m ancasipun kangge nggampilaken anggenipun maos. Ing basa seratan, kedahipun *konsonan* m kasebut boten dipunserat. Kalepatan kasebut dumados amargi ing tembung ingkang wiwitanipun *konsonan* b anggenipun maos dipuntambah m. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **biyen**.

g) Dipuntambah Konsonan n

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan n* kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“koe ki seko **ndeso** banget po pie ngono we ra reti” (D1-29:02)

Tembung **ndeso** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan n*. Kalepatan kasebut dumados amargi ing tembung-tembung ingkang wiwitanipun *konsonan d* anggenipun maos dipuntambah *konsonan n*. Ing tembung kasebut ugi ngandhut kalepatan panyerating *vokal /a/* ingkang dipunserat o. Kalepatan kasebut badhe dipunrembag ing pirembagan ingkang mligi ngrembag *ejaan* inggih menika ing panyerating *vokal /a/* ingkang dipunserat o. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **desa**.

Ing *subtitle film Spy Girl* kasebut ugi dipunpangguhaken tuladha sanes ingkang lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan n*. Tuladha kasebut kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“aku ketemu deknen **ndek** kuliahah” (D1-01:43)

Tembung **ndek** ing pethikan *subtitle* kasebut lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan n*. Wontenipun wuwuhan *n* kasebut ancasipun kangge nggampilaken anggenipun maos ananging ing seratanipun huruf *n* boten prelu dipunserat. Kalepatan kasebut dumados amargi ing tembung-tembung ingkang wiwitanipun *konsonan d* anggenipun maos dipuntambah *konsonan n*. Tembung kasebut ugi ngandhut kalepatan panyerating *ejaan konsonan /dh/* ingkang dipunserat d. Kalepatan kasebut badhe dipunrembag ing

pirembagan ingkang mligi ngrembag *ejaan konsonan* /dh/ ingkang dipunserat d. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **dhek**.

h) Dipuntambah Konsonan r

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan* r kados ing pethikan pacelathon menika.

“ono angel **anyarrrr!**” (D1-08:30)

Tembung **anyarrr** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan* r. Kalepatan kasebut dumados amargi *konsonan* r ing pungkasaning tembung dipunserat rangkep saengga ndadosaken boros. Kedahipun ing pungkasan tembung cekap dipunserat r kemawon. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika **anyar**.

Tuladha sanesipun ingkang ngandhut kalepatan panyerating tembung ingkang dipuntambah *konsonan* r ingkang memper kalihan tuladha ing nginggil dipunandharaken ing ngandhap menika.

“mbok koe **nyadarro** ple?” (D1-49:10)

Ing pethikan *subtitle* ing nginggil, tembung **nyadarro** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan* r. Kalepatan kasebut dumados amargi *konsonan* r ing pungkasaning tembung dipunserat rangkep saengga ndadosaken boros, kedahipun cekap dipunserat r kemawon. Ing panyerating tembung **nyadarro** ugi lepat ing panyerating panambang {-a} ingkang dipunserat o. Kalepatan kasebut boten dipunrembag ing pirembagan menika, awit badhe dipunrembag ing pirembagan ingkang mligi ngrembag

panyerating panambang {-a}. Dados panyerating tembung ingkang leres inggih menika **nyadara**.

i) Dipuntambah Konsonan s

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan s* kados ing pethikan pacelathon menika.

“**wess** saiki mung kari ...” (D1-31:00)

Panyerating tembung **wess** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan s*. Kalepatan kasebut dumados amargi *konsonan s* ing pungkasaning tembung dipunserat rangkep, kedahipun cekap dipunserat s kemawon. Kalepatan sanesipun ing tembung wess inggih menika *vokal /i/* ingkang dipunserat e. Kalepatan kasebut badhe dipunrembag ing pirembagan ingkang mligi ngrembag *ejaan* inggih menika ing panyerating *vokal /i/* ingkang dipunserat e. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **wis**.

Ing *subtitle film Spy Girl* kasebut ugi dipunpangguhaken tuladha sanes ingkang lepat ing panyerating tembung ingkang dipuntambah *konsonan s*. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

“ayo to **masss!**” (D1-42:11)

Panyerating tembung **masss** ing pethikan pacelathon ing nginggil lepat ing panyerating pungkasaning tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan s*. Kalepatan kasebut dumados amargi *konsonan s* ing pungkasaning tembung dipunserat rangkep saengga ndadosaken boros, kedahipun cekap dipunserat s kemawon. Kalepatan sanesipun ing tembung masss inggih menika huruf m ing wiwitan

ukara kedahipun dipunserat *kapital* amargi tembung mas dipunginakaken wonten ing *penyapaan*. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **Mas**.

j) Dipuntambah Konsonan t

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan t* ing *subtitle film Spy Girl* kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“**mattamu** su” (D2-29:12)

Panyerating tembung **mattamu** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan t*. Tembung kasebut saking tembung mata ingkang dipunwuwuhi *enklitik* -mu saengga dados matamu. Kalepatan kasebut dumados awit *konsonan t* ing tembung mata dipunrangkep. *Konsonan t* ing tembung mattamu cekap dipunserat t kemawon sanes dipunrangkep. Menawi *konsonan t* dipunserat rangkep ndadosaken tembung kasebut boten ngemu teges. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **matamu**.

k) Dipuntambah Konsonan w

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan w* kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“pas enom bien panganan ku yo **wmung** junk food koyo kui” (D1-29:33)

Tembung **wmung** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan w*. Panyerating *konsonan w* ing wiwitan tembung kasebut boten leres amargi ndadosaken tembung boten ngemu teges. Miturut konteks ukaranipun, tembung *wmung* kasebut ateges ‘namung, mligi, boten wonten sanesipun’ ingkang panyerating tembung ingkang leres boten mawi *konsonan w* saengga

menawi tetep dipunserat wmung dados boten ngemu teges. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **mung**.

Ing *subtitle film Spy Girl* kasebut ugi dipunpanggiaken tuladha sanes ingkang lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan w*. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

“**asuw** i, emange aku pak RT?” (D1-37:44)

Ing pethikan pacelathon ing nginggil, tembung **asuw** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan w*. Panyerating *konsonan w* ing tembung kasebut boten leres amargi ndadosaken tembung boten ngemu teges. Tembung asuw ingkang dipunkajengaken ing ukara kasebut ateges ‘segawon’ ingkang panyeratipun boten mawi *konsonan w* saengga menawi tetep dipunserat asuw ndadosaken tembung boten ngemu teges. Tembung kasebut adatipun dipunginakaken ing basa pisuhan. Panyerating tembung **asuw** ingkang leres inggih menika **asu**.

l) **Dipuntambah Konsonan y**

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan y* kados ing pethikan pacelathon menika.

“wes lalekno KIM koe **baliyo**” (D1-49:21)

Tembung **baliyo** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan y*. Wontenipun kalepatan ing panyerating tembung **baliyo** jalaran panyerating tembung dipunjumbuhaken kalihan cara maosipun, ananging ing seratanipun kedahipun *konsonan y* boten dipunserat. Lajeng kalepatan sanesipun inggih menika *vokal o* ing pungkasaning tembung kedahipun dipunserat a.

Kalepatan kasebut badhe dipunrembag ing pirembagan ingkang mligi ngrembag *ejaan vokal* inggih menika ing panyerating *vokal /a/* ingkang dipunserat o. Panyerating tembung baliyo saking tembung bali ingkang dipunwuwuhi panambang {-a} saengga dados **balia**. Saengga panyerating tembung **baliyo** ingkang leres inggih menika **balia**. Tuladha sanesipun saged dipuntingali ing ngandhap menika.

“**wasyu**, ngisin2i, njoged sing genah to plo !” (D2-12:00)

Panyerating tembung **wasyu** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi *konsonan* w saha y. Wontenipun wuwuhan *konsonan* w saha y ing panyerating tembung **wasyu** ndadosaken tembung kasebut boten ngemu teges. Tembung wasyu ingkang dipunkajengaken ing ukara kasebut ateges ‘segawon’ ingkang panyeratipun boten mawi *konsonan* w saha y saengga menawi tetep dipunserat wasyu ndadosaken tembung boten ngemu teges. Panyerating tembung **wasyu** ingkang leres inggih menika **asu**.

3) Kalepatan Panyerating Tembung ingkang Dipunkirangi *Vokal*

Ing panaliten menika dipunpangghaken kalepatan panyerating tembung ingkang dipunkirangi *vokal* a, i, saha e. Kalepatan-kalepatan kasebut dipunandharaken ing ngandhap menika.

a) Dipunkirangi *Vokal* a

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunkirangi *vokal* a kados ing pethikan pacelathon menika.

“pas **kpan** kae pak” (D1-13:54)

Tembung **kpan** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating tembung mliginipun ing antawisipun *konsonan* k saha p ingkang dipunkirangi *vokal* a. Tembung kpan ingkang dipunkajengaken ing ukara kasebut ateges ‘samangsa’ ingkang antawisipun *konsonan* k saha p dipunserat *vokal* a, saengga menawi tetep dipunserat kpan ndadosaken tembung boten ngemu teges. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika *vokal* a dipunserat ing antawisipun *konsonan* k saha p saengga dados **kapan**.

Ing *subtitle film Spy Girl* kasebut ugi dipunpanggihaken tuladha sanes ingkang lepat ing panyerating tembung ingkang dipunkirangi *vokal* a. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

“eh cah sekolahan kok koe ki mesti mesen sing paling gede tur sing **pling** murah?” (D1-36:51)

Panyerating tembung **pling** ing pethikan ing nginggil lepat ing panyerating tembung ingkang dipunkirangi *vokal* a. Kalepatan ing panyerating tembung pling nedahaken tembung ingkang boten ngemu teges. *Vokal* a ing tembung kasebut kedah dipunserat ing antawisipun *konsonan* p saha l. Panyerating tembung **pling** ingkang leres inggih menika **paling**.

b) Dipunkirangi Vokal i

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunkirangi *vokal* i kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“tak tinggal **skek!**” (D2-45:39)

Tembung **skek** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunkirangi *vokal* i ing antawisipun *konsonan* s saha k. Tembung skek ingkang dipunkajengaken ing

ukara kasebut ateges ‘dhisik’ ingkang kedahipun panyerating tembung mawi *vokal* i ing antawisipun *konsonan* s saha k, saengga menawi tetep dipunserat skek ndadosaken tembung boten ngemu teges. Kalepatan sanesipun ing tembung skek inggih menika *vokal* e ing tembung kasebut kedahipun dipunserat i. Kalepatan kasebut badhe dipunrembag ing pirembagan ingkang mligi ngrembag *ejaan* inggih menika ing panyerating *vokal* /i/ ingkang dipunserat e. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **sikik**.

c) Dipunkirangi *Vokal* e

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunkirangi *vokal* e kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“jabingan **tnan** koncomu!” (D1-03:03)

Tembung **tnan** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunkirangi *vokal* e mliginipun ing antawisipun *konsonan* t saha n. Tembung tnan ingkang dipunkajengaken ing ukara kasebut ateges ‘temen, temenan’ ingkang kedahipun panyerating tembung mawi *vokal* e ing antawisipun *konsonan* t saha n, saengga menawi tetep dipunserat tnan ndadosaken tembung boten ngemu teges. Panyerating *vokal* e ing tembung tnan ingkang leres dipunserat ing antawisipun *konsonan* t saha n. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika **tenan**.

Tuladha sanesipun ingkang lepat ing panyerating tembung ingkang dipunkirangi *vokal* e kados tuladha ing ngandhap menika.

“alon alon waton **klakon**” (D1-34:26)

Ing pethikan *subtitle* ing nginggil, tembung **klakon** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunkirangi *vokal* e. Tembung klakon ingkang dipunkajengaken ing ukara kasebut ateges ‘kelampahan’ ingkang kedahipun panyerating tembung mawi *vokal* e ing antawisipun *konsonan* k saha l, saengga menawi tetep dipunserat klakon ndadosaken tembung boten ngemu teges. *Vokal* e ing tembung kasebut kedah dipunserat ing wanda kapisan inggih menika ing antawisipun *konsonan* k saha l. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **kelakon**.

4) Kalepatan Panyerating Tembung ingkang Dipunkirangi *Konsonan*

Kalepatan panyerating tembung ingkang dipunpangguhaken ing panaliten inggih menika tembung-tembung ingkang dipunkirangi *konsonan* g, h, k, n, w, saha y. Kalepatan-kalepatan kasebut dipunandharaken ing ngandhap menika.

a) Dipunkirangi *Konsonan* g

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan* g kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“aku wegah nek nganti aku **nko**...” (D2-33:24)

Tembung **nko** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan* g. Tembung nko ingkang dipunkajengaken ing ukara kasebut ateges ‘mangkih’ ingkang kedahipun panyerating tembung mawi *konsonan* g ing antawisipun *konsonan* n saha k, saengga menawi tetep dipunserat nko ndadosaken tembung boten ngemu teges. Tembung kasebut ugi ngandhut kalepatan tembung ingkang dipunkirangi *vokal* e. Panyerating tembung ingkang

leres inggih menika **engko** saengga ndadosaken tembung kasebut ngemu teges inggih menika ‘mangkih’.

b) Dipunkirangi Konsonan h

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan* h kados ing pethikan pacelathon menika.

“**tambai** regane 10 sen” (D1-38:22)

Tembung **tambai** lepat ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan* h. Tembung **tambai** saking tembung lingga tambah [tambah] ingkang dipunwuwuhi panambang {-i} saengga dados tambahi [tambahi]. Nalika maos tambahi, swanten *konsonan* [h] boten dipunwaos ananging ing seratanipun kedah dipunserat inggih menika ing antawisipun *vokal* a saha i. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **tambahi**.

Ing *subtitle film Spy Girl* kasebut ugi dipunpangguhaken tuladha sanes ingkang lepat ing panyerating tembung ingkang dipunkirangi *konsonan* h. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

“kandani kae **bocae** nek kerjo ora pecicilan” (D1-36:31)

Panyerating tembung **bocae** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating tembung ingkang dipunkirangi *konsonan* h. Tembung **bocae** saking tembung lingga bocah [bocah] ingkang pikantuk panambang {-e} saengga dados [bocahé]. *Konsonan* h kedahipun dipunserat ing antawisipun *vokal* a saha e. Nalika maos bocahe, swanten *konsonan* [h] boten dipunwaos ananging ing seratanipun kedah dipunserat. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **bocahe**.

c) **Dipunkirangi Konsonan k**

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan* k kados ing pethikan pacelathon menika.

“aku mrene **nggolei** Hyo-jin” (D2-18:34)

Tembung **nggolei** lepat ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan* k. Tembung nggolei ingkang dipunkajengaken ing ukara kasebut ateges ‘madosi’ ingkang kedahipun panyerating tembung mawi *konsonan* k ing antawisipun *vokal* e saha i, saengga menawi tetep dipunserat nggolei ndadosaken tembung boten ngemu teges. Tembung kasebut dumados saking tembung golek [golè?] ‘pados’ ingkang dipunwuwuhi ater-ater {ng-} saha panambang {-i}, {ng-} + golek + {-i} → nggoleki [ngolè?i] sanes nggolei [ngolèi]. *Konsonan* k kedah dipunserat ing antawisipun *vokal* e saha i. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika **nggoleki**.

Tuladha sanesipun ingkang ngandhut kalepatan panyerating tembung ingkang dipunkirangi *konsonan* k, kados pethikan ing ngandhap menika.

“carane masak sop jamur **dikei** racun” (D2-04:16)

Ing pethikan *subtitle film Korea Spy Girl* ing nginggil, tembung **dikei** lepat ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan* k. Tembung dikei dumados saking tembung kek [kè?] ‘darbek, duwek’ ingkang dipunwuwuhi wuwuhan sesarengan {di-i} saengga dados dikeki [dikè?i]. *Konsonan* k kedahipun dipunserat ing antawisipun *vokal* e saha i. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika **dikeki**.

d) Dipunkirangi Konsonan w

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan w* kados ing pethikan pacelathon menika.

“**koe** ki arep ngopo je?” (D1-40:12)

Tembung **koe** lepat ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan w*. Kalepatan kasebut dumados amargi nalika maos tembung kowe swanten [w] boten ketingal. Ananging ingkang leres ing seratan tembung koe, *konsonan w* kedah dipunserat inggih menika ing antawisipun *vokal* o saha e. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **kowe**.

Tuladha sanesipun ingkang ngandhut kalepatan panyerating tembung ingkang dipunkirangi *konsonan w*, kados pethikan ing ngandhap menika.

“wong **tuone** Hyo-jin to paklek” (D2-20:10)

Panyerating tembung **tuone** ing pethikan ing nginggil lepat ing panyerating tembung ingkang dipunkirangi *konsonan w*. Tembung tuone menika dumados saking tembung tuwa [tuwɔ] sanes tua [tuɔ] ingkang dipunwuwuhi panambang {-ne} saengga dados tuwane [tuwane]. Kalepatan panyerating tembung kasebut jalaran pangaribawa saking panyerating tembung tua ing basa Indonesia. Ing basa Jawi, tembung tuwa wonten *konsonan w* ingkang mapan ing antawisipun *vokal* u saha a ananging ing basa Indonesia boten wonten. Awit saking asring nyerat tembung tua ing basa Indonesia ndadosaken lepat anggenipun nyerat tembung tuwa ing basa Jawi. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **tuwane**.

e) Dipunkirangi Konsonan y

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan y* kados ing pethikan pacelathon menika.

“**pie** to koe ki?” (D1-21:17)

Tembung **pie** lepat ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan y*. Tembung pie menika saking tembung kepriye sanes keprie. Kalepatan kasebut dumados amargi nalika maos tembung piye swanten [y] boten ketingal. Ananging ingkang leres ing seratan tembung piye, *konsonan y* kedah dipunserat inggih menika ing antawisipun *vokal i* saha e. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **piye**.

Ing *subtitle film Spy Girl* kasebut ugi dipunpangguhaken tuladha sanes ingkang lepat ing panyerating tembung ingkang dipunkirangi *konsonan y*. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

“pak **niat** ngajar ora e dosen koplak?” (D1-14:13)

Tembung **niat** lepat ing panyerating tembung ingkang dipunkirangi *konsonan y*. Kalepatan panyerating tembung niat jalaran pangaribawa saking seratan basa Indonesia. Ing basa Jawi, seratan tembung niat wonten *konsonan y* ingkang mapan ing antawisipun *vokal i* saha a. Awit saking asring nyerat tembung niat ing basa Indonesia ndadosaken lepat anggenipun nyerat tembung niat ing basa Jawi. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **niyat**.

b. Kalepatan Ejaan

Kalepatan panyerating tembung ingkang lepat *ejaanipun* ing panaliten menika kaperang dados kalih inggih menika kalepatan *ejaan vokal* saha *ejaan*

konsonan. Kalepatan-kalepatan kasebut badhe dipunjlentrehaken ing ngandhap menika.

1) Kalepatan *Ejaan Vokal*

Kalepatan panyerating tembung ingkang lepat *ejaan vokal*ipun ingkang dipunpanggihaken ing panaliten inggih menika *ejaan vokal* /a/ dipunserat o, /a/ dipunserat e, /e/ dipunserat a, /i/ dipunserat e, /i/ dipunserat u, /u/ dipunserat o, saha /i/ dipunserat y. Kalepatan-kalepatan kasebut badhe dipunjlentrehaken ing ngandhap menika.

a) *Vokal* /a/ Dipunserat o

Kalepatan ing panyerating *vokal* /a/ ingkang dipunserat o wonten ing tembung-tembung ingkang *vokal*ipun a dipunwaos [ɔ] kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“pokokmen le **teko** kudu **nggowo** bojo” (D1-02:21)

Tembung **teko** saha **nggowo**, ngandhut kalepatan panyerating *vokal* /a/ ingkang dipunserat o. Tembung teko dipunwaos [təkɔ], nggowo dipunwaos [ŋgɔwɔ]. Swanten [ɔ] ing tembung-tembung kasebut minangka fonem saking *vokal* a. Dados swanten [ɔ] wonten ing tembung-tembung kasebut sanes *vokal* o ingkang dipunwaos [ɔ] nanging *vokal* a ingkang dipunwaos [ɔ]. Ananging menawi ing tembung ‘teka’ pikantuk wuwuhan {-ne} dados tekane, tembung kasebut dipunwaos [təkané] sanes dipunwaos [təkɔné]. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **teko** dipunserat **teka**, **nggowo** dipunserat **nggawa**.

Ing *subtitle film Spy Girl* kasebut ugi dipunpangguhaken tuladha sanes ingkang lepat ing panyerating tembung ingkang lepat *ejaan vokal /a/* ingkang dipunserat o. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

“ketok **sengsoro ne**” (D2-45:58)

Panyerating tembung **sengsoro ne**, ngandhut kalepatan panyerating *vokal /a/* ingkang dipunserat o. Tembung **sengsoro** dipunwaos [səŋsɔɾɔ]. Swanten [ɔ] ing tembung-tembung kasebut minangka fonem saking *vokal a*. Dados swanten [ɔ] wonten ing tembung kasebut sanes *vokal o* ingkang dipunwaos [ɔ] nanging *vokal a* ingkang dipunwaos [ɔ]. Ing tembung kasebut pikantuk panambang {-ne} saengga dados *sengsarane*, tembung kasebut dipunwaos [səŋsarané] sanes dipunwaos [səŋsɔɾɔné]. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika **sengsarane**.

b) *Vokal /a/* Dipunserat e

Kalepatan ing panyerating *vokal /a/* ingkang dipunserat e gunggungipun winates. Kadosta ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“**prejurit** LIM?” (D1-23:56)

Tembung **prejurit** ing pethikan pacelathong kasebut lepat ing panyerating *vokal /a/* ingkang dipunserat e. Tembung **prejurit** ingkang dipunkajengaken ing ukara kasebut ateges ‘tiyang ingkang maju perang, saradhadhu’ ingkang kedahipun panyerating *vokal e* ing wanda kapisan dipunserat a. Menawi tetep dipunserat **prejurit** ndadosaken tembung boten ngemu teges. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **prajurit**.

c) Vokal /e/ Dipunserat a

Kalepatan ing panyerating *vokal* /e/ ingkang dipunserat a gunggungipun ugi winates. Kadosta ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“awak dewe iki bijine do elek2 goro2 koe2 kui rupane **alek2**” (D1-14:19)

Tembung **alek2** ngandhut kalepatan panyerating *vokal* /e/ ingkang dipunserat a. Tembung alek2 ingkang dipunkajengaken ing ukara kasebut ateges ‘ala-ala’ ingkang kedahipun panyerating *vokal* a ing wiwitan tembung dipunserat e. Menawi tetep dipunserat alek2 ndadosaken tembung boten ngemu teges. Tembung kasebut ugi lepat ing panyerating tembung rangkep ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih. Panyerating tembung rangkep ingkang leres inggih menika dipunserat jangkep saha dipungandheng kanthi dipunwuwuhi tandha pangandheng. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **elek-elek**.

d) Vokal /i/ Dipunserat e

Kalepatan ing panyerating *vokal* /i/ ingkang dipunserat e wonten ing tembung-tembung ingkang *vokalipun* i dipunwaos [I]. Kalepatan kasebut kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“aku le **urep** saiki mung seko adol kui” (D1-27:08)

Tembung **urep** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating *vokal* /i/ ingkang dipunserat e. Tembung urip dipunwaos [urIp]. Ing tembung kasebut kaserat mawi *vokal* e amargi *vokal* i gadhah alofon [i] kalihan [I]. Cara maos [I] menika memper swanten [e] saengga panyeratipun lira-liru. Swanten [I] ing tembung kasebut minangka alofon saking *vokal* i. Dados swanten [I] wonten

ing tembung kasebut sanes *vokal* e ingkang dipunwaos [I] nanging *vokal* i ingkang dipunwaos [I]. Ananging menawi ing tembung ‘urip’ pikantuk wuwuhan {-e} dados uripe, tembung kasebut dipunwaos [uripé] sanes dipunwaos [urIpé]. Tembung urip menawi dipunserat urep ndadosaken tembung boten ngemu teges. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **urip**.

Tuladha sanes ing panyerating tembung ingkang lepat *ejaan vokal /i/* dipunserat e ing *subtitle film Spy Girl* kados ing ngandhap menika.

“marai **pengen** to?” (D1-04:04)

Ing pethikan *subtitle* ing nginggil, tembung **pengen** mliginipun ing wanda kapindhonipun lepat ing panyerating *vokal /i/* ingkang dipunserat e. Tembung pengin dipunwaos [pengIn]. Ing tembung kasebut kaserat mawi *vokal* e amargi *vokal* i gadhah alofon [i] kalihan [I], cara maos [I] menika kados swanten [e] saengga panyeratipun lira-liru. Swanten [I] ing tembung kasebut minangka alofon saking *vokal* i. Dados swanten [I] wonten ing tembung kasebut sanes *vokal* e ingkang dipunwaos [I] nanging *vokal* i ingkang dipunwaos [I]. Ananging menawi ing tembung ‘pengin’ pikantuk wuwuhan {-e} dados pengine, tembung kasebut dipunwaos [péjiné] sanes dipunwaos [péjIné]. Tembung pengin menawi dipunserat pengen ndadosaken boten ngemu teges. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **pengin**.

e) *Vokal /i/* Dipunserat u

Kalepatan ing panyerating *vokal /i/* ingkang dipunserat u gunggungipun winates, kadosta ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“sory kudune aku ra **nggruseni** keluargamu malah koe dadi susah ngene (D2-27:28)”

Tembung **nggruseni** lepat ing panyerating *vokal* /i/ ingkang dipunserat u. Tembung nggruseni ingkang dipunkajengaken ing ukara kasebut ateges ‘ingkang njalari risi’ ingkang kedahipun panyerating *vokal* u ing wanda kapisan dipunserat i. Menawi tetep dipunserat nggruseni ndadosaken tembung boten ngemu teges. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **nggriseni** ingkang ateges ‘ingkang njalari risi’.

f) Vokal /u/ Dipunserat o

Kalepatan ing panyerating *vokal* /u/ ingkang dipunserat o wonten ing tembung-tembung ingkang *vokal*ipun u dipunwaos [U] kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“adoh seko kene bakalan ra bali ngasi 2 **taon**” (D2-32:35)

Tembung **taon** lepat ing panyerating *vokal* /u/ ingkang dipunserat o. Tembung taun dipunwaos [taUn]. Ing tembung kasebut kaserat mawi *vokal* o amargi *vokal* u gadhah alofon inggih menika [u] saha [U], cara maos [U] menika memper swanten [o] saengga panyeratipun lira-liru. Swanten [U] ing tembung kasebut minangka alofon saking *vokal* u. Dados swanten [U] wonten ing tembung kasebut sanes *vokal* o ingkang dipunwaos [U] nanging *vokal* u ingkang dipunwaos [U]. Ananging menawi ing tembung taun pikantuk wuwuhan {-e} dados taune, tembung kasebut dipunwaos [tauné] sanes dipunwaos [taUné]. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **taun**.

Tuladha sanesipun ingkang lepat ing panyerating *vokal* /u/ ingkang dipunserat o wonten ing tembung ingkang *vokal*ipun u dipunwaos [U]. Kalepatan kasebut kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“wedeww **ampon** cc wedi aku, Hyo-jin” (D1-46:25)

Panyerating tembung **ampon** ing wanda kapindhonipun lepat ing panyerating *vokal* /u/ ingkang dipunserat o. Ing tembung kasebut, tembung ampon dipunwaos [ampUn]. *Vokal* /u/ dipunserat o amargi *vokal* u gadhah kalih alofon inggih menika [u] saha [U]. Cara maos [U] menika memper swanten [o] saengga panyeratipun lira-liru. Swanten [U] ing tembung kasebut minangka alofon saking *vokal* u. Dados swanten [U] wonten ing tembung kasebut sanes *vokal* o ingkang dipunwaos [U] nanging *vokal* u ingkang dipunwaos [U]. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **ampun**.

g) Panyerating *Vokal* /i/ Dipunserat y

Kalepatan ing panyerating *vokal* /i/ ingkang dipunserat y ing *subtitle* film gunggungipun winates. Tuladhanipun kados ing pethikan pacelathon ngandhap menika.

“**ty nganty** wani wani nggole pacar dumeh koe saiki angel e” (D1-21:24)

Panyerating tembung **ty nganty** ing pethikan *subtitle* kasebut lepat ing panyerating *vokal* /i/ ingkang dipunserat y. Kalepatan kasebut jalaran pangaribawa saking panyerating tembung ing basa Inggris, inggih menika menawi wonten *vokal* /i/ adatipun dipunserat mawi *konsonan* y. Tembung **nganty** ingkang leres inggih menika **nganti**. Menawi dipunserat ty nganty, tembung kasebut dados

boten ngemu teges. Dados panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **nganti**.

2) Kalepatan *Ejaan Konsonan*

Kalepatan tembung ingkang lepat ing *ejaan konsonan*ipun ingkang dipunpangguhaken ing panaliten inggih menika panyerating *konsonan* /d/ dipunserat j, /dh/ dipunserat d, /g/ dipunserat k, /k/ dipunserat c, /p/ dipunserat b, /t/ dipunserat d, /t/ dipunserat th, saha /th/ dipunserat t. Kalepatan-kalepatan kasebut badhe dipunjlentrehaken ing ngandhap menika.

a) *Konsonan* /d/ Dipunserat j

Kalepatan ing panyerating *konsonan* /d/ ingkang dipunserat j saged dipuntingali ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“Iha pie **tak jilati** sek wae po?” (D1-27:39)

Tembung **tak jilati** ing pethikan ing nginggil lepat ing panyerating *konsonan* /d/ ingkang dipunserat j. Kalepatan panyerating tembung kasebut jalaran pangaribawa saking panyerating tembung ing basa Indonesia. Ing basa Indonesia tembung *jilat* tegesipun sami kalihan tembung dilat ing basa Jawi. Awit saking asring nyerat tembung *jilat* ing basa Indonesia ndadosaken lepat anggenipun nyerat dilat ing basa Jawi. Tembung kasebut ugi lepat ing panyerating ater-ater ingkang dipunserat pisah. Miturut tata pandhapuking tembung, panyerating ater-ater kedah dipunserat rumaket kalihan tembungipun. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **takdilati**.

b) Konsonan /dh/ Dipunserat d

Kalepatan ing panyerating *konsonan* /dh/ ingkang dipunserat d saged dipuntingali ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“**dasare** aku cen angel di ajari po yo?” (D2-35:28)

Tembung **dasare** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating *konsonan* /dh/ ingkang dipunserat d. Ing ukara kasebut, tembung dasare ingkang dipunkajengaken ateges ‘amargi panci’. Kalepatan panyerating tembung dasare pikantuk pangaribawa saking panyerating tembung ing basa Indonesia. Ing basa Jawi, panyerating tembung dasare menika lepat kedahipun dipunserat dhasare saengga ndadosaken tembung kasebut ngemu teges. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **dhasare**. Tuladha sanesipun saged dipuntingali ing pethikan pacelathon ngandhap menika.

“eh cah sekolahan kok koe ki mesti mesen sing paling **gede** tur sing pling murah?” (D1-36:51)

Panyerating tembung **gede** ing pethikan pacelathon ing nginggil lepat ing panyerating *konsonan* /dh/ ingkang dipunserat d. Tembung gede ingkang dipunkajengaken ing ukara kasebut ateges ‘ageng’ ingkang kedahipun *konsonan* d ing tembung kasebut dipunserat mawi dh. Menawi tetep dipunserat gede ndadosaken tembung boten ngemu teges. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **gedhe** ‘ageng’.

c) Konsonan /g/ Dipunserat k

Kalepatan ing panyerating *konsonan* /g/ ingkang dipunserat k kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“**semok** lho” (D1-03:08)

Tembung **semok** ing pethikan *subtitle* kasebut lepat ing panyerating *konsonan* /g/ ingkang dipunserat k. Ing basa Jawi semog menika ateges ‘ketingal lema’, menawi dipunserat semok ndadosaken tembung boten ngemu teges. Kalepatan kasebut dumados awit saking *konsonan* g saha k wonten ing basa Jawi ingkang mapan ing pungkasaning tembung swantenipun meh sami. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **semog**.

Tuladha sanesipun ingkang lepat ing panyerating *konsonan* /g/ ingkang dipunserat k kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“gandeng loro bar **digebuki** preman” (D1-08:24)

Tembung **digebuki** ing pethikan *subtitle* kasebut lepat ing panyerating *konsonan* /g/ ingkang dipunserat k. Ing basa Jawi digebugi ateges ‘dipungitiki mawi gebug’. Kalepatan kasebut dumados awit saking *konsonan* g saha k wonten ing basa Jawi ingkang mapan ing pungkasaning tembung swantenipun meh sami kados ing panyerating tembung digebugi [digəbugi]. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **digebugi**.

d) *Konsonan* /p/ Dipunserat b

Kalepatan ing panyerating *konsonan* /p/ ingkang dipunserat b ing *subtitle* *film Spy Girl* gunggungipun winates. Tuladhanipun kados ing pethikan pacelathon menika.

“pokokmen **manteb** wes to” (D1-09:35)

Tembung **manteb** ing pethikan pacelathon ing nginggil lepat ing panyerating *konsonan* /p/ ingkang dipunserat b. Ing basa Jawi, tembung mantep

ateges ‘sampun tetep saestu’. Kalepatan kasebut dumados awit saking *konsonan* p saha b wonten ing basa Jawi ingkang mapan ing pungkasaning tembung swantenipun meh sami, kados ing panyerating tembung mantep [mantəp]. Panyerating ingkang leres inggih menika **mantep**.

e) **Konsonan /t/ Dipunserat d**

Kalepatan ing panyerating *konsonan* /t/ ingkang dipunserat d kados ing pethikan pacelathon menika.

“**koped** dadi ra napsu makan iki!” (D1-25:16)

Tembung **koped** ing pethikan pacelathon ing nginggil lepat ing panyerating *konsonan* /t/ ingkang dipunserat d. Ing basa Jawi koped ateges ‘sesuker ingkang kentun ing dhubur’, adatipun tembung koped menika dipunginakaken ing basa pisuhan. Kalepatan panyerating *konsonan* /t/ ingkang dipunserat d kasebut dumados awit saking *konsonan* d saha t wonten ing basa Jawi ingkang mapan ing pungkasaning tembung swantenipun meh sami. Panyerating tembung **koped** ingkang leres inggih menika **kopet**.

Tuladha sanesipun ingkang lepat ing panyerating *konsonan* /t/ ingkang dipunserat d kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika

“**kuampreed!**” (D1-25:23)

Tembung **kuampreed** ing pethikan pacelathon ing nginggil lepat ing panyerating *konsonan* /t/ ingkang dipunserat d. Ing ukara kasebut, tembung kuampreed ingkang dipunkajegaken menika ateges ‘bangsa lawa alit’. Awit saking menika panyerating tembung ingkang leres dipunserat kampret, adatipun tembung kampret dipunginakaken ing basa pisuhan. Kalepatan kasebut dumados

awit saking *konsonan* d saha t wonten ing basa Jawi ingkang mapan ing pungkasaning tembung swantenipun meh sami kados ing panyerating tembung kampret [kamprèt]. Ing tembung kasebut dipunwuwuhi *vokal* u saha e ancasipun kangge nyangetaken (*menyangatkan*). Saengga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **kuampret**.

f) *Konsonan /t/ Dipunserat th*

Kalepatan ing panyerating *konsonan /t/* ingkang dipunserat th kados ing pethikan pacelathon menika.

“panggon sing KIM kerep **kethok**” (D1-32:54)

Tembung **kethok** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating *konsonan /t/* ingkang dipunserat th. Tembung kethok ingkang dipunkajengaken ing ukara kasebut ateges ‘ketingal’ ingkang kedahipun *konsonan* th dipunserat t. Menawi tetep dipunserat kethok ndadosaken tembung boten ngemu teges. Ing basa Jawi tembung kethok ‘ketingal’ ingkang leres dipunserat ketok. Saengga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **ketok** ‘ketingal’.

g) *Konsonan /th/ Dipunserat t*

Kalepatan ing panyerating *konsonan /th/* ingkang dipunserat t kados ing pethikan pacelathon menika.

“yakin ki si KIM **mesti** wes berhianat” (D1-33:46)

Tembung **mesti** ing pethikan pacelathon ing nginggil lepat ing panyerating *konsonan /th/* ingkang dipunserat t. Ing basa Jawi mesti ateges ‘sampun sapantesipun’. Kalepatan panyerating tembung kasebut pikantuk pangaribawa saking panyerating tembung ing basa Indonesia. Ing basa Indonesia tembung

mesti tegesipun sami kalihan tembung mesthi ing basa Jawi. Tembung kasebut ingkang leres inggih menika **mesthi** [məsti].

Tuladha sanesipun ingkang lepat ing panyerating *konsonan* /th/ ingkang dipunserat t kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“**cetak en** meneh nek koe arep nambah” (D1-27:22)

Ing *subtitle* ing nginggil, tembung **cetak en** lepat ing panyerating *konsonan* /th/ ingkang dipunserat t. Tembung cetak ingkang dipunkajengaken ing ukara kasebut ateges ‘dipundamel’. Kalepatan panyerating tembung kasebut pikantuk pangaribawa saking panyerating tembung basa Indonesia. Tembung cetak ing basa Indonesia tegesipun sami kalihan tembung cithak ing basa Jawi. Awit saking asring nyerat tembung cetak ing basa Indonesia ndadosaken lepat anggenipun nyerat cithak ing basa Jawi. Dene ngengingi kalepatan panambang {-en} ingkang dipunserat pisah kasebut kedahipun dipunserat gandheng kalihan tembung lingganipun. Saengga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **cithaken**.

2. Kalepatan *Morfologis*

Kalepatan *morfologis* ing *subtitle film Spy Girl* ingkang dipunpanggiaken inggih menika kalepatan ing panyerating tembung saha proses pandhapuking tembung. Kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipunpanggiaken inggih menika kalepatan ing tembung ancer-ancer ingkang dipungandheng, panyerating tembung *klitika* inggih menika tembung *proklitik* saha *enklitik* ingkang dipunserat pisah. Dene kalepatan ing proses pandhapuking tembung ingkang dipunpanggiaken inggih menika proses ater-ater ingkang dipunserat pisah,

panambang ingkang dipunserat pisah, wuwuhan sesarengan ingkang ater-ater saha utawi panambangipun dipunserat pisah, proses ngrangkep tembung ingkang kirang tandha panggandhengipun saha tembung rangkep ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih. Ing ngandhap menika dipunjlentrehaken kalepatan-kalepatan kasebut.

a. Kalepatan Panyerating Tembung

Kalepatan panyerating tembung ingkang dipunpanggihaken inggih menika kalepatan panyerating ancer-ancer ingkang dipungandheng, tembung *klitika* inggih menika tembung *proklitik* saha *enklitik* ingkang dipunserat pisah. Kalepatan-kalepatan kasebut dipunandharaken ing ngandhap menika.

1) Kalepatan Panyerating Tembung Ancer-ancer

Kalepatan panyerating tembung ancer-ancer ingkang dipunpanggihaken ing panaliten inggih menika panyerating tembung ingkang dipungandheng. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

“arep ngeterne koe **nangmarkas**” (D2-40:56)

Panyerating tembung **nangmarkas** ing pethikan *subtitle* kasebut lepat ing panyerating tembung ancer-ancer ingkang dipungandheng. Tembung ancer-ancer ing panaliten inggih menika tembung **nang** saha tembung ingkang dipunancer-anceri inggih menika tembung **markas**. Panyerating tembung kasebut kedahipun boten dipungandheng. Tembung kasebut ingkang leres dipunserat **nang markas**.

Tuladha sanesipun ingkang lepat ing panyerating tembung ancer-ancer ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“**kuirumus** fisika yo le diapalno” (D1- 09:05)

Tembung **kuirumus** ing pethikan kasebut lepat ing panyerating tembung ancer-ancer ingkang dipungandheng. Panyerating tembung ancer-ancer ingkang dipunserat rumaket kalihan tembung ingkang dipunancer-anceri boten jumbuh kalihan pandom *ejaan* basa Jawi ingkang dipunsampurnakaken. Panyerating tembung ancer-ancer saha tembung ingkang dipunancer-anceri ingkang leres dipunpisah. Tembung kasebut ugi lepat amargi dipunkirangi *konsonan w*. Pirembagan ngengingi *konsonan w* ingkang dipunkirangi sampun dipunandharaken ing pirembagan saderengipun. Saengga tembung **kuirumus** ingkang leres dipunserat **kuwi rumus**.

2) Kalepatan Panyerating Tembung *Klitika*

Kalepatan panyerating tembung *klitika* ingkang dipunpangghaken kaperang dados kalih inggih menika tembung *proklitik* saha *enklitik* ingkang dipunserat pisah. Kalepatan-kalepatan kasebut dipunandharaken ing ngandhap menika.

a) Kalepatan Panyerating Tembung *Proklitik*

Kalepatan panyerating tembung *klitika* mliginipun panyerating tembung sesulih pandarbe ingkang mapan ing ngajeng tembung (*proklitik*) ingkang dipunpangghaken ing *subtitle film Spy Girl* inggih menika panyeratipun dipunpisah, kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“iki mas e **tak tawani** iki?” (D2-14:05)

Tembung **tak tawani** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating tembung lingga ingkang dipunwuwuhi tembung *proklitik* ingkang panyeratipun dipunpisah. Tembung kasebut dumados saking tembung tawa

ingkang dipunwuwuhi tembung *proklitik* tak- saha pikantuk panambang {-i}. Miturut tata pandhapuking tembung, panyerating *proklitik* kedah dipunserat rumaket kalihan tembungipun. Tembung kasebut ingkang leres dipunserat **taktawani**. Tuladha ingkang lepat ing panyerating tembung *proklitik* ingkang dipunpisah sanesipun saged dipuntingali ing ngandhap menika.

“**tak kiro** pinter e jebule koplo” (D1-06:33)

Panyerating tembung **tak kiro** ing pethikan kasebut lepat ing panyerating tembung lingga ingkang dipunwuwuhi tembung *proklitik* ingkang panyeratipun dipunpisah. Tembung kasebut ugi lepat ing panyerating *vokal* /a/ ingkang dipunserat o ing pungkasaning tembung. Pirembagan ngengingi *ejaan vokal* sampun dipunandharaken ing pirembagan saderengipun.

Tembung tak kiro dumados saking tembung kira ingkang dipunwuwuhi tembung *proklitik* tak-. Miturut tata pandhapuking tembung, panyerating *proklitik* kedah dipunserat rumaket kalihan tembungipun. Panyerating tembung kasebut ingkang leres dipunserat **takkira**.

b) Kalepatan Panyerating Tembung *Enklitik*

Kalepatan panyerating tembung *klitika* mliginipun panyerating tembung sesulih pandarbe ingkang mapan ing wingking tembung utawi dipunsebut tembung *enklitik*. Panyerating *enklitik* ingkang dipunpanggihaken inggih menika panyeratipun dipunpisah, kados ing pethikan pacelathon ing ngandhap menika.

“**umur mu** piro?” (D1-27:48)

Tembung **umur mu** ing pethikan kasebut lepat ing panyerating tembung lingga ingkang dipunwuwuhi tembung *enklitik* ingkang panyeratipun dipunpisah.

Tembung umur ingkang dipuntambah tembung *klitika*, inggih menika *enklitik* -mu panyeratipun kedah dipungandheng. Panyerating tembung **umur mu** ingkang leres inggih menika **umurmu**. Tuladha sanesipun saged dipuntingali ing ngandhap menika.

“pas enom bien **panganan ku** yo wmung junk food koyo kui” (D1-29:33)

Tembung **panganan ku** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi tembung *enklitik* ingkang panyeratipun dipunpisah. Tembung panganan ingkang dipuntambah tembung *enklitik* -ku panyeratipun kedah dipungandheng. Panyerating tembung **panganan ku** ingkang leres inggih menika **pangananku**.

b. Kalepatan Proses Pandhapuking Tembung

Kalepatan ing proses pandhapuking tembung ingkang dipunpangguhaken inggih menika proses ater-ater ingkang dipunserat pisah, panambang ingkang dipunserat pisah, wuwuhan sesarengan ingkang ater-ater saha utawi panambangipun dipunserat pisah, proses ngrangkep tembung ingkang kirang tandha pangandhengipun, tembung rangkep ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih. Kalepatan-kalepatan kasebut dipunandharaken ing ngandhap menika.

1) Kalepatan Proses Ater-ater

Kalepatan proses ater-ater ingkang dipunpangguhaken ing *subtitle film Korea Spy Girl* inggih menika panyerating ater-ater {ke-} saha {dak-, kok-, di-} ingkang dipunpisah. Kalepatan-kalepatan kasebut badhe dipunandharaken ing ngandhap menika.

a) Ater-ater {ke-}

Kalepatan ing panyerating ater-ater {ke-} ingkang dipunserat pisah ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“**ke etung** ra kui?” (D2-13:45)

Tembung **ke etung** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating proses ater-ateripun. Tembung kasebut dumados saking tembung etung ingkang dipunwuwuhi ater-ater {ke-} saengga dados keetung. Miturut tata pandhapuking tembung, panyerating ater-ater ing basa Jawi menika dipungandheng kalihan tembung lingganipun. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **keetung**.

b) Ater-ater {dak-, kok-, di-}

Kalepatan ing panyerating ater-ater {dak-, kok-, di-} ingkang dipunserat pisah ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“ayo ndang **di damu**” (D2-10:15)

Tembung **di damu** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating ater-ateripun. Tembung di damu menika saking tembung damu pikantuk ater-ater {di-}. Ing basa Jawi panyerating ater-ater kedah dipungandheng kalihan tembung lingganipun. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika **didamu**.

Tuladha sanesipun ingkang lepat ing panyerating ater-ater {dak-, kok-, di-} ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“kono ,laporno opo aku **tak melu** nang kantor pulisi sisan?” (D1-42:42)

Tembung **tak melu** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating ater-ater ingkang dipunserat pisah. Kalepatan kasebut dumados amargi tembung melu ingkang pikantuk ater-ater {tak-}, panyeratipun dipunpisah. Ing basa Jawi

panyerating ater-ater kedah dipungandheng kalihan tembung ingkang dipuater-ateri. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **takmelu**.

2) Kalepatan Proses Panambang

Kalepatan proses panambang ingkang dipunpangguhaken ing panaliten inggih menika kalepatan panyerating panambang {-a}, {-e}, {-en}, {-an}, {-ne}, saha {-ke} ingkang dipunserat pisah. Kalepatan-kalepatan kasebut dipunandharaken ing ngandhap menika.

a) Panambang {-a}

Kalepatan ing panyerating panambang {-a} ingkang dipunserat pisah ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“jok meneng ae **ngomong o**” (D2-00:59)

Tembung **ngomong o** ing pethikan pacelathon ing nginggil lepat ing panyerating panambang {-a}. Ing tembung kasebut ugi ngandhut kalepatan panyerating vokal /a/ ingkang dipunserat o. Kalepatan kasebut badhe dipunrembag ing pirembagan ingkang mligi ngrembag *ejaan* inggih menika ing panyerating vokal /a/ ingkang dipunserat o.

Tembung **ngomong o** ing pacelathon kasebut dumados saking ater-ater {ng-} + omong [omon] + {-a} saengga dados ngomonga [ɲomonɔ]. Awit saking sedaya tembung lingga ingkang dipunwuwuhi panambang panyeratipun kedah dipungandheng, panyerating tembung ngomong a ugi kedah dipungandheng. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika **ngomonga**.

b) Panambang {-e}

Kalepatan ing panyerating panambang {-e} ingkang dipunpisah ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“yo parani **wong e**” (D1-03:38)

Panyerating tembung **wong e** ing pacelathon kasebut lepat ing panyerating panambang {-e} ingkang dipunserat pisah. Miturut tata pandhapuking tembung, panyerating tembung ingkang pikantuk panambang kedah dipunserat gandheng kalihan tembung lingganipun. Dados panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **wonge**.

Tuladha sanesipun ingkang lepat ing panyerating panambang {-e} ingkang dipunpisah ing *subtitle film Korea Spy Girl* saged dipuntingali ing ngandhap menika.

“woo **otak e** sodron kui,ayu2 pekok!” (D1-36:14)

Tembung **otak e** lepat ing panyerating panambang {-e} ingkang dipunserat pisah. Kalepatan ing panyerating tembung kasebut jalaran tembung ingkang pikantuk panambang menika dipunserat gandheng kalihan tembung lingganipun. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **otake**.

c) Panambang {-en}

Kalepatan ing panyerating panambang {-en} ingkang dipunserat pisah ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“**cetak en** meneh nek koe arep nambah” (D1-27:22)

Panyerating tembung **cetak en** ing pethikan pacelathon ing nginggil lepat ing panyerating panambang {-en} ingkang dipunserat pisah. Tembung kasebut

ugi lepat ing panyerating *ejaan vokal /i/* ingkang dipunserat e sarta panyerating *ejaan /th/* ingkang dipunserat t, ananging kalepatan *ejaan* kasebut boten dipunrembag ing pirembagan menika. Kalepatan kasebut badhe karembag ing pirembagan *ejaan vokal saha konsonan*.

Tembung **cetak en** dumados saking tembung cithak [ciṭa?] dipunwuwuhi panambang {-en} saengga dados cithaken [ciṭa?ən]. Miturut tata pandhapuking tembung panyerating tembung ingkang pikantuk panambang, panyeratipun kedah gandheng kalihan tembung lingganipun. Saengga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **cithaken**.

Ing *subtitle film Spy Girl* kasebut ugi dipunpanggiaken tuladha sanes ingkang lepat ing panyerating panambang {-en}. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

“wes nyoh radione **pek en**” (D2-26:27)

Panyerating tembung **pek en** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating panambang {-en} ingkang dipunpisah. Kalepatan panyerating tembung kasebut ingkang dipunwuwuhi panambang menika dipunserat gandheng kalihan tembung lingganipun. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **peken** [pè?ən].

d) Panambang {-an}

Kalepatan ing panyerating panambang {-an} ingkang dipunserat pisah ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“rumangsamu nek koe klambenan ngono aku bakal ngesir koe **njuk an?**”

(D2-21:50)

Tembung **njuk an** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating panambang {-an} ingkang dipunserat pisah. Tembung kasebut dumados saking tembung njuk ingkang dipunwuwuhi panambang {-an} saengga dados njukan. Panyerating tembung ingkang pikantuk panambang menika dipunserat gandheng kalihan tembung lingganipun. Saengga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **njukan**. Tuladha sanesipun saged dipuntingali ing ngandhap menika.

“wes nunggoni **sejam an** aku” (D1-32:57)

Panyerating tembung **sejam an** ing pethikan *subtitle* kasebut lepat ing panyerating panambang {-an}. Panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi panambang kedah dipunserat gandheng kalihan tembung lingganipun. Tembung kasebut ingkang leres dipunserat **sejaman** ingkang ateges ‘sekitar utawi antawisipun setunggal jam’.

e) Panambang {-ne}

Kalepatan ing panyerating panambang {-ne} ingkang dipunserat pisah ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“**cul ne!**” (D2-20:19)

Tembung **cul ne** ing *subtitle film Korea Spy Girl* lepat ing panyerating panambang {-ne}. Tembung kasebut dumados saking tembung cul ingkang dipunwuwuhi panambang {-ne} saengga dados culne. Miturut tata pandhapuking tembung, panyerating tembung lingga ingkang dipunwuwuhi panambang kedah dipunserat gandheng. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **culne**.

Tuladha sanesipun ingkang lepat ing panyerating panambang {-ne} ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“ketok **sengsoro ne**” (D2-45:58)

Tembung **sengsoro ne** lepat ing panyerating panambang {-ne} ingkang dipunserat pisah kalihan tembung lingganipun. Kalepatan kasebut dumados amargi panyerating tembung lingga ingkang dipunwuwuhi panambang kedah dipunserat gandheng kalihan tembung lingganipun. Tembung **sengsoro** ugi lepat ing panyerating vokal /a/ ingkang dipunserat o. Pirembagan ngengingi kalepatan kasebut sampun dipunrembag ing pirembagan saderengipun. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **sengsarane**.

f) Panambang {-ke}

Kalepatan ing panyerating panambang {-ke} ingkang dipunserat pisah ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“**sambung ke!**” (D2-03:14)

Tembung **sambung ke** ing pethikan *subtitle film* kasebut lepat ing panyerating panambang {-ke}. Tembung kasebut dumados saking tembung **sambung** ingkang dipunwuwuhi panambang {-ke} saengga dados **sambungke**. Miturut tata pandhapuking tembung, panyerating tembung ingkang pikantuk panambang kedah dipunserat gandheng kalihan tembung lingganipun saenggga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **sambungke**. Tuladha sanesipun ingkang lepat ing panyerating panambang {-ke} ing *subtitle film Korea Spy Girl* ingkang memper kalihan tuladha kasebut saged dipuntingali ing ngandhap menika.

“**cul ke!**” (D2-25:33)

Tembung **cul ke** ing pethikan *subtitle film* kasebut lepat ing panyerating panambang {-ke} ingkang dipunserat pisah. Kalepatan ing panyerating tembung kasebut amargi tembung lingga ingkang dipunwuwuhi panambang kedah dipunserat gandheng. Saengga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **culke**.

3) Kalepatan Wuwuhan Sesarengan

Kalepatan panyerating wuwuhan sesarengan ingkang dipunpanggiaken ing panaliten inggih menika panyerating wuwuhan ingkang kaserat pisah. Kalepatan menika dipunperang dados kalih inggih menika panyerating wuwuhan sesarengan ingkang dipunpisah ater-ateripun sarta panyerating wuwuhan sesarengan ingkang dipunpisah ater-ater saha panambangipun. Kalepatan-kalepatan kasebut badhe dipunjlentrehaken ing ngandhap menika.

a) Dipunpisah Ater-ateripun

Kalepatan panyerating tembung ingkang pikantuk wuwuhan sesarengan ingkang ater-ateripun kaserat pisah inggih menika wonten ing wuwuhan sesarengan {dak-ne}/{tak-ne}, {dak-i}/{tak-i}, {dak-ke}/{tak-ke}, {di-ke}, saha {di-i}. Kalepatan-kalepatan kasebut dipunandharaken ing ngandhap menika.

(1) {dak-ne}/{tak-ne}

Kalepatan ing panyerating wuwuhan sesarengan {dak-ne}/{tak-ne} ingkang ater-ateripun kaserat pisah kados pethikan ing ngandhap menika.

“gampang ngko **tak tukokne**” (D1-05:18)

Tembung **tak tukokne** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {tak-ne} mligi ingkang ater-ateripun dipunserat pisah. Tembung kasebut dumados saking ater-ater {tak-} + tuku + {-ne} → taktukokne. Panyerating tembung ingkang pikantuk wuwuhan sesarengan inggih menika ater-ater saha panambang kedah dipunserat rumaket kalihan tembung lingganipun. Saengga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **taktukokne**. Tuladha sanesipun ingkang lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan mligi ingkang ater-ateripun dipunpisah kados pethikan ing ngandhap menika.

“enak e **tak apakne** koe?” (D1-47:01)

Tembung **tak apakne** lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {dak-ne} mligi ingkang ater-ateripun dipunserat pisah. Panyerating wuwuhan sesarengan inggih menika ater-ater saha panambang kedah dipunserat rumaket kalihan tembung lingganipun. Tembung kasebut dumados saking {tak-} + apa + {-ne} saengga dados takapakne. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **takapakne**.

(2) {dak-i}/{tak-i}

Kalepatan ing panyerating wuwuhan sesarengan {tak-i} ing *subtitle film Spy Girl* ingkang dipunpisah ater-ateripun kados pethikan ing ngandhap menika.

“nganti aku ketemu mbek wong sing **tak golei** ngko” (D1-48:10)

Tembung **tak golei** lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {dak-i} mligi ater-ateripun ingkang dipunserat pisah. Tembung kasebut dumados saking {tak-} + golek + {-i} saengga dados takgoleki. Panyerating tembung kasebut

kedah dipungandheng amargi panyerating wuwuhan sesarengan inggih menika ater-ater saha panambang kedah dipunserat rumaket kalihan tembung lingganipun. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **takgoleki**.

Tuladha sanesipun ingkang lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {tak-i} mligi ingkang ater-ateripun dipunserat pisah ing *subtitle film Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“yo wes **tak temoni** wes kancamu” (D1-43:51)

Tembung **tak temoni** lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {dak-i} mligi ingkang ater-ateripun dipunserat pisah. Tembung kasebut dumados saking ater-ater {tak-} + temu + {-i} dados taktemoni. Panyerating tembung kasebut kedahipun dipungandheng amargi panyerating wuwuhan sesarengan inggih menika ater-ater saha panambang dipunserat rumaket kalihan tembung lingganipun. Saengga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **taktemoni**.

(3) {dak-ke}/{tak-ke}

Kalepatan ing panyerating wuwuhan sesarengan {tak-ke} ing *subtitle film Spy Girl* ingkang ater-ateripun kaserat pisah kados pethikan ing ngandhap menika.

“wes **tak olehke** nginep malah nugelke irunge anak ku!” (D2-26:20)

Tembung **tak olehke** lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {dak-ke} ingkang ater-ateripun kaserat pisah. Tembung kasebut dumados saking ater-ater {tak-} + oleh + {-ke} saengga dados takolehke. Panyerating tembung kasebut kedah dipungandheng kalihan wuwuhan sesarenganipun, inggih menika ater-ater saha panambangipun. Miturut proses pandhapuking tembung, panyerating

tembung lingga ingkang dipunwuwuhi ater-ater saha panambang kedah dipunserat rumaket. Panyerating tembung **tak olehke** ingkang leres inggih menika **takolehke**. Tuladha sanesipun saged dipuntingali ing pethikan ngandhap menika.

“**tak kandake** polisi koe lho” (D1-42:33)

Panyerating tembung **tak kandake** lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {dak-ke} ingkang ater-ateripun dipunserat pisah. Tembung kasebut saking tembung lingga kandha ‘criyos’, menawi kanda menika boten ngemu teges. Kalepatan ngengingi ejaan konsonan /dh/ ingkang dipunserat d boten dipunrembag ing pirembagan menika amargi sampun karembag ing pirembagan saderengipun.

Tembung kandha ingkang dipunwuwuhi ater-ater {tak-} saha panambang {-ke} saengga dados takkandhakke, {tak-} + kandha + {-ke} → takkandhakke. Wontenipun tambahan konsonan k ing tembung kasebut amargi tembung lingga ingkang pungkasanipun vokal menawi dipunwuwuhi panambang {-ke}/{-ake} mesthi wonten tambahan fonem k. Panyerating tembung kasebut ugi kedah dipungandheng kalihan wuwuhanipun amargi wuwuhan sesarengan inggih menika ater-ater saha panambangipun kedah dipunserat rumaket kalihan tembung lingganipun. Panyerating tembung **tak kandake** ingkang leres inggih menika **takkandhakke**.

(4) {di-ke}

Kalepatan ing panyerating wuwuhan sesarengan {di-ke} ing *subtitle film Spy Girl* ingkang ater-ateripun kaserat pisah kados pethikan ing ngandhap menika.

“malah **di blasuke**” (D1-07:08)

Tembung **di blasuke** ing pethikan *subtitle film* kasebut lepat ing panyerating panambang {di-ke} mligi ater-ateripun ingkang kaserat pisah. Tembung diblasukke saking tembung blasuk ingkang dipunwuwuhi wuwuhan sesarengan {di-ke}. Panyerating tembung kasebut kedah dipunserat rumaket kalihan wuwuhan sesarenganipun inggih menika ater-ater saha panambangipun. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **diblasukke**.

(5) {di-i}

Kalepatan ing panyerating wuwuhan sesarengan {di-i} ing *subtitle film Spy Girl* ingkang ater-ateripun kaserat pisah kados pethikan ing ngandhap menika.

“ayo **di keploki** , koyo doro muluk” (D2-23:32)

Tembung **di keploki** ing pethikan *subtitle film* kasebut lepat ing panyerating panambang {di-i} mligi ingkang ater-ateripun dipunpisah. Tembung kasebut saking tembung keplok ingkang dipunwuwuhi wuwuhan sesarengan {di-i}. Miturut tata pandhapuking tembung, panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi wuwuhan sesarengan (ater-ater saha panambang) kedah dipunserat rumaket kalihan tembung lingganipun. Saengga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **dikeploki**.

Tuladha sanesipun ingkang lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {di-i} ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“dasare aku cen angel **di ajari** po yo?” (D2-35:28)

Panyerating tembung **di ajari** ing pethikan *subtitle film* kasebut lepat ing panyerating panambang {di-i} mliginipun ater-ateripun dipunserat pisah. Dene miturut tata pandhapuking tembung, panyerating wuwuhan sesarengan inggih

menika ater-ater saha panambangipun kedah dipunserat rumaket kalihan tembung lingganipun. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **diajari**.

b) Dipunpisah Ater-ateripun saha Panambangipun

Kalepatan panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi wuwuhan sesarengan ingkang panyerating ater-ater saha panambangipun kaserat pisah inggih menika wonten ing wuwuhan sesarengan {dak-ke}/{tak-ke} saha {di-ke}. Kalepatan-kalepatan kasebut badhe dipunjlentrehaken ing ngandhap menika.

(1) {dak-ke}/{tak-ke}

Kalepatan ing panyerating wuwuhan sesarengan {tak-ke} ingkang ater-ater saha panambangipun kaserat pisah ing *subtitle film Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“ono sing arep **tak omong ke**” (D2-27:40)

Tembung **tak omong ke** lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {tak-ke} ingkang ater-ater saha panambangipun dipunserat pisah. Tembung kasebut dumados saking {tak-} + omong + {-ke} saengga dados takomongke. Panyerating tembung kasebut kedah dipungandheng kalihan wuwuhanipun amargi wuwuhan sesarengan inggih menika ater-ater saha panambang kedah dipunserat rumaket kalihan tembung lingganipun. Saengga panyerating tembung **tak omong ke** ingkang leres inggih menika **takomongke**.

(2) {di-ke}

Kalepatan ing panyerating wuwuhan sesarengan {di-ke} ingkang ater-ater saha panambangipun kaserat pisah ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“kok lagi **di neh ke** aku saiki?” (D1-15:53)

Tembung **di neh ke** ing pethikan *subtitle film* kasebut lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {di-ke} ingkang kaserat pisah. Tembung **dinehke** menika saking tembung **weneh**, adatifun ing basa pacelathon dipunringkes dados **neh** ingkang dipunwuwuhi wuwuhan sesarengan {di-ke}. Panyerating tembung kasebut kedah dipunserat rumaket kalihan ater-ater saha panambangipun. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **dinehke**.

4) Kalepatan Panyerating Tembung Rangkep

Kalepatan panyerating tembung rangkep ing panaliten menika dipunperang dados kalih inggih menika panyerating tembung rangkep ingkang kirang tandha panggandhengipun saha panyerating tembung rangkep ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih. Kalepatan-kalepatan kasebut badhe dipunjlentrehaken ing ngandhap menika.

a) Kirang Tandha Panggandhengipun

Kalepatan ing panyerating tembung rangkep ing *subtitle film Spy Girl* ingkang kirang tandha panggandhengipun kados pethikan ing ngandhap menika.

“Jin-ah ra ono **apa apane!**” (D1-08:33)

Tembung **apa apane** lepat ing panyerating tembung rangkep ingkang kirang tandha panggandhengipun. Miturut aturan ingkang sampun wonten, inggih menika ing panyerating tembung rangkep antawisipun tembung ingkang dipunrangkep dipunwuwuhi tandha panggandheng. Panyerating tembung kasebut

ingkang leres inggih menika **apa-apane**. Tuladha sanesipun saged dipuntingali ing ngandhap menika.

“e asu, wes **simpen simpen!**” (D1-29:06)

Tembung **simpen simpen** lepat ing panyerating tembung rangkep ingkang kirang tandha panggandhengipun. Miturut aturan ingkang sampun wonten, inggih menika ing panyerating tembung rangkep antawisipun tembung ingkang dipunrangkep dipunwuwuhi tandha panggandheng. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **simpen-simpen**.

b) Dipunringkes Ngginakaken Angka Kalih

Kalepatan panyerating tembung rangkep ing *subtitle film Spy Girl* ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih kados pethikan ing ngandhap menika.

“wes lali mbek **tugas2** spy mu po pie” (D1-34:15)

Tembung **tugas2** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating tembung rangkep ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih. Panganggening angka kalih kasebut minangka tandha tembung rangkep. Panyerating tembung rangkep ingkang leres ngginakaken tandha panggandheng saha tembungipun dipunserat jangkep. Panyerating tembung rangkep ingkang ngginakaken angka kalih kasebut boten jumbuh kalihan pandom *ejaan* basa Jawi ingkang dipunsampurnakaken. Saengga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **tugas-tugas**. Tuladha sanesipun saged dipuntingali ing ngandhap menika.

“wes **wani2** nggowo keple bali ?” (D1-30:12)

Ing pethikan pacelathon kasebut, tembung **wani2** lepat ing panyerating tembung rangkep ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih. Panganggening

angka kalih kasebut minangka tandha tembung rangkep. Panyerating tembung rangkep ingkang leres ngginakaken tandha panggandheng saha tembungipun dipunserat jangkep. Panyerating tembung rangkep ingkang ngginakaken angka kalih kasebut boten jumbuh kalihan pandom *ejaan* basa Jawi ingkang dipunsampurnakaken. Saengga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **wani-wani**.

3. Kalepatan *Fonologis* saha *Morfologis*

Ing panaliten menika ugi kapanggihaken kalepatan *fonologis* ugi *morfologis* sesarengan ing salebeting satunggal tembung. Kalepatan kasebut ngengingi kalepatan ing panyerating tembung *sapaan* ingkang lepat panyerating panambangipun. Tembung ingkang dipuntambah *vokal* saha lepat ing panyerating wuwuhanipun. Tembung ingkang kirang *konsonan* saha lepat ing panyerating *proklitik*, ater-ater, wuwuhan sesarengan, sarta tembung rangkep. Tembung ingkang lepat *ejaan vokal* saha lepat ing panyerating *proklitik*, ater-ater, panambang, sarta tembung rangkep. Tembung lepat *ejaan konsonan* saha lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan, *proklitik*, *enklitik*, panambang, sarta tembung rangkep. Kalepatan-kalepatan kasebut dipunandharaken ing ngandhap menika.

a. Kalepatan Panyerating Tembung ingkang Dipuntambah *Vokal* saha Lepat ing Panyerating Wuwuhanipun

Ing subtitle film *Spy Girl* dipunpanggihaken kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipuntambah *vokal* ugi ingkang lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {di-i}. Kalepatan kasebut kados pethikan ing ngandhap menika.

“ayoo do hormat sek karo komandan , mbangane **di senenii!**” (D2-44:14)

Tembung **di senenii** lepat ing panyerating tembung ingkang dipuntambah *vokal* i ugi ingkang lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {di-i} mligi ater-ateripun ingkang dipunserat pisah. Kalepatan kasebut dumados amargi *vokal* i ing pungkasaning tembung dipunserat rangkep, kedahipun cekap dipunserat i kemawon. Dene ngengingi kalepatan ing panyerating wuwuhan sesarengan {di-i} mligi ater-ateripun ingkang dipunserat pisah ingkang leres dipunserat gandheng amargi panyerating wuwuhan sesarengan inggih menika ater-ater saha panambangipun kedah dipunserat rumaket kalihan tembung lingganipun. Saengga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **diseneni**.

b. Kalepatan Tembung ingkang Kirang Konsonan saha Lepat ing Panyerating Proklitik, Ater-Ater, Wuwuhan Sesarengan sarta Tembung Rangkep

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan*ipun ing panaliten menika gayut kalihan panyerating *proklitik*, ater-ater, wuwuhan sesarengan, saha panyerating tembung rangkep. Kalepatan-kalepatan kasebut badhe dipunandharaken ing ngandhap menika.

1) Kalepatan Tembung ingkang Kirang Konsonan saha Lepat ing Panyerating Proklitik

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan* k ugi ingkang lepat ing panyerating tembung *proklitik* ingkang dipunpisah wonten ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“sek **tak gole** liane” (D1-03:33)

Tembung **tak gole** ing pethikan pacelathon kasebut nedahaken lepat ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan* k sarta lepat ing panyerating tembung *proklitik* ingkang dipunpisah. Panyerating tembung **gole** lepat inggih

menika kirang *konsonan* k ing pungkasan tembung. Tembung **gole** menawi dipuntingali saking konteks ukara, tembung kasebut boten ngemu teges. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **golek**.

Panyerating tembung **tak golek** ugi lepat ing panyerating tembung *proklitik* tak- ingkang panyeratipun dipunpisah. Miturut tata pandhapuking tembung, panyerating *proklitik* kedah dipunserat rumaket kalihan tembungipun. Saengga panyerating tembung ingkang leres dipunserat **takgolek**.

2) Kalepatan Tembung ingkang Kirang *Konsonan* saha Lepat ing Panyerating Ater-Ater {dak-, kok-, di-}

Ing subtitle film *Korea Spy Girl* dipunpangguhaken kalepatan ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan* k ugi ingkang lepat ing panyerating ater-ater ingkang dipunpisah. Kalepatan kasebut kados pethikan ing ngandhap menika.

“sek **tak gole** liane” (D1-03:33)

Tembung **tak gole** ing pethikan pacelathon ing nginggil lepat ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan* k sarta lepat ing panyerating ater-ater ingkang dipunpisah. Panyerating tembung **gole** lepat amargi kirang *konsonan* k ing pungkasaning tembung. Menawi dipuntingali saking konteks ukaranipun, tembung **gole** ingkang dipunkajengaken ateges ‘pados’ ananging menawi dipunserat **gole** ndadosaken tembung kasebut boten ngemu teges. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **golek** ‘pados’.

Tembung **tak golek** ugi lepat ing ater-ater {tak-} ingkang panyeratipun dipunpisah. Miturut tata pandhapuking tembung, panyerating ater-ater kedah

dipunserat rumaket kalihan tembung lingganipun. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika **takgolek**.

3) Kalepatan Tembung ingkang Kirang *Konsonan* saha Lepat ing Panyerating Wuwuhan Sesarengan

Ing subtitle film *Korea Spy Girl* dipunpangguhaken kalepatan ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan* k ugi lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan. Kalepatan kasebut dipunperang dados kalih inggih menika ingkang gayut kalihan wuwuhan sesarengan {dak-i}/{tak-i} saha {di-i}.

a) Kalepatan Tembung ingkang Kirang *Konsonan* saha Lepat ing Panyerating Wuwuhan Sesarengan {dak-i}/{tak-i}

Ing subtitle film *Korea Spy Girl* dipunpangguhaken kalepatan ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan* k ugi ingkang lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {dak-i}/{tak-i}. Kalepatan kasebut kados pethikan ing ngandhap menika.

“nganti aku ketemu mbek wong sing **tak golei** ngko” (D1-48:10)

Tembung **tak golei** lepat ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan* k ugi lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {tak-i} mligi ater-ateripun ingkang dipunserat pisah. Tembung **tak golei** dumados saking tembung golek [golè?] ingkang dipunwuwuhi ater-ater {tak-} saha panambang {-i} saengga dados takgoleki [takgolè?i] sanes takgolei [takgolèi]. Ngengingi kalepatan ing panyerating ater-ateripun ingkang dipunserat pisah ingkang leres dipungandheng amargi panyerating wuwuhan sesarengan (ater-ater saha panambang) ing tembung kedah dipunserat rumaket kalihan tembung lingganipun. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **takgoleki**.

b) Kalepatan Tembung ingkang Kirang Konsonan saha Lepat ing Panyerating Wuwuhan Sesarengan {di-ke}

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan* k ugi lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {di-ke} ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“malah **di blasuke**” (D1-07:08)

Tembung **di blasuke** ing pethikan *subtitle film* kasebut lepat ing panyerating tembung ingkang kirang *konsonan* k ugi lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {dak-i}/{tak-i} mligi ater-ateripun ingkang dipunserat pisah. Tembung **di blasuke** dumados saking tembung blasuk [blasU?] sanes blasu ingkang dipunwuwuhi wuwuhan sesarengan {di-ke}, {di-} + blasuk + {-ke} → diblasukke [blasu?ké] sanes diblasukke [blasU?ké]. Ngengingi panyerating ater-ater ingkang dipunserat pisah kasebut ndadosaken tembung lepat amargi panyerating wuwuhan sesarengan inggih menika ater-ater saha panambangipun kedah dipunserat rumaket kalihan tembung lingganipun. Panyerating tembung **diblasuke** ingkang leres inggih menika **diblasukke**.

4) Kalepatan Tembung ingkang Kirang Konsonan saha Lepat ing Panyerating Tembung Rangkep

Ing *subtitle film Korea Spy Girl* dipunpangguhaken kalepatan panyerating tembung ingkang kirang *konsonan*ipun ugi ingkang lepat ing tembung rangkepiipun. Kalepatan kasebut dipunperang dados kalih, inggih menika ingkang gayut kalihan panyerating tembung rangkep ingkang kirang tandha panggandhengipun saha ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih. Kalepatan-kalepatan kasebut badhe dipunandharaken ing ngandhap menika.

a) Kalepatan Tembung Rangkep ingkang Kirang Tandha Panggandhengipun saha Kirang Konsonanipun

Kalepatan ing panyerating tembung rangkep ingkang kirang tandha panggandhengipun saha kirang *konsonan* w ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“aku yakin **koe koe** kabeh do susah amargo deknen metu, tur yo pie meneh” (D2-23:28)

Tembung **koe koe** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating tembung rangkep ingkang kirang *konsonan* w. Kalepatan kasebut jalaran nalika maos tembung kowe swanten [w] boten ketingal. Ananging ingkang leres ing seratan tembung koe, *konsonan* w kedah dipunserat inggih menika ing antawisipun *vokal* o saha e saengga dados **kowe kowe**.

Tembung **kowe kowe** ugi lepat ing panyerating tembung rangkep ingkang kirang tandha panggandhengipun. Miturut aturan ingkang sampun wonten, inggih menika ing panyerating tembung rangkep antawisipun tembung ingkang dipunrangkep kedah dipunwuwuhi tandha panggandheng. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **kowe-kowe**.

b) Kalepatan Tembung Rangkep ingkang Dipunringkes Ngginakaken Angka Kalih saha ingkang Kirang Konsonanipun

Kalepatan ing panyerating tembung rangkep ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih ugi ingkang kirang *konsonan* w ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“awak dewe iki bijine do elek2 goro2 **koe2** kui rupane alek2” (D1-14:19)

Tembung **koe2** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating tembung rangkep ingkang kirang *konsonan* w. Kalepatan kasebut jalaran nalika maos tembung kowe swanten [w] boten ketingal. Ananging ingkang leres ing seratan tembung koe, *konsonan* w kedah dipunserat inggih menika ing antawisipun *vokal* o saha e. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika **kowe**.

Wonten ing tembung kasebut ugi lepat ing panyerating tembung rangkep ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih. Panganggening angka kalih ing tembung kasebut minangka tandha tembung rangkep. Panyerating tembung rangkep ingkang leres ngginakaken tandha panggandheng saha tembungipun dipunserat jangkep. Panyerating tembung rangkep ingkang ngginakaken angka kalih kasebut boten jumbuh kalihan pandom *ejaan* basa Jawi ingkang dipunsampurnakaken. Saengga panyerating tembung kowe2 ingkang leres inggih menika **kowe-kowe**.

c. Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Vokalipun* saha Lepat ing Panyerating *Proklitik*, *Ater-Ater*, *Panambang*, sarta Tembung Rangkep

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang lepat ing *ejaan vokalipun* menika gayut kalihan panyerating tembung *proklitik*, *ater-ater*, *panambang*, saha tembung rangkep. Kalepatan-kalepatan kasebut dipunjlentrehaken ing ngandhap menika.

1) Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Vokal*ipun saha ingkang Lepat ing Panyerating *Proklitik*

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang lepat ing *ejaan vokal /a/* ingkang dipunserat o ugi ingkang lepat ing panyerating *proklitik* ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“**tak kiro** pinter e jebule koplo” (D1-06:33)

Tembung **tak kiro** ing pethikan pacelathon kasebut ngandhut kalepatan panyerating *vokal /a/* ingkang dipunserat o saha lepat ing panyerating tembung *proklitik* ingkang dipunserat pisah. Tembung kiro dipunwaos [kiɾɔ], swanten [ɔ] ing tembung kasebut minangka fonem saking *vokal a*. Dados swanten [ɔ] wonten ing tembung kasebut sanes *vokal o* ingkang dipunwaos [ɔ] nanging *vokal a* ingkang dipunwaos [ɔ]. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **kira**.

Panyerating tembung *proklitik* tak- ingkang dipunpisah ing tembung **tak kira** ndadosaken lepat. Miturut tata pandhapuking tembung, panyerating *proklitik* kedah dipunserat rumaket kalihan tembungipun. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika dipunserat **takkira**.

2) Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Vokal*ipun saha ingkang Lepat ing Panyerating Ater-Ater

Kalepatan panyerating tembung lepat ing *ejaan vokal /a/* dipunserat o ugi ingkang lepat ing panyerating ater-ater ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“**tak kiro** pinter e jebule koplo” (D1-06:33)

Tembung **tak kiro** ing pethikan pacelathon kasebut ngandhut kalepatan panyerating *vokal /a/* ingkang dipunserat o saha lepat ing ater-ater ingkang

dipunpisah. Tembung kiro dipunwaos [kirɔ], swanten [ɔ] ing tembung kasebut minangka fonem saking *vokal* a. Dados swanten [ɔ] wonten ing tembung kasebut sanes *vokal* o ingkang dipunwaos [ɔ] nanging *vokal* a ingkang dipunwaos [ɔ]. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **kira**.

Panyerating ater-ater {tak-} ingkang dipunpisah ing tembung kasebut ndadosaken lepat. Miturut tata pandhapuking tembung, panyerating ater-ater kedah dipunserat rumaket kalihan tembungipun. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika dipunserat **takkira**.

3) **Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Vokal*ipun saha ingkang Lepat ing Panyerating Panambang**

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang lepat ing *ejaan vokal* ugi ingkang lepat ing panyerating panambangipun, inggih menika panambang {-a}, {-ne}, {-en}, saha {-an}. Kalepatan kasebut dipunandharaken ing ngandhap menika.

a) **Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Vokal*ipun saha ingkang Lepat ing Panyerating Panambang {-a}**

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang lepat ing *ejaan vokal*ipun ugi ingkang lepat ing panyerating panambangipun kados pethikan ing ngandhap menika.

“jok meneng ae **ngomong o**” (D2-00:59)

Tembung **ngomong o** ing pethikan pacelathon ing nginggil lepat ing panyerating *ejaan vokal* /a/ ingkang dipunserat o saha panambangipun dipunserat pisah. Miturut tata pandhapuking tembung, sedaya tembung lingga ingkang dipunwuwuhi panambang panyeratipun kedah dipungandheng.

Kalepatan panyerating vokal /a/ ingkang dipunserat o menika wonten ing panambangipun. Kalepatan kasebut jalaran panambang {-a} ing tembung kasebut dipunwaos [ɔ], kamangka swanten [ɔ] kasebut minangka fonem saking *vokal* a. Dados swanten [ɔ] ing panambang kasebut sanes *vokal* o ingkang dipunwaos [ɔ] nanging *vokal* a ingkang dipunwaos [ɔ]. Tembung kasebut dumados saking ater-ater {ng-} + omong [omɔŋ] + {-a} saengga dados ngomonga [ŋomɔŋɔ]. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika **ngomonga**.

b) Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Vokal*ipun saha ingkang Lepat ing Panyerating Panambang {-ne}

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang lepat ing *ejaan vokal* ugi ingkang lepat ing panyerating panambang ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“ketok **sengsoro ne**” (D2-45:58)

Tembung **sengsoro ne** ing pethikan pacelathon ing nginggil lepat ing panyerating *vokal* /a/ ingkang dipunserat o saha lepat ing panyerating panambang {-ne} ingkang dipunserat pisah. Miturut tata pandhapuking tembung, sedaya tembung lingga ingkang dipunwuwuhi panambang panyeratipun kedah dipungandheng.

Wonten ing pacelathon kasebut, tembung *sengsoro* dipunwaos [səŋsɔɔ], swanten [ɔ] ing tembung kasebut minangka fonem saking *vokal* a. Dados swanten [ɔ] wonten ing tembung kasebut sanes *vokal* o ingkang dipunwaos [ɔ] nanging *vokal* a ingkang dipunwaos [ɔ]. Ananging menawi ing tembung *sengsara* pikantuk panambang {-ne} dados *sengsarane*, tembung kasebut dipunwaos [səŋsarané]

sanés dipunwaos [səŋsɔɾɔné]. Dados panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **sengsarane**.

c) Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Vokal*ipun saha ingkang Lepat ing Panyerating Panambang {-en}

Ing subtitle film *Korea Spy Girl* dipunpangguhaken kalepatan panyerating tembung ingkang lepat ing *ejaan vokal* ugi ingkang lepat ing panyerating panambangipun. Kalepatan kasebut kados pethikan ing ngandhap menika.

“**cetak en** meneh nek koe arep nambah” (D1-27:22)

Panyerating tembung **cetak en** ing pethikan pacelathon kasebut lepat *ejaan vokal* /i/ ingkang dipunserat e, *ejaan konsonan* /th/ ingkang dipunserat t, sarta lepat ing panyerating panambang {-en} ingkang dipunpisah. Kalepatan panyerating tembung cetak ingkang lepat *ejaan vokal* /i/ ingkang dipunserat e sarta lepat *ejaan konsonan* /th/ dipunserat t jalaran pangaribawa saking seratan basa Indonesia. Ing basa Indonesia, tembung cetak tegesipun sami kalihan tembung cithak ing basa Jawi. Awit saking asring nyerat tembung cetak ing basa Indonesia ndadosaken lepat anggenipun nyerat cithak ing basa Jawi.

Tembung cithak en ugi lepat ing panyerating panambang {-en} ingkang dipunserat pisah. Miturut tata pandhapuking tembung, panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi panambang, panyeratipun dipunserat gandheng kalihan tembung lingganipun. Saengga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **cithaken**.

d) Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Vokal* saha ingkang Lepat ing Panyerating Panambang {-an}

Kalepatan panyerating tembung ingkang lepat ing *ejaan vokal* ugi ingkang lepat ing panyerating panambangipun ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“yo wes tak niati **wes an**” (D1-21:53)

Panyerating tembung **wes an** ing pethikan kasebut lepat *ejaan vokal* /i/ ingkang dipunserat e sarta lepat ing panyerating panambang {-an} ingkang dipunpisah. Kalepatan ing panyerating panambang {-an} ingkang dipunserat pisah kasebut boten jumbuh kalihan tata pandhapuking tembung. Panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi panambang kedah dipunserat gandheng kalihan tembung lingganipun.

Tembung wes an ing pethikan *subtitle* ing nginggil lepat ing *ejaan vokal* /i/ ingkang dipunserat e. Tembung wes dipunwaos [wIs], tembung kasebut kaserat mawi *vokal* e amargi *vokal* i gadhah alofon [i] kalihan [I]. Cara maos [I] menika kados swanten [e] saengga panyeratipun lira-liru kalihan swanten [e]. Swanten [I] ing tembung kasebut minangka alofon saking *vokal* I, dados swanten [I] wonten ing tembung kasebut sanes *vokal* e ingkang dipunwaos [I] nanging *vokal* i ingkang dipunwaos [I]. Ananging menawi ing tembung ‘wis’ dipunwuwuhi panambang {-an} dados wisan, tembung kasebut dipunwaos [wisan] sanes dipunwaos [wIsan]. Saengga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **wisan**.

4) Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Vokalipun* saha ingkang Lepat ing Panyerating Tembung Rangkep

Kalepatan ing panyerating tembung rangkep ingkang lepat *ejaan vokal* ing *subtitle film Korea Spy Girl* dipunperang dados kalih, inggih menika ingkang gayut kalihan panyerating tembung rangkep ingkang kirang tandha panggandhengipun saha ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih. Kalepatan-kalepatan kasebut badhe dipunandharaken ing ngandhap menika.

a) Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Vokalipun* saha ingkang Lepat ing Panyerating Tembung Rangkep ingkang Kirang Tandha Panggandhengipun

Kalepatan panyerating tembung rangkep ingkang kirang tandha panggandhengipun dumados saking tembung ingkang lepat *ejaan vokal /a/* ingkang dipunserat o saha *vokal /i/* ingkang dipunserat e. Kalepatan-kalepatan kasebut badhe dipunandharaken ing ngandhap menika.

(1) Kalepatan ing panyerating tembung rangkep ingkang kirang tandha panggandhengipun ugi ingkang lepat ing *ejaan vokal /a/* ingkang dipunserat o ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“pas aku lahir wes **digon^ho gon^ho** aku” (D1-45:40)

Tembung **digon^ho gon^ho** lepat ing panyerating tembung rangkep ingkang kirang tandha panggandhengipun saha lepat ing *ejaan vokal /a/* ingkang dipunserat o. Miturut aturan panyerating tembung rangkep inggih menika ing antawisipun tembung ingkang dipunrangkep dipunwuwuhi tandha panggandheng. Tembung digon^ho-gon^ho dipunwaos [digon^ho-gon^ho], swanten [ɔ] ing tembung kasebut minangka fonem saking *vokal* a. Dados swanten [ɔ] wonten ing tembung kasebut sanes *vokal* o ingkang dipunwaos [ɔ] nanging *vokal* a ingkang dipunwaos

[ɔ]. Saengga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **digantha-gantha**.

(2) Kalepatan ing panyerating tembung rangkep ingkang kirang tandha panggandhengipun ugi ingkang lepat ing *ejaan vokal /i/* ingkang dipunserat e ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“sek sek” (D1-25:36)

Tembung **sek sek** lepat ing panyerating tembung rangkep ingkang kirang tandha panggandhengipun saha lepat ing *ejaan vokal /i/* ingkang dipunserat e. Miturut aturan panyerating tembung rangkep inggih menika ing antawisipun tembung ingkang dipunrangkep dipunwuwuhi tandha panggandheng. Saengga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika dipunwuwuhi tandha panggandheng.

Tembung sek-sek ing nginggil dipunwaos [sɪk-sɪk], tembung kasebut kaserat mawi *vokal* e amargi *vokal* i gadhah kalih alofon, inggih menika [i] kalihan [ɪ]. Cara maos [ɪ] menika kados swanten [e] saengga panyeratipun lira-liru kalihan swanten [e]. Swanten [ɪ] ing tembung kasebut minangka alofon saking *vokal* i dados swanten [ɪ] wonten ing tembung kasebut sanes *vokal* e ingkang dipunwaos [ɪ] nanging *vokal* i ingkang dipunwaos [ɪ]. Saengga panyerating tembung **sek-sek** ingkang leres inggih menika **sik-sik**.

b) Kalepatan Tembung ingkang Lepat Ejaan Vokalipun saha ingkang Lepat ing Panyerating Tembung Rangkep ingkang Dipunringkes Ngginakaken Angka Kalih

Kalepatan panyerating tembung rangkep ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih dumados saking tembung ingkang lepat *ejaan vokal /a/*

ingkang dipunserat o, *vokal* /e/ ingkang dipunserat a, saha *vokal* /i/ ingkang dipunserat e. Kalepatan-kalepatan kasebut badhe dipunandharaken ing ngandhap menika.

(1) Kalepatan ing panyerating tembung rangkep ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih ugi ingkang lepat ing *ejaan vokal* /a/ ingkang dipunserat o ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“iki **konco2ku** seko sma biyen” (D2-05:33)

Tembung **konco2ku** ing pethikan pacelathon kasebut lepat ing panyerating tembung rangkep ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih saha ingkang lepat ing *ejaan vokal*ipun inggih menika *vokal* /a/ ingkang dipunserat o. Tembung konco dipunwaos [kɔncɔ], swanten [ɔ] ing tembung-tembung kasebut minangka fonem saking *vokal* a. Dados swanten [ɔ] wonten ing tembung kasebut sanes *vokal* /o/ ingkang dipunwaos [ɔ] nanging *vokal* a ingkang dipunwaos [ɔ]. Ananging menawi ing tembung ‘kanca’ pikantuk wuwuhan *enklitik* {-ku} dados kancaku, tembung kasebut dipunwaos [kancaku] sanes dipunwaos [kɔncɔku].

Tembung **kanca2ku** ugi lepat ing panyerating tembung rangkep ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih. Panganggening angka kalih kasebut minangka tandha tembung rangkep. Panyerating tembung rangkep ingkang leres ngginakaken tandha panggandheng saha tembungipun dipunserat jangkep. Panyerating tembung rangkep ingkang ngginakaken angka kalih kasebut boten jumbuh kalihan pandom *ejaan* basa Jawi ingkang dipunsampurnakaken. Saengga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **kanca-kancaku**.

(2) Kalepatan ing panyerating tembung rangkep ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih ugi ingkang lepat ing *ejaan vokal /e/* ingkang dipunserat a ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“awak dewe iki bijine do elek2 goro2 koe2 kui rupane **alek2**” (D1-14:19)

Tembung **alek2** lepat ing panyerating tembung rangkep ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih saha ingkang lepat *ejaan vokal /e/* ingkang dipunserat a. Menawi dipuntingali saking konteks ukaranipun, tembung alek boten ngemu teges. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **elek**.

Tembung elek2 kasebut ugi lepat ing panyerating tembung rangkep ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih. Panganggening angka kalih kasebut minangka tandha tembung rangkep. Panyerating tembung rangkep ingkang leres ngginakaken tandha panggandheng saha tembungipun dipunserat jangkep. Panyerating tembung rangkep ingkang ngginakaken angka kalih kasebut boten jumbuh kalihan pandom *ejaan* basa Jawi ingkang dipunsampurnakaken. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **elek-elek**.

(3) Kalepatan ing panyerating tembung rangkep ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih ugi ingkang lepat ing *ejaan vokal /i/* ingkang dipunserat e ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“he gowo **urep2?**” (D2-15:13)

Tembung **urep2** lepat ing panyerating *vokal /i/* ingkang dipunserat e. Tembung urip dipunwaos [urIp]. Ing tembung kasebut kaserat mawi *vokal /e/*

amargi *vokal* i gadhah alofon [i] kalihan [I]. Cara maos [I] menika kados swanten [e] saengga panyeratipun lira-liru kalihan swanten [e]. Swanten [I] ing tembung kasebut minangka alofon saking *vokal* i. Dados swanten [I] wonten ing tembung kasebut sanes *vokal* e ingkang dipunwaos [I] nanging *vokal* i ingkang dipunwaos [I]. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **urip**.

Tembung kasebut ugi lepat ing panyerating tembung rangkep ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih. Panganggening angka kalih kasebut minangka tandha tembung rangkep. Panyerating tembung rangkep ingkang leres ngginakaken tandha panggandheng saha tembungipun dipunserat jangkep. Panyerating tembung rangkep ingkang ngginakaken angka kalih kasebut boten jumbuh kalihan pandom *ejaan* basa Jawi ingkang dipunsampurnakaken. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **urip-urip**.

d. Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Konsonan* saha ingkang Lepat ing Panyerating Wuwuhan Sesarengan, *Proklitik*, *Enklitik*, Panambang, sarta Tembung Rangkep

Kalepatan ing panyerating tembung lepat ing *ejaan konsonan*ipun menika gayut kalihan panyerating wuwuhan sesarengan, *proklitik*, *enklitik*, panambang, sarta tembung rangkep. Kalepatan-kalepatan kasebut dipunandharaken ing ngandhap menika.

1) Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Konsonan* saha ingkang Lepat ing Panyerating Wuwuhan Sesarengan

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang lepat ing *ejaan konsonan*ipun ugi ingkang lepat ing panyerating wuwuhan sesarenganipun menika dumados saking wuwuhan sesarengan {dak-i}/{tak-i} saha {dak-ke}/{tak-ke}. Kalepatan-kalepatan kasebut dipunjlentrehaken ing ngandhap menika.

a) Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Konsonan* saha ingkang Lepat ing Panyerating Wuwuhan Sesarengan {dak-i}/{tak-i}

Ing panaliten menika dipunpanggihaken kalepatan panyerating tembung ingkang lepat ing panyerating wuwuhan sesarenganipun {dak-i}/{tak-i} saha ingkang *ejaan konsonan*ipun lepat inggih menika gayut kalihan *ejaan konsonan* /d/ ingkang dipunserat j saha /dh/ dipunserat d. Kalepatan-kalepatan kasebut dipunandharaken ing ngandhap menika.

- (1) Kalepatan panyerating tembung ingkang lepat *ejaan konsonan* /d/ ingkang dipunserat j ugi ingkang lepat ing panyerating wuwuhan sesarenganipun ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“lha pie **tak jilati** sek wae po?” (D1-27:39)

Tembung **tak jilati** ing pethikan ing nginggil lepat ing panyerating *konsonan* /d/ ingkang dipunserat j sarta lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {tak-i} mliginipun ater-ateripun ingkang dipunserat pisah. Kalepatan panyerating *ejaan konsonan*ipun jalaran pangaribawa saking panyerating tembung ing basa Indonesia. Ing basa Indonesia tembung *jilat* tegesipun sami kalihan tembung dilat ing basa Jawi. Awit saking asring nyerat tembung *jilat* ing basa Indonesia ndadosaken lepat anggenipun nyerat dilat ing basa Jawi.

Dene panyerating tembung ater-ater {tak-} ingkang dipunpisah ing tembung kasebut ndadosaken lepat. Miturut tata pandhapuking tembung, panyerating ater-ater kedah dipunserat rumaket kalihan tembungipun. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika **takdilati**.

(2) Kalepatan panyerating tembung lepat ing *ejaan konsonan* /dh/ ingkang dipunserat d ugi ingkang lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {dak-i}/{tak-i} ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“sek **tak kandani**” (D1-06:28)

Tembung **tak kandani** ing pethikan ing nginggil lepat ing panyerating *konsonan* /dh/ ingkang dipunserat d sarta lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan {tak-i} mliginipun ater-ateripun ingkang dipunserat pisah. Tembung kasebut saking tembung kandha ingkang ateges ngendika, menawi tembung kasebut dipunserat kanda ndadosaken tembung kasebut boten ngemu teges.

Panyerating tembung tak kandhani lepat amargi panyerating wuwuhan sesarengan {tak-i} mligi ater-ateripun dipunserat pisah. Miturut tata pandhapuking tembung, panyerating ater-ater kedah dipunserat rumaket kalihan tembungipun. Tembung kasebuut dumados saking ater-ater {tak-} + kandha + {-i} → takkandhani. Panyerating tembung ingkang leres inggih menika **takkandhani**.

b) Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Konsonan* saha ingkang Lepat ing Panyerating Wuwuhan Sesarengan {dak-ke}/{tak-ke}

Kalepatan ing panyerating tembung lepat ing *ejaan konsonan* /dh/ dipunserat d ugi ingkang lepat ing panyerating wuwuhan sesarenganipun {dak-ke}/{tak-ke} ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“**tak kandake** polisi koe lho” (D1-42:33)

Tembung **tak kandake** ing pethikan kasebut lepat ing panyerating *konsonan* /dh/ ingkang dipunserat d, kirang *konsonan* k sarta lepat ing panyerating

wuwuhan sesarengan {tak-ke} mliginipun ater-ateripun ingkang dipunserat pisah. Tembung kasebut saking tembung kandha ingkang ateges ‘ngendika’, menawi tembung kasebut dipunserat kanda ndadosaken tembung kasebut boten ngemu teges.

Panyerating wuwuhan sesarengan {tak-ke} ing tembung kandha lepat ing panyerating ater-ateripun ingkang dipunpisah. Miturut tata pandhapuking tembung, panyerating ater-ater kedah dipunserat rumaket kalihan tembungipun. Tembung kasebut dumados saking {tak-} + {kandha} + {-ke} → takkandhakke. Wontenipun tambahan konsonan k ing tembung kasebut jalaran ing tembung lingga ingkang pungkasanipun vokal menawi dipunwuwuhi panambang {-ake}/ {-ke} mesthi wonten tambahan konsonan k. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika **takkandhakke**.

2) Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Konsonan* saha ingkang Lepat ing Panyerating Tembung *Proklitik*

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang lepat ing *ejaan konsonan* /dh/ dipunserat d ugi ingkang lepat ing panyerating *proklitik* ing subtitle film Korea *Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“sek **tak kandani**” (D1-06:28)

Tembung **tak kandani** ing pethikan ing nginggil lepat ing panyerating *konsonan* /dh/ ingkang dipunserat d sarta lepat ing panyerating tembung *proklitik* tak- ingkang dipunserat pisah. Tembung kasebut saking tembung kandha ingkang ateges ‘ngendika’, menawi tembung kasebut dipunserat kanda ndadosaken tembung kasebut boten ngemu teges.

Panyerating tembung *proklitik* tak- ingkang dipunpisah ing tembung kasebut ndadosaken lepat. Miturut tata pandhapuking tembung, panyerating *proklitik* kedah dipunserat rumaket kalihan tembungipun. Saengga panyerating tembung ingkang leres inggih menika **takkandhani**.

3) Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Konsonan* saha ingkang Lepat ing Panyerating *Enklitik*

Kalepatan panyerating tembung ingkang lepat ing *ejaan konsonan* /dh/ dipunserat d ugi ingkang lepat ing panyerating *enklitik* ing subtitle film Korea *Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“asu i , tembak **ndas mu** sisan headshot koe! (D1-42:30)

Tembung **ndas mu** ing pethikan pacelathon ing nginggil lepat ing panyerating tembung ingkang lepat ing panyerating *konsonan* /dh/ ingkang dipunserat d sarta lepat ing panyerating tembung *enklitik* –mu ingkang dipunserat pisah. Kalepatan panyerating tembung **ndas** ndadosaken tembung kasebut boten ngemu teges. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **ndhas/endhas** ‘mustaka’.

Tembung **ndhas mu** ugi lepat ing panyerating *enklitik* -mu ingkang dipunpisah. Panyerating tembung *enklitik* miturut tata pandhapuking tembung kedah dipunserat rumaket kalihan tembungipun. Saengga panyerating tembung ingkang leres dipunserat **ndhasmu**.

4) Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Konsonan* saha ingkang Lepat ing Panyerating Panambang

Kalepatan panyerating tembung ingkang lepat ing *ejaan konsonan*ipun ugi ingkang lepat ing panyerating panambangipun inggih menika panambang {-e} saha {-en}.

a) Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Konsonan* saha ingkang Lepat ing Panyerating Panambang {-e}

Kalepatan panyerating tembung ingkang lepat ing *ejaan konsonan* /dh/ dipunserat d, kirang *konsonan* w, sarta ingkang lepat ing panyerating panambang {-e} ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“golei **duit e** jal” (D1-25:18)

Tembung **duit e** ing pethikan pacelathon ing nginggil lepat ing panyerating *konsonan* /dh/ ingkang dipunserat d, kirang *konsonan* w, sarta lepat ing panyerating panambangipun. Kalepatan panyerating tembung duit pikantuk pangaribawa saking panyerating tembung ing basa Indonesia. Panyerating tembung duit lepat, kedahipun dipunserat dhuwit ‘arta’ saengga ndadosaken tembung kasebut ngemu teges. Kalepatan panyerating tembung ingkang kirang *konsonan* w menika jalaran nalika maos tembung dhuwit swanten [w] boten ketingal. Ananging ingkang leres ing seratan tembung dhuwit, *konsonan* w kedah dipunserat inggih menika ing antawisipun *vokal* u saha i.

Ngengingi panyerating panambang {-e} ingkang dipunpisah ndadosaken lepat amargi boten jumbuh kalihan tata pandhapuking tembung. Panyerating tembung ingkang dipunwuwuhi panambang kedah dipunserat gandheng kalihan

tembung lingganipun. Dados panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **dhuwite**.

b) Kalepatan Tembung ingkang Lepat *Ejaan Konsonan* saha ingkang Lepat ing Panyerating Panambang {-en}

Kalepatan ing panyerating tembung ingkang lepat ing *ejaan vokal /i/* dipunserat e, *konsonan /th/* dipunserat t, ugi ingkang lepat ing panyerating panambang {-en} ingkang dipunserat pisah ing *subtitle film Korea Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“**cetak en** meneh nek koe arep nambah” (D1-27:22)

Panyerating tembung **cetak en** ing pethikan pacelathon kasebut lepat *ejaan vokal /i/* ingkang dipunserat e, *ejaan konsonan /th/* ingkang dipunserat t, sarta lepat ing panyerating panambang {-en} ingkang dipunpisah. Kalepatan panyerating tembung cetak ingkang lepat *ejaan vokal /i/* ingkang dipunserat e sarta lepat *ejaan konsonan/th/* dipunserat t ing tembung kasebut jalaran pangaribawa saking seratan basa Indonesia. Ing basa Indonesia, tembung cetak tegesipun sami kalihan tembung cithak ing basa Jawi. Awit saking asring nyerat tembung cetak ing basa Indonesia ndadosaken lepat anggenipun nyerat cithak ing basa Jawi.

Tembung cithak en kasebut ugi lepat ing panyerating panambang {-en} ingkang dipunserat pisah. Miturut tata pandhapuking tembung panyerating tembung ingkang pikantuk panambang kedah dipunserat gandheng kalihan tembung lingganipun. Saengga panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **cithaken**.

5) Kalepatan Tembung Lepat *Ejaan Konsonan* saha ingkang Lepat ing Panyerating Tembung Rangkep

Kalepatan panyerating tembung rangkep ingkang kirang tandha panggandhengipun ugi ingkang lepat *ejaan konsonan* /dh/ ingkang dipunserat d ing subtitle film Korea *Spy Girl* kados pethikan ing ngandhap menika.

“pokokmen urusane **dewe dewe**” (D1-33:26)

Tembung **dewe dewe** lepat ing panyerating tembung rangkep ingkang lepat ing *ejaan konsonan* /dh/ ingkang dipunserat d sarta kirang tandha panggandheng. Tembung **dewe** ing pethikan ing nginggil lepat ing panyerating *konsonan* /dh/ ingkang dipunserat d. Tembung dewe ingkang dipunkajengaken ing ukara kasebut ateges ‘piyambak’, menawi tembung kasebut dipunserat dewe ndadosaken tembung kasebut boten ngemu teges kedahipun dipunserat dhewe ‘piyambak’.

Tembung dewe ugi lepat ing panyerating tembung rangkep ingkang kirang tandha panggandhengipun. Miturut aturan ingkang sampun wonten, inggih menika ing panyerating tembung rangkep antawisipun tembung ingkang dipunrangkep dipunwuwuhi tandha panggandheng. Panyerating tembung kasebut ingkang leres inggih menika **dhewe-dhewe**.

BAB V PANUTUP

A. Dudutan

Saking asiling panaliten saha pirembagan ingkang sampun dipunandharaken ing bab saderengipun, analisis kalepatan *fonologis* saha *morfologis* basa Jawi ing *subtitle film Korea Spy Girl* saged dipunpendhet dudutan kados ing ngandhap menika.

1. Kalepatan *fonologis* basa Jawi ing *film Korea Spy Girl* ingkang dipunpanggiaken inggih menika ngengingi *silabisasi* saha *ejaan*. Kalepatan *silabisasi* tembung ingkang dipunpanggiaken gayut kalihan panyerating tembung ingkang dipuntambah *vokal*, dipuntambah *konsonan*, dipunkirangi *vokal*, dipunkirangi *konsonan*. Dene kalepatan *ejaan* tembung gayut kalihan kalepatan *ejaan vokal* saha *konsonan*.
2. Kalepatan *morfologis* ing *subtitle film Korea Spy Girl* ingkang dipunpanggiaken inggih menika kalepatan ing panyerating tembung saha proses pandhapuking tembung. Kalepatan panyerating tembung gayut kalihan panyerating tembung ancer-ancer ingkang dipungandheng, sarta tembung *proklitik* saha tembung *enklitik* ingkang dipunpisah. Dene kalepatan ing proses pandhapuking tembung gayut kalihan panyerating ater-ater ingkang dipunpisah, panambang ingkang dipunpisah, proses wuwuhan sesarengan ingkang dipunpisah ater-ater saha utawi panambangipun, proses ngrangkep tembung ingkang kirang tandha panggandhengipun saha ingkang dipunringkes ngginakaken angka kalih.

3. Kalepatan *fonologis* saha *morfologis* ing *subtitle film Korea Spy Girl* ngengingi kalepatan ing panyerating tembung ingkang dipuntambah *vokal* saha lepat ing panyerating wuwuhanipun. Tembung ingkang kirang *konsonan* saha lepat ing panyerating *proklitik*, ater-ater, wuwuhan sesarengan sarta tembung rangkep. Tembung ingkang lepat ejaan *vokal* saha lepat ing panyerating *proklitik*, ater-ater, panambang, saha tembung rangkep. Tembung ingkang lepat ejaan *konsonan* saha lepat ing panyerating wuwuhan sesarengan, *proklitik*, *enklitik*, panambang, sarta tembung rangkep.

B. Implikasi

Asiling panaliten menika dipunginakaken kangge nambah seserepan dhateng pamaos ngengingi kalepatan basa mliginipun kalepatan *fonologis* saha *morfologis* basa Jawi wonten ing *film Korea Spy Girl* saengga kaajab kalepatan kasebut boten dipunambali malih dening pamaos. Asiling panaliten menika ugi dipunginakaken kangge nambahi seserapan ngelmu basa mliginipun ngelmu bab *fonologi* saha *morfologi*.

C. Pamrayogi

Panaliten ngengingi bab kalepatan basa ing *subtitle film Korea Spy Girl* menika dereng dipunrembag sedaya. Pramila taksih prelu dipuntindakaken panaliten lanjut ingkang ngrembag perangan sanes kadosta ngrembag *diksi* (pamiling tembung) saha *sintaksis* (tata pandhapuking ukara).

KAPUSTAKAN

- Abdillah, Pius dan Danu Prasetya. __. Kamus Lengkap Bahasa Indonesia. Surabaya: Arkola.
- Antunsuhono. 1956. *Paramasastra Djawa*. Yogyakarta: Hien Hoo Sing.
- Balai Bahasa Yogyakarta. 2006. *Pedoman Umum Ejaan Bahasa Jawa Huruf Latin yang Disempurnakan (Edisi Revisi)*. Yogyakarta: Kanisius.
- Hastuti, Sri. 1985. *Permasalahan dalam Bahasa Indonesia*. Klaten: Intan.
- _____. 2003. *Sekitar Analisis Kesalahan Berbahasa Indonesia*. Yogyakarta: Mitra Gama Widya.
- Lass, Roger. 1991. *Fonologi*. Semarang: IKIP Semarang Press.
- Mulyani, Hari. 2008. Analisis Kesalahan Berbahasa Jawa dalam Karangan Siswa Kelas VIII SMP N 2 Cangkringan Sleman. *Skripsi S1*. Yogyakarta: Program Studi Pendidikan Bahasa Jawa, FBS UNY.
- Mulyani, Siti. 2008. *Fonologi Bahasa Jawa*. Yogyakarta: Kanwa Publisier.
- Mulyana. 2007. *Morfologi Bahasa Jawa*. Yogyakarta: Kanwa Publisier.
- Nurhayati, Endang. 2001. *Morfologi Bahasa Jawa*. Yogyakarta: FBS UNY.
- Pateda, Mansoer. 1989. *Analisis Kesalahan*. Flores - NTT: Nusa Indah.
- Poedjosoedarmo, Soepomo dkk. 1979. *Morfologi Bahasa Jawa*. Jakarta: Pusat Pembinaan dan Pengembangan Bahasa Depdikbud.
- Poerwadarminta, W. J. S. 1939. *Baoesastra Djawa*. Jakarta: J.B. Wolters Uitgevers Maatschappij.
- Pratiwi, Yunani Linggar. 2009. Analisis Kesalahan Berbahasa Jawa dalam Karangan Siswa Kelas X SMA N 1 Banjarnegara Tahun Ajaran 2008/2009. *Skripsi S1*. Yogyakarta: Program Studi Pendidikan Bahasa Jawa, FBS UNY.
- Raharja, Prastiwi. 2013. Analisis Kesalahan Berbahasa Jawa pada Pidato Siswa Kelas VIII SMP Negeri 2 Turi, Sleman, Yogyakarta. *Skripsi S1*. Yogyakarta: Program Studi Pendidikan Bahasa Jawa, FBS UNY.

- Sasangka, Sry Satriya Tjatur Wisnu. 1989. *Paramasastra Jawa Gagrag Anyar*. Surabaya: Citra Jaya Murti.
- Setiyadi, Bambang. 2006. *Metode Penelitian Untuk Pengajaran Bahasa Asing: Pendekatan Kuantitatif&Kualitatif*. Yogyakarta: Graha Ilmu.
- Sudaryanto. 1992. *Metode Linguistik*. Yogyakarta: Gadjah Mada University Press.
- Tarigan, Henry Guntur. 1988. *Pengajaran Pemerolehan Bahasa*. Bandung: Angkasa.
- Universitas Negeri Yogyakarta. 2012. *Panduan Tugas Akhir*. Yogyakarta: UNY.
- Verhaar, J.W.M. 2004. *Asas-asas Linguistik Umum*. Yogyakarta: Gadjah Mada University Press.

Tabel Lampiran: Jinising Kalepatan *Fonologis* saha *Morfologis* ing Subtitle Film Korea *Spy Girl*

No.	Tuturan	Jinising kalepatan basa											Andharan
		Fonologis						Morfologis					
		Silabisasi				Ejaan		Tata tembung					
		(+) V	(-) V	(+) K	(-) K	PV	PK	W	R	C	Ancer- ancer	Klitika	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	wes 100 dino ki sejak ketemu karo si Hyo-jin (D1-01:15)					✓							wes → wis - e → i dino → dina - o → a
2.	lagi ngopo yo kae saiki? (D1-01:18)					✓							ngopo → ngapa - o → a yo → ya - o → a
3.	aku ketemu deknen ndek kuliahah (D1-01:43)			✓			✓						deknen → dheknen - d → dh ndek → dhek - d → dh - (+) n
4.	opo to, koe ngko bengi teko kan? (D1-02:17)				✓	✓							opo → apa - o → a to → ta - o → a koe → kowe - (-) w teko → teka - o → a
5.	pokokmen le teko kudu nggowo bojo (D1-02:21)					✓							teko → teka - o → a nggowo → nggawa - o → a

Tabel Salajengipun

[illegible]

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
13.	lagi ra online kui lagi kerj o nang hyo gok (D1-03:30)				✓	✓							kui → kuwi - (-) w kerj o → kerj a - o → a
14.	sek tak gole liane (D1-03:33)				✓	✓		✓				✓	sek → sik - e → i tak gole → takgolek - (-) k - tak + golek → takgolek liane → liyane - (-) y
15.	konco dewe ngono kok pakewuh? (D1-03:36)					✓	✓						konco → kanca - o → a dewe → dhewe - d → dh
16.	yo parani wong e (D1-03:38)							✓					wong e → wonge - wong + e → wonge
17.	akire ngundang dek nen angel paling ayu ndek website (D1-03:47)			✓			✓						dek nen → dh eknen - d → dh ndek → dh ek - (+) n - d → dh
18.	si Jin-ah ki pie wong e? (D1-03:51)				✓			✓					pie → piye - (-) y wong e → wonge - wong + e → wonge
19.	deloko dewe to! (D1-03:51)					✓	✓						deloko → deloka - o → a dewe → dhewe - d → dh to → ta - o → a

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
20.	marai pengen to? (D1-04:04)				✓	✓							marai → marahi - (-) h pengen → pengin - e → i to → ta - o → a
21.	wong tuane suoeggeh poll (D1-04:28)	✓		✓	✓	✓							tuane → tuwane - (-) w suoeggeh → sugih - (+) o, e - e → i poll → pol - (+) l
22.	sep nek ngono mbok tulungi deknen (D1-04:54)					✓	✓						sep → sip - e → i deknen → dheknen - d → dh
23.	trus koncoku ki karepe do kon nggowo bojo (D1-05:04)					✓	✓						koncoku → kancaku - o → a do → dha - d → dh - o → a nggowo → nggawa - o → a
24.	gampang ngko tak tukokne (D1-05:18)							✓				✓	tak tukokne → taktukokne - tak + tukokne → taktukokne
25.	budeg angkat to suu (D1-05:35)					✓	✓						to → ta - o → a budeg → budheg - d → dh

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
26.	pokokmen de e sem ok (D1-05:42)				✓		✓						de e → dhe ke - d → dh - (-) k sem ok → sem og - k → g
27.	aku lagi luka iki loro sory ra iso mrono (D1-05:55)					✓							loro → lara - o → a iso → isa - o → a
28.	sek <u>tak kandani</u> (D1-06:28)					✓	✓	✓				✓	sek → sik - e → i <u>tak kandani</u> → <u>takkandhani</u> - d → dh - tak + kandhani → takkandhani
29.	nek ga salah dek nen ki cah pinter kok iso ra lulus ebtanas (D1-06:30)				✓	✓	✓						ga → gak - (-) k dek nen → dhe kenen - d → dh iso → isa - o → a
30.	<u>tak kir</u> o pinter e jebule koplo (D1-06:33)					✓		✓				✓	<u>tak kir</u> o → <u>takkir</u> a - o → a - tak + kira → takkira
31.	2 ta on wingi... (D1-06:37)					✓							ta on → ta un - o → u
32.	jabingan! <u>tak kon</u> ngeterke bali (D1-07:04)							✓				✓	<u>tak kon</u> → <u>takkon</u> - tak + kon → takkon
33.	malah <u>di blasuke</u> (D1-07:08)				✓			✓					<u>di blasuke</u> → <u>diblasukke</u> - (-) k - di + blasukke → diblasukke

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
34.	sing bener cok (D1-07:12)					✓							cok → cuk - o → u
35.	sopo koe? (D1-07:36)				✓	✓							sopo → sapa - o → a koe → kowe - (-) w
36.	iki ki lagi do makan malam (D1-07:51)					✓	✓						do → dha - d → dh - o → a
37.	mboh seko ndi deknen metu nulungi aku (D1-08:18)					✓	✓						mboh → mbuh - o → u seko → seka - o → a deknen → dheknen - d → dh
38.	gandeng loro bar digebuki preman (D1-08:24)					✓	✓						gandeng → gandheng - d → dh loro → lara - o → a digebuki → digebugi - k → g
39.	ono angel anyarrrr! (D1-08:30)			✓		✓							ono → ana - o → a anyarrrr → anyar - (+) r
40.	Jin-ah ra ono apa apane! (D1-08:33)					✓			✓				ono → ana - o → a apa apane → apa-apane - (-) tandha panggandheng

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
41.	reti ra ono angel anyar nek senyum woo deg-degan aku (D1-08:37)					✓	✓						ono → ana - o → a deg-degan → dheg-dhegan - d → dh
42.	ngomong opo to deknen ra dong aku? (D1-08:56)					✓	✓						opo → apa - o → a to → ta - o → a deknen → dhekn - d → dh dong → dhong - d → dh
43.	<u>kuirumus</u> fisika yo le diapal no (D1-09:05)				✓	✓					✓		<u>kuirumus</u> → kuwi rumus - (-) w, panyerating tembung dipunpisah yo → ya - o → a diapal no → diapal na - o → a
44.	pokokmen manteb wes to (D1-09:35)					✓	✓						manteb → mantep - b → p wes → wis - e → i to → ta - o → a
45.	ngene wae yo totoan (D1-09:41)				✓								totoan → totohan - (-) h
46.	cah cah! (D1-09:46)								✓				cah cah → cah-cah - (-) tandha panggandheng

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
47.	iso do toto antri ora?, katrok kabeh! (D1-09:47)					✓	✓						iso → isa - o → a do → dha - d → dh - o → a toto → tata - o → a
48.	kayane adewe wes tau ketemu deh? (D1-11:18)					✓	✓						adewe → adhewe - d → dh wes → wis - e → i
49.	pie mas? (D1-11:21)				✓								pie → piye - (-) y
50.	asu i dek nen nggole kesempatan! (D1-11:21)				✓		✓						deknen → dhekn - d → dh nggole → nggolek - (-) k
51.	o wadoh (sokor)! (D1-11:41)					✓	✓						wadoh → wadhuh - d → dh - o → u sokor → sokur - o → u
52.	rapopo mas? (D1-11:45)					✓							rapopo → rapapa - o → a
53.	jiamput matane apikk tenan kemrenyes atiku (D1-11:53)			✓									apikk → apik - (+) k
54.	sanaliko dino kui ... (D1-12:30)				✓	✓							sanaliko → sanalika - o → a dino → dina - o → a kui → kuwi - (-) w

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
55.	omong2... (D1-13:20)								√				omong2 → ngomong-omong - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
56.	kok do ndelok njobo ki ngopo? (D1-13:21)					√	√						do → dha - d → dh - o → a njobo → njaba - o → a ngopo → ngapa - o → a
57.	sopo sing bar seko burger king pojokan kae? (D1-13:36)					√							sopo → sapa - o → a seko → seka - o → a
58.	elah ana cewe ayu manis tenan kerjo nang konono (D1-13:47)					√							kerjo → kerja - o → a konono → kana - o → a
59.	aku yo ndelok pak e! (D1-13:49)					√		√					yo → ya - o → a pak e → pake - pak + e → pake
60.	pas kpan kae pak (D1-13:54)		√										kpan → kapan - (-) a
61.	rasane koyo onono setrum mak greengg... (D1-13:58)			√		√							koyo → kaya - o → a onono → ana - o → a greengg → greeng - (+) g
62.	pak niat ngajar ora e dosen koplak? (D1-14:13)				√								niat → niat - (-) y

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
63.	woo dumeh elek, serik wae isane mung protes sinau sinau (D1-14:16)								✓				sinau sinau → sinau-sinau - (-) tandha panggandheng
64.	awak dewe iki bijine do elek2 goro2 koe2 kui rupane alek2 (D1-14:19)				✓	✓	✓		✓				awak dewe → awak dhewe - d → dh do → dha - d → dh - o → a elek2 → elek-elek - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 goro2 → gara-gara - o → a - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 koe2 → kowe-kowe - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 kui → kuwi - (-) w alek2 → elek-elek - a → e - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
65.	cocod tmu ngomong opo koe? (D1-14:22)			✓	✓	✓							cocod tmu → cocotmu - (+) d opo → apa - o → a koe → kowe - (-) w
66.	akire aku tuku digital kamera murah seko klithikan (D1-14:38)					✓							seko → seka - o → a

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
67.	ben aku iso moto deknen njur <u>tak pasang</u> internet (D1-14:41)					✓	✓	√				✓	iso → isa - o → a deknen → dheknen - d → dh <u>tak pasang</u> → <u>takpasang</u> - tak + pasang → takpasang
68.	dasare lagi sial, kakean polah wong tuaku ngenahi kartu merah (diseneni) (D1-15:37)				✓		✓						dasare → dhasare - d → dh kakean → kakehan - (-) h tuaku → tuwaku - (-) w
69.	kok lagi <u>di neh ke</u> aku saiki? (D1-15:53)							√					<u>di neh ke</u> → <u>dinehke</u> - di + neh + ke → dinehke
70.	kari 10 din o meneh ki! (D1-15:56)					✓							din o → dina - o → a
71.	ndang pamit o ro koncomu trus gek siap-siap (D1-16:02)					✓							pamit o → pamita - o → a koncomu → kancamu - o → a
72.	sinau o nang tentara! (D1-16:15)					✓							sinau o → sinau a - o → a
73.	emoh h! (D1-16:17)			✓									emoh h → emoh - (+) h
74.	pikiro dewe! (D1-16:30)					✓	✓						pikiro → pikira - o → a dewe → dhewe d → dh

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
75.	yo gampang ngko <u>tak tulungi</u> (D1-16:36)					✓		√				√	yo → ya - o → a <u>tak tulungi</u> → <u>taktulungi</u> - tak + tulungi → taktulungi
76.	kandani (dila bgt)... (D1-16:38)	✓					✓						kandani → kandhani - d → dh - (+) i
77.	Nek ro deknen opo2 mbayar ra gratis kolo2 licik deknen kui (D1-16:46)				✓	✓	✓		✓				deknen → dheknen - d → dh opo2 → apa-apa - o → a - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 kolo2 → kala-kala - o → a - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 kui → kuwi - (-) w
78.	tapi gandeng demi Hyo-jin duit kecil III (D1-16:51)			✓	✓		✓						gandeng → gandheng - d → dh duit → dhuwit - d → dh - (-) w kecil III → kecil - (+) l
79.	he gek ndang dandan metu o kono (D1-17:11)					✓							metu o → metua - o → a kono → kana - o → a

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
80.	Hyo-jin' wes nunggoni koe cok wes nang cafe deknen cepeto (D1-17:16)				✓	✓	✓						wes → wis - e → i koe → kowe - (-) w cok → cuk - o → u deknen → dheknen - d → dh cepeto → cepeta - o → a
81.	jabingan ra perc oyo bgt, io tenan! (D1-17:20)				✓	✓							perc oyo → perc aya - o → a io → iya - (-) y - o → a
82.	koe ki tugas malah ndloki poto cewe koplak koe ? (D1-18:31)		✓		✓								koe → kowe - (-) w ndloki → ndeloki - (-) e
83.	<u>tak sita</u> sek iki potone (D1-18:37)					✓		✓				✓	<u>tak sita</u> → <u>taksita</u> - tak + sita → taksita sek → sik - e → i
84.	Ee spo kui ? (D1-19:07)		✓		✓	✓							spo → sapa - (-) a - o → a kui → kuwi - (-) w
85.	aku lagi nggolei uwong (D1-19:48)				✓								nggolei → nggoleki - (-) k

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
86.	nyoh ndang <u>di pangan</u> , <u>ojo</u> nggo dolanan (D1-20:02)					✓		✓					<u>di pangan</u> → <u>dipangan</u> - di + pangan → dipangan <u>ojo</u> → <u>aja</u> - o → a
87.	katane <u>lek</u> manager (D1-20:04)					✓							<u>lek</u> → <u>lik</u> - e → i
88.	turn <u>o</u> kayane <u>ono</u> sing ra seneng ro aku (D1-20:13)					✓							turn <u>o</u> → turn <u>a</u> - o → a <u>ono</u> → <u>ana</u> - o → a
89.	<u>pie to koe</u> ki? (D1-21:17)				✓	✓							<u>pie</u> → <u>piye</u> - (-) y <u>to</u> → <u>ta</u> - o → a <u>koe</u> → <u>kowe</u> - (-) w
90.	<u>ty</u> nganty <u>wani wani</u> <u>nggole</u> pacar dume <u>koe</u> saiki angel e (D1-21:24)				✓	✓	✓		✓				<u>ty</u> nganty → <u>ti</u> nganti - y → i <u>wani wani</u> → <u>wani-wani</u> - (-) tandha panggandheng <u>nggole</u> → <u>nggolek</u> - (-) k <u>koe</u> → <u>kowe</u> - (-) w
91.	delok <u>o</u> wae <u>koe</u> bakal nyesel wani-wani kerj <u>o</u> nang kene (D1-21:32)				✓	✓							delok <u>o</u> → delok <u>a</u> - o → a <u>koe</u> → <u>kowe</u> - (-) w kerj <u>o</u> → kerj <u>a</u> - o → a

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
92.	yo wes <u>tak niati</u> wes an (D1-21:53)				✓	✓		✓				✓	yo → ya - o → a wes an → <u>wisan</u> - e → i - wis + an → wisan <u>tak niati</u> → <u>takniyati</u> - (-) y - tak + niyati → takniyati wes → wis - e → i
93.	nganti wong sing <u>tak golei</u> ketemu... (D1-21:55)				✓			✓				✓	<u>tak golei</u> → <u>takgoleki</u> - (-) k - tak + goleki → takgoleki
94.	<u>tak idyak idyak</u> kae <u>wong2</u> (D1-21:58)								✓			✓	<u>tak idyak idyak</u> → <u>takidyak-idyak</u> - (-) tandha panggandheng - tak + idak-idak → takidak-idak <u>wong2</u> → <u>wong-wong</u> - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
95.	ra sue sko dino kui ... (D1-22:04)		✓		✓	✓							sue → suwe - (-) w sko → seka/saka - (-) e/a - o → a dino → dina - o → a kui → kuwi - (-) w
96.	monggo ndang dipangan ojo nggo dolanan (D1-22:11)				✓	✓							monggo → mangga - o → a ojo → aja - o → a

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
97.	onone satusan, ono opo dik? (D1-22:22)					✓	✓						onone → anane - o → a opo → apa - o → a dik → dhik - d → dh
98.	amargo... (D1-23:06)					✓							amargo → amarga - o → a
99.	cen aku kui asline mata2 (D1-23:08)				✓				✓				kui → kuwi - (-) w mata2 → mata-mata - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
100.	20 kilo seko cangkrikan October 10, 2003, 01:47 A.M (D1-23:20)					✓							seko → seka - o → a
101.	golei KIM sing diduga korupsi (D1-23:40)				✓								golei → goleki - (-) k
102.	bagus, tak luncat sek pak! (D1-23:48)					✓		✓				✓	tak luncat → takluncat - tak + luncat → takluncat sek → sik - e → i
103.	prejurit LIM? (D1-23:56)					✓							prejurit → prajurit - e → a
104.	akire kepekso nyebrang kali krasak tanpo sepatu (D1-24:51)					✓							kepekso → kepekso - o → a tanpo → tanpa - o → a
105.	rabakal iso mbayangke koe (D1-24:56)				✓	✓							iso → isa - o → a koe → kowe - (-) w

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
106.	isih mbejo pas ra ono lahar dingin (D1-25:00)			✓		✓							mbejo → bejo - (+) m ono → ana - o → a
107.	akire nyamar mlebu negoro liyo (D1-25:02)					✓							negoro → negara - o → a liyo → liya - o → a
108.	koped dadi ra napsu makan iki! (D1-25:16)						✓						koped → kopet - d → t
109.	golei duit e jal (D1-25:18)				✓		✓	✓					golei → goleki - (-) k duit e → dhuwite - d → dh - (-) w
110.	woo lah deknen malah luih kere! (D1-25:21)				✓		✓						luh → luwih - (-) w deknen → dhekn - d → dh
111.	kuampreed! (D1-25:23)						✓						kuampreed → kuampreet - d → t
112.	wasyu sopo koe? (D1-25:32)			✓	✓	✓							wasyu → asu - (+) w - (+) y sopo → sapa - o → a koe → kowe - (-) w
113.	cekelu cekeli (D1-25:36)								✓				cekelu cekeli → cekeli-cekeli - (-) tandha panggandheng

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
114.	sek sek (D1-25:36)					✓			✓				sek sek → sik –sik - e → i - (-) tandha panggandheng
115.	aku le urep saiki mung seko adol kui (D1-27:08)				✓	✓							urep → urip - e → i seko → seka - o → a kui → kuwi - (-) w
116.	cetak en meneh nek koe arep nambah (D1-27:22)				✓	✓	✓	✓					cetak en → cithaken - e → i - t → th - cithak + en → cithaken koe → kowe - (-) w
117.	lha pie tak jilati sek wae po? (D1-27:39)				✓	✓	✓	✓				✓	pie → piye - (-) y tak jilati → takdilati - j → d - tak + dilati → takdilati sek → sik - e → i po → pa - o → a
118.	umur mu piro? (D1-27:48)					✓						✓	umur mu → umurmu - umur + mu → umurmu piro → pira - o → a
119.	jenenge ku (D1-28:13)							✓				✓	jenenge ku → jenengku - jeneng + ku → jenengku

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
120.	Mu-soon ono berita si KIM? (D1-28:20)					✓							ono → ana - o → a
121.	damput aku lali domet ku keru (D1-28:32)						✓					✓	domet ku → dhometku - d → dh - dhomet + ku → dhometku
122.	sing kondo nembak nggo bedil sopo ? (D1-28:54)					✓	✓						kondo → kandha - o → a - d → dh bedil → bedhil - d → dh sopo → sapa - o → a
123.	utek mu nandi to srii katrok yo katrok tur ojo kebangeten (D1-28:58)	✓				✓						✓	utek mu → utekmu - utek + mu → utekmu to → ta - o → a srii → sri - (+) i ojo → aja - o → a
124.	koe ki seko ndeso banget po pie ngono we ra reti (D1-29:02)			✓	✓	✓							koe → kowe - (-) w seko → seka - o → a ndeso → desa - (+) n - o → a po → pa - o → a pie → piye - (-) y

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
125.	e asu, wes simpen simpen! (D1-29:06)					✓			✓				wes → wis - e → i simpen simpen → simpen-simpen - (-) tandha panggandheng
126.	aku ngedoli koyo ngono kui nggo gole duit (D1-29:24)				✓	✓	✓						koyo → kaya - o → a kui → kuwi - (-) w gole → golek - (-) k duit → dhuwit - d → dh - (-) w
127.	ora2 ora beracun wes (D1-29:30)					✓			✓				ora2 → ora-ora - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 wes → wis - e → i
128.	pas enom bien <i>panganan ku</i> yo wmung junk food koyo kui (D1-29:33)			✓	✓	✓						✓	bien → biyen - (-) y <i>panganan ku</i> → <i>pangananku</i> - panganan + ku → pangananku yo → ya - o → a wmung → mung - (+) w koyo → kaya - o → a kui → kuwi - (-) w

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
129.	due keluarga to koe? (D1-30:00)				✓	✓							due → duwe - (-) w to → ta - o → a koe → kowe - (-) w
130.	wes wani2 nggowo keple bali ? (D1-30:12)					✓			✓				wes → wis - e → i wani2 → wani-wani - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 nggowo → nggawa - o → a
131.	io yo, sopo koe ki nduk (D1-30:33)				✓	✓	✓						io → iya - (-) y - o → a yo → ya - o → a sopo → sapa - o → a nduk → ndhuk - d → dh
132.	yo wes2! (D1-30:41)					✓			✓				yo → ya - o → a wes2 → wis-wis - e → i - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
133.	menengo (D1-30:44)					✓							menengo → menenga - o → a
134.	kangen jaman mbiyen aku (D1-30:47)			✓									mbiyen → biyen - (+) m

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
135.	m ^{mb} iyen l ^{lu} ih penak, neg ^o oro isih mod ^d ali (D1-30:51)			✓	✓	✓	✓						m ^{mb} iyen → biyen - (+) m l ^{lu} ih → lu ^w ih - (-) w neg ^o oro → neg ^a ara - o → a mod ^d ali → mod ^{dh} ali - d → dh
136.	lha saiki neg ^o oro wes lali uripe rek ^o oso (D1-30:55)					✓							neg ^o oro → neg ^a ara - o → a wes → w ^{is} - e → i rek ^o oso → rek ^a asa - o → a
137.	w ^{ess} saiki mung kari ... (D1-31:00)			✓		✓							w ^{ess} → w ^{is} - (+) s - e → i
138.	ayo ayo (D1-31:24)								✓				ayo ayo → ayo-ayo - (-) tandha panggandhang
139.	pokokmen nggo jas ireng, koc ^o omoto ireng ngg ^{ow} o koper,(koy ^o o tukang pijet) (D1-32:32)					✓							koc ^o omoto → kac ^a amata - o → a ngg ^{ow} o → ngg ^a awa - o → a koy ^o o → kaya - o → a
140.	menurutku dek ⁿ en bakalan njed ^u ul meneh (D1-32:43)						✓						dek ⁿ en → dh ^{ek} en - d → dh njed ^u ul → njed ^{dh} ul - d → dh

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
141.	panggon sing KIM kerep ket ^h ok (D1-32:54)						✓						ket ^h ok → ketok - th → t
142.	wes nunggoni <u>sejam an</u> aku (D1-32:57)					✓		✓					wes → wis - e → i <u>sejam an</u> → <u>sejaman</u> - sejam + an → sejaman
143.	rasah <u>tekok2</u> sopo bos ku (D1-33:23)					✓			✓				<u>tekok2</u> → <u>tekok-tekok</u> - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 sopo → sapa - o → a
144.	pokokmen urusane <u>dewe dewe</u> (D1-33:26)						✓		✓				<u>dewe dewe</u> → <u>dhewe-dhewe</u> - d → dh - (-) tandha panggandheng
145.	yakin ki si KIM mesti wes berhianat (D1-33:46)					✓	✓						mesti → mest ^h i - t → th wes → wis - e → i
146.	cepat su ^w , butuh rad ^{io} ki (D1-33:50)			✓			✓						su ^w → su - (+) w rad ^{io} → rad ^h io - d → dh
147.	ra tau <u>tak nggo</u> je (D1-33:55)							✓				✓	<u>tak nggo</u> → <u>taknggo</u> - tak + nggo → taknggo
148.	sek <u>tak eling2</u> deleh nandi yo (D1-34:07)					✓			✓			✓	sek → sik - e → i <u>tak eling2</u> → <u>takeling-eling</u> - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 - tak + eling-eling → takeling-eling yo → ya - o → a

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
149.	oh kayane malah wes <u>tak dol</u> nang klithikan (D1-34:10)					✓		√				√	wes → wis - e → i <u>tak dol</u> → <u>takdol</u> - tak + dol → takdol
150.	muatane ^e , kok iso? (D1-34:12)	✓				✓							iso → isa - o → a muatane ^e → muatane - (+) e
151.	wes lali mbek tugas ² spy mu po pie (D1-34:15)				✓	✓			✓				wes → wis - e → i tugas ² → tugas-tugas - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 po → pa - o → a pie → piye - (-) y
152.	pengalaman kui le oleh ora mung sek ^o sedino thok (D1-34:22)				✓	✓							kui → kuwi - (-) w sek ^o → seka - o → a sedino → sedina - o → a
153.	alon alon waton klakon (D1-34:26)		✓						✓				alon alon → alon-alon - (-) tandha panggandheng klakon → kelakon - (-) e
154.	lak ngko tugas ^{2e} rampung (D1-34:30)								✓				tugas ^{2e} → tugas-tugase - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
155.	bapakmu sing kond ^o (D1-35:32)					✓	✓						kond ^o → kandha - o → a - d → dh

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
156.	asu i anak 1 1 ne mlayu sko omah mlayu sko lintah darat (D1-35:36)		✓			✓	✓		✓				1 1 ne → siji-sijine - tembung rangkep boten dipunringkes sko → seka/saka - (-) e/a - o → a darat → dharat - d → dh
157.	kok isa2ne mbayari pembantu? (D1-35:39)								✓				isa2ne → isa-isane - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
158.	nek ora tak gajul bokong mu! (D1-35:48)							✓				✓	tak gajul → takgajul - tak + gajul → takgajul bokong mu → bokongmu - bokong + mu → bokongmu
159.	nek dek e nelpon (D1-36:01)						✓	✓					dek e → dheke - d → dh - dhek + e → dheke
160.	deknen wes ngomong2 kok mung titip pesen wae ro aku (D1-36:08)					✓	✓		✓				wes → wis - e → i ngomong2 → ngomong-omong - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 deknen → dheknen - d → dh
161.	woo otak e sodron kui, ayu2 pekok! (D1-36:14)				✓			✓	✓				otak e → otake - otak + e → otake kui → kuwi - (-) w ayu2 → ayu-ayu - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
162.	wes lalekno KIM (D1-36:20)					✓							wes → wis - e → i lalekno → lalekna - o → a

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
163.	pateni sisan kae lintah <u>darat e</u> (D1-36:23)						✓	✓					<u>darat e</u> → <u>dharate</u> - d → dh - dharat + e → dharate
164.	kandani kae <u>bocae</u> nek kerj <u>o</u> ora pecicilan (D1-36:31)				✓	✓	✓						kandani → kandhani - d → dh <u>bocae</u> → bocah - (-) h kerj <u>o</u> → kerja - o → a
165.	eh cah sekolahan kok <u>koe</u> ki mesti mesen sing paling ged <u>e</u> tur sing pling murah? (D1-36:51)		✓		✓		✓						<u>koe</u> → kowe - (-) w mest <u>i</u> → mesthi - t → th ged <u>e</u> → gedhe - d → dh pling → paling - (-) a
166.	nyekel KIM sisan entuk <u>duit ntuk</u> kasil 2 sekali mlaku kurang <u>opo</u> meneh! (D1-37:18)		✓		✓	✓	✓						<u>duit</u> → dhuwit - d → dh - (-) w <u>ntuk</u> → entuk - (-) e <u>opo</u> → apa - o → a
167.	<u>masalae</u> . aku lak ra <u>due</u> KTP, jingan i! (D1-37:35)				✓								<u>masalae</u> → masalahe - (-) h <u>due</u> → duwe - (-) w
168.	asu <u>w</u> i, emange aku pak RT? (D1-37:44)			✓									asu <u>w</u> → asu - (+) w

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
169.	rapeduli korea selatan po utara rupane lak mirip,nggo ktp anak ku wes! (D1-37:47)					✓							po → pa - o → a anak ku → anakku - anak + ku → anakku wes → wis - e → i
170.	nek misale pesen digowobali (D1-38:20)					✓							digowobali → digawa bali - o → a
171.	tambai regane 10 sen (D1-38:22)				✓								tambai → tambahi - (-) h
172.	akeh e ra eling aku srii rodo ra dong (D1-38:31)	✓				✓	✓						srii → sri - (+) i rodo → rada - o → a dong → dhong - d → dh
173.	golei wae wong e (D1-38:39)				✓			✓					golei → goleki - (-) k wong e → wonge - wong + e → wonge
174.	mung ngelu ndase ngko (D1-39:07)						✓						ndase → ndhase - d → dh
175.	matur nuwun goro2 fans mu, dodolane laris manis tajung kimpul (D1-39:29)				✓				✓				goro2 → gara-gara - o → a - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
176.	di eling2 yo doan (D1-39:40)						✓	✓	✓				di eling2 → dieling-eling - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 - di + eling-eling → dieling-eling yo → ya - o → a doan → dhoan - d → dh

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
177.	koe ki arep ngopo je? (D1-40:12)				✓	✓							koe → kowe - (-) w ngopo → ngapa - o → a
178.	wes yo aku arep nonton miyabi sek (D1-40:14)					✓							wes → wis - e → i yo → ya - o → a sek → sik - e → i
179.	koe ki marai serik cah2 kene! (D1-40:31)				✓				✓				koe → kowe - (-) w marai → marahi - (-) h cah2 → cah-cah - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
180.	nek koe macem2 ro aku meneh (D1-40:39)				✓				✓				koe → kowe - (-) w macem2 → macem-macem - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
181.	titenono (D1-40:52)					✓							titenono → titenana - o → a
182.	aku mbak e sing nggawe website e~ (D1-41:12)							✓					mbak e → mbake - mbak + e → mbake
183.	jiancuk, munyuk2 iki jebule! (D1-41:24)								✓				munyuk2 → munyuk-munyuk - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
184.	ethok2 sok imut wae ah (D1-42:05)								✓				ethok2 → ethok-ethok - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
185.	ayo to masss! (D1-42:11)			✓		✓							to → ta - o → a masss → Mas - (+) s
186.	asu i , tembak ndas mu sisan headshot koe! (D1-42:30)				✓							✓	ndas mu → ndhasmu - d → dh - ndhas + mu → ndhasmu koe → kowe - (-) w
187.	tak kandake polisi koe lho (D1-42:33)				✓	✓	✓	✓				✓	tak kandake → takkandhakke - (-) k - d → dh - tak + kandhakke → takkandhakke polisi → pulisi - o → u koe → kowe - (-) w
188.	kono ,laporno opo aku tak melu nang kantor pulisi sisan? (D1-42:42)					✓		✓				✓	laporno → lapurna - o → u - o → a opo → apa - o → a tak melu → takmelu - tak + melu → takmelu
189.	tapi nek gambare sing masang uwong liyo aku ra iso opo2 (D1-42:52)				✓	✓			✓				liyo → liya - o → a iso → isa - o → a opo2 → apa-apa - o → a - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
190.	wes yo dab muleh (D1-43:08)					✓							wes → wis - e → i yo → ya - o → a muleh → mulih - e → i
191.	nggawe perkoro wae karo spy koped (D1-43:42)					✓	✓						perkoro → perkara - o → a koped → kopet - d → t
192.	yo wes tak temoni wes kancamu (D1-43:51)					✓		✓				✓	yo → ya - o → a tak temoni → taktemoni - tak + temoni → taktemoni wes → wis - e → i
193.	wokeh! (D1-44:03)			✓									wokeh → oke - (+) w - (+) h
194.	waduh... (D1-44:31)						✓						waduh → wadhuh - d → dh
195.	tapi katane munyuk2 e kae bakalan sukses (D1-45:08)								✓				munyuk2 e → munyuk-munyuke - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 - munyuk-munyuk + e → munyuk-munyuke
196.	jeneng mu? (D1-45:15)											✓	jeneng mu → jenengmu - jeneng + mu → jenengmu
197.	lucu to , jeneng ku? (D1-45:21)					✓						✓	to → ta - o → a jeneng ku → jenengku - jeneng + ku → jenengku

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
198.	goro2 2 bapaku seneng penekan gunung (D1-45:24)				✓				✓				goro2 → gara-gara - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 - o → a bapaku → bapakku - (-) k
199.	reti ra Mt. Everest duwure 8,848 meter (D1-45:30)						✓						duwure → dhuwure - d → dh
200.	nek boso inggrise <i>jeneng ku</i> artine ‘pucuking gunung.’ (D1-45:34)					✓						✓	boso → basa - o → a <i>jeneng ku</i> → <i>jenengku</i> - jeneng + ku → jenengku
201.	pas aku lahir wes digon ^{tho} gon ^{tho} aku (D1-45:40)					✓			✓				lahir → lair - (+) h wes → wis - e → i digon ^{tho} gon ^{tho} → digan ^{tha} -gan ^{tha} - o → a - (-) tandha panggandheng
202.	sek <u>tak tekok</u> (D1-45:59)					✓		✓				✓	sek → sik - e → i <u>tak tekok</u> → <u>taktekok</u> - tak + tekok → taktekok
203.	wasui njaluk disikat koe nyebar ² infoku ro uwong ² (D1-46:20)				✓				✓				koe → kowe - (-) w nyebar ² → nyebar-nyebar - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 uwong ² → uwong-uwong - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
204.	wedeww ampon cc wedi aku, Hyo-jin (D1-46:25)					✓							ampon → ampun - o → u

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
205.	nggo aku koe ki mung kroco ra ono apa2ne (D1-46:34)				✓	✓			✓				koe → kowe - (-) w ono → ana - o → a apa2ne → apa-apane - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
206.	<u>enak e</u> <u>tak apakne</u> koe ? (D1-47:01)				✓			✓				✓	<u>enak e</u> → <u>enake</u> - enak + e → enake <u>tak apakne</u> → <u>takapakne</u> - tak + apakne → takapakne koe → kowe - (-) w
207.	aku lung o rasah <u>di gondheli</u> ! (D1-47:39)					✓		✓					lung o → lung a - o → a <u>di gondheli</u> → <u>digondheli</u> - di + gondheli → digondheli
208.	nganti aku ketemu mbek wong sing <u>tak golei</u> ngko (D1-48:10)				✓			✓				✓	<u>tak golei</u> → <u>takgoleki</u> - tak + goleki → takgoleki - (-) k
209.	Okay (manthuk2) (D1-48:21)								✓				manthuk2 → manthuk-manthuk - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
210.	eh njilih hp mu dilit ple. (D1-48:25)						✓						dilit → dhilit - d → dh
211.	angkat jancuk k koploo.. (D1-48:34)			✓									jancuk k → jancuk - (+) k
212.	yo wes ati2 baline yo (D1-49:02)					✓			✓				yo → ya - o → a wes → wis - e → i ati2 → ati-ati - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
213.	yo ngko tak pikir2 meneh (D1-49:04)							√	√			√	yo → ya - o → a tak pikir2 → takpikir-pikir - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 - tak + pikir-pikir → takpikir-pikir
214.	mbok koe nyadarro ple? (D1-49:10)			√	√	√							koe → kowe - (-) w nyadarro → nyadara - (+) r - o → a
215.	nang kene rupo ayu ngono... (D1-49:12)					√							rupo → rupa - o → a
216.	wes lalekno KIM koe baliyo (D1-49:21)			√	√	√							wes → wis - e → i lalekno → lalekna - o → a koe → kowe - (-) w baliyo → balia - (+) y - o → a
217.	lha tugas ku nyekel KIM je (D1-49:27)											√	tugas ku → tugasku - tugas + ku → tugasku
218.	aku moco koran ayu tenan koe jebule ihik (D1-50:14)				√	√							moco → maca - o → a koe → kowe - (-) w
219.	nganti tak laminating koran e (D1-50:16)							√					koran e → korane - koran + e → korane

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
220.	film dagelan kok (D1-50:37)						✓						dagelan → dhagelan - d → dh
221.	jok meneng ae ngomong o (D2-00:59)					✓		✓					ngomong o → ngomonga - o → a - ngomong + a → ngomonga
222.	iso koyo james bon (D2-01:35)					✓							iso → isa - o → a koyo → kaya - o → a
223.	copot sok! (D2-01:38)					✓							sok → sik - o → i
224.	asu i asui wudo kui asu i! (D2-02:05)				✓	✓							wudo → wuda - o → a kui → kuwi - (-) w
225.	ijih mutung po koe goro2 tak qarapi opo cen koe ra due bojo? (D2-02:46)				✓	✓		✓	✓			✓	po → pa - o → a koe → kowe - (-) w goro2 → gara-gara - o → a - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 tak qarapi → takgarapi - tak + garapi → takgarapi opo → apa - o → a due → duwe - (-) w

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
226.	ndue su, iki nang jejerku (D2-02:49)			✓	✓								ndue → duwe - (+) n - (-) w
227.	sambung ke! (D2-03:14)							✓					sambung ke → sambungke - sambung + ke → sambungke
228.	pokomen sesuk sebtu jam 9 ketemuan (D2-03:35)			✓	✓								sebtu → Setu - (+) b pokomen → pokokmen - (-) k
229.	lagi wae teko wes genit e ra ilok2! (D2-04:03)					✓			✓				teko → teka - o → a wes → wis - e → i ilok2 → ilok-ilok - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
230.	carane masak sop jamur dikei racun (D2-04:16)				✓								dikei → dikeki - (-) k
231.	kesuen le nunggu ki (D2-05:01)				✓								kesuen → kesuwen - (-) w
232.	kae2 wes teko cah e! (D2-05:03)					✓		✓	✓				kae2 → kae-kae - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 wes → wis - e → i teko → teka - o → a cah e → cahe - cah + e → cahe
233.	Ah paling BH ne kudu pesen penjahit nek kae (D2-05:21)			✓									penjahit → penjait - (+) h

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
234.	iki konco2ku seko sma biyen (D2-05:33)					✓			✓				konco2ku → kancu-kancaku - o → a - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 seko → seka - o → a
235.	iki po sing nelpon koe pas bengi2 kae? (D2-05:48)				✓	✓			✓				po → pa - o → a koe → kowe - (-) w bengi2 → bengi-bengi - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
236.	mung mestekne (D2-06:39)						✓						mestekne → mesthekne - t → th
237.	rupamu, lha rumangsamu opo ... ndungkluk! (D2-07:16)					✓	✓						opo → apa - o → a ndungkluk → ndhungkluk - d → dh
238.	kapan2 maen meneh yo (D2-08:59)					✓			✓				kapan2 → kapan-kapan - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 yo → ya - o → a
239.	iki lho jajalo produk anyare kene (D2-09:32)					✓		✓					jajalo → jajala - o → a
240.	ayo ndang di damu (D2-10:15)							✓					di damu → didamu - di + damu → didamu

Tabel Salajengipun

[illegible]

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
247.	he gowo urep2? (D2-15:13)					✓			✓				gowo → gawa - o → a urep2 → urip-urip - e → i - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
248.	jenenge ku ki PARK (D2-16:19)							✓				✓	jenenge ku → jenengku - jeneng + ku → jenengku
249.	aku ki wes perhitungan, ra bakal keno (D2-17:47)					✓							wes → wis - e → i keno → kena - o → a
250.	aku mreng nggolei Hyo-jin (D2-18:34)				✓								nggolei → nggoleki - (-) k
251.	ibu morotuwu! (D2-19:02)					✓							morotuwu → maratuwa - o → a
252.	koyo koe kui kudune diguang nang kutub utara (D2-19:44)				✓	✓							koyo → kaya - o → a koe → kowe - (-) w kui → kuwi - (-) w diguang → diguwang - (-) w
253.	ora malah ngoyak2 cewe,tapuki sisan! (D2-19:58)								✓				ngoyak2 → ngoyak-oyak - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
254.	wong tuone Hyo-jin to paklek (D2-20:10)				✓	✓							tuone → tuwane - (-) w - o → a to → ta - o → a paklek → paklik - e → i

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
255.	amponn komandann! (D2-20:18)			✓		✓							amponn → ampun - o → a - (+) n komandann → komandan - (+) n
256.	cul ne! (D2-20:19)							✓					cul ne → culne - cul + ne → culne
257.	minggir2! (D2-20:31)								✓				minggir2 → minggir-minggir - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
258.	emoh nek ra iso macari hyo jin mending aku modar, asu i! (D2-21:16)				✓	✓							iso → isa - o → a mending → mendhing - d → dh
259.	moso olo! (D2-21:19)					✓							moso → masa - o → a olo → ala - o → a
260.	lueh ra ngurusi koe pokok urusanmu kui gowo minggato (D2-21:21)		✓		✓	✓							lueh → luweh - (-) w koe → kowe - (-) w pokok → pokoke - (-) e kui → kuwi - (-) w gowo → gawa - o → a minggato → minggata - o → a

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
261.	rumangsamu nek koe klambenan ngono aku bakal ngesir koe <u>njuk an</u> ? (D2-21:50)				✓			✓					koe → kowe - (-) w <u>njuk an</u> → <u>njukan</u> - njuk + an → njukan
262.	njuk koe mrene klambenan melu2 deknen ? pekok i (D2-21:52)				✓		✓		✓				koe → kowe - (-) w melu2 → melu-melu - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 deknen → dheknen - d → dh
263.	aku yakin koe koe kabeh do susah amargo deknen metu, tur yo pie meneh (D2-23:28)				✓	✓	✓		✓				koe koe → kowe-kowe - (-) w - (-) tandha panggandheng do → dha - d → dh - o → a yo → ya - o → a pie → piye - (-) y deknen → dheknen - d → dh
264.	ayo <u>di keploki</u> , koyo doro muluk (D2-23:32)					✓		✓					<u>di keploki</u> → <u>dikeploki</u> - di + keploki → dikeploki koyo → kaya - o → a doro → dara - o → a
265.	saiki kroso susah , nek koe malah metu (D2-23:43)				✓	✓							kroso → krasa - o → a koe → kowe - (-) w

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
266.	ojo sembrono ? kerja kne sing bener! (D2-23:54)					✓							ojo → aja - o → a sembrono → sembrana - o → a
267.	aku terancam didol nang makau kon ngeple goro2 utang reti ra (D2-24:51)								✓				goro2 → gara-gara - o → a - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
268.	cangkeman, meneng mbang tak keplak ! (D2-24:53)							✓				✓	tak keplak → takkeplak - tak + keplak → takkeplak
269.	cul ke! (D2-25:33)							✓					cul ke → culke - cul + ke → culke
270.	mbok kiro koe sopo wani2 ne nyikat anak ku (D2-26:01)				✓	✓		✓	✓			✓	kiro → kira - o → a koe → kowe - (-) w sopo → sapa - o → a wani2 ne → wani-wanine - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 - wani-wani + ne → wani-wanine anak ku → anakku - anak + ku → anakku
271.	wes tak olehke nginep malah nugelke irunge anak ku! (D2-26:20)					✓			✓			✓	wes → wis - e → i tak olehke → takolehke - tak + olehke → takolehke anak ku → anakku - anak + ku → anakku

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
272.	wes nyoh radhione pek en (D2-26:27)					✓	✓	✓					wes → wis - e → i radhione → radhione - d → dh pek en → peken - pek + en → peken
273.	sory kudune aku ra nggruseni keluargamu malah koe dadi susah ngene (D2-27:28)				✓	✓							nggruseni → nggriseni - u → i koe → kowe - (-) w
274.	ono sing arep tak omong ke (D2-27:40)					✓		✓				✓	ono → ana - o → a tak omong ke → takomongke - tak + omong + ke → takomongke
275.	aku ki sko lor (maksude korea utara) (D2-27:54)		✓			✓							sko → seka /saka - (-) e/a - o → a
276.	aku ki wes reti nek koe ki asale seko lor kali krasak (D2-28:06)				✓	✓							wes → wis - e → i koe → kowe - (-) w seko → seka - o → a
277.	nek ra diangkat aku misuh2 (D2-28:18)								✓				misuh2 → misuh-misuh - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2
278.	mattamu su (D2-29:12)			✓									mattamu → matamu - (+) t

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
279.	mau bengi ra ngopo2 to koe? (D2-31:09)				✓	✓			✓				ngopo2 → ngapa- ngapa - o → a - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 to → ta - o → a koe → kowe - (-) w
280.	tq wes mijeti sikil ku (D2-31:23)					✓						✓	wes → wis - e → i sikil ku → sikilku - sikil + ku → sikilku
281.	duh ojo nganti teles iki! (D2-31:51)					✓	✓						duh → dhuh - d → dh ojo → aja - o → a
282.	adoh seko kene bakalan ra bali ngasi 2 taon (D2-32:35)					✓							seko → seka - o → a taon → taun - o → u
283.	aku kepikiran mbok menowo koe gelem nunggoni aku (D2-32:48)				✓	✓							menowo → menawa - o → a koe → kowe - (-) w
284.	aku ki nggolei koe ben gambar2ku ndek internet di delet (D2-33:17)			✓	✓		✓	✓	✓				nggolei → nggoleki - (-) k koe → kowe - (-) w gambar2ku → gambar-gambarku - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 ndek → dhek - (+) n - d → dh

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
285.	aku wegah nek nganti aku <i>nko</i> ... (D2-33:24)		✓		✓								<i>nko</i> → <i>engko</i> - (-) e - (-) g
286.	sory yo <i>tak tolak koe</i> (D2-33:37)					✓						✓	<i>yo</i> → <i>ya</i> - o → a <i>tak tolak</i> → <i>taktolak</i> - tak + tolak → taktolak <i>koe</i> → <i>kowe</i> - (-) w
287.	<i>dasare</i> aku cen angel <i>di ajari po yo?</i> (D2-35:28)					✓	✓	✓					<i>dasare</i> → <i>dhasare</i> - d → dh <i>di ajari</i> → <i>diajari</i> - di + ajari → diajari <i>po</i> → <i>pa</i> - o → a <i>yo</i> → <i>ya</i> - o → a
288.	nek nganti <i>tangi2 ono</i> aku turu nang jejeremu (D2-35:47)					✓			✓				<i>tangi2</i> → <i>tangi-tangi</i> - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2 <i>ono</i> → <i>ana</i> - o → a
289.	jancuk i ngopo <i>koe</i> polah nang <i>kwene?</i> (D2-36:45)			✓	✓	✓							<i>ngopo</i> → <i>ngapa</i> - o → a <i>koe</i> → <i>kowe</i> - (-) w <i>kwene</i> → <i>kene</i> - (+) w
290.	sory sing <i>wingi2</i> (D2-38:11)								✓				<i>wingi2</i> → <i>wingi-wingi</i> - tembung rangkep boten dipunringkes mawi angka 2

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
291.	arep ngeterne koe nangmarkas (D2-40:56)				✓						✓		koe → kowe - (-) w nangmarkas → nang markas - panyerating tembung ancer-ancer dipunpisah
292.	nek ngono ben kami2 iki ngeterne (D2-41:10)	✓											ngeterne → ngeterne - (+) e
293.	mung kawatir nek koe mngko mlayu seko barak (D2-42:40)		✓		✓								koe → kowe - (-) w mngko → mengko - (-) e seko → seka - o → a
294.	ayoo do hormat sek karo komandan , mbangane di seneni ! (D2-44:14)	✓				✓	✓	✓					do → dha - d → dh - o → a sek → sik - e → i di seneni → diseneni - (+) i - di + seneni → diseneni
295.	<u>tak tinggal</u> skek ! (D2-45:39)		✓			✓		✓				✓	<u>tak tinggal</u> → <u>takinggal</u> - tak + tinggal → takinggal skek → sikik - (-) i - e → i
296.	tapi ngko ketemuan meneh hh ! (D2-45:42)	✓		✓									meneh hh → meneh - (+) e - (+) h

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
297.	ketok <u>sengsoro</u> ne (D2-45:58)					✓		√					<u>sengsoro</u> ne → <u>sengsarane</u> - o → a - sengsara + ne → sengsarane
298.	aku reti ket seko pisanan aku yakin <u>dek</u> nen udu menungso (D2-48:03)					✓	✓						seko → seka - o → a <u>dek</u> nen → <u>dhe</u> knèn - d → dh menungso → menungsa - o → a

Katrangan:Tembung saking *subtitle* → tembung ingkang leres**P** : panyerating**V** : vokal**K** : konsonan**(+)** : dipuntambah**(-)** : dipunkirangi**W** : wuwuhan**R** : rangkep**C** : camboran**D1** : *Disk 1***D2** : *Disk 2*